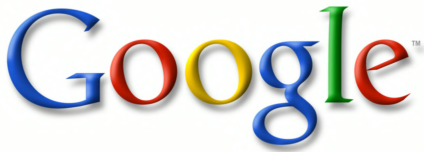
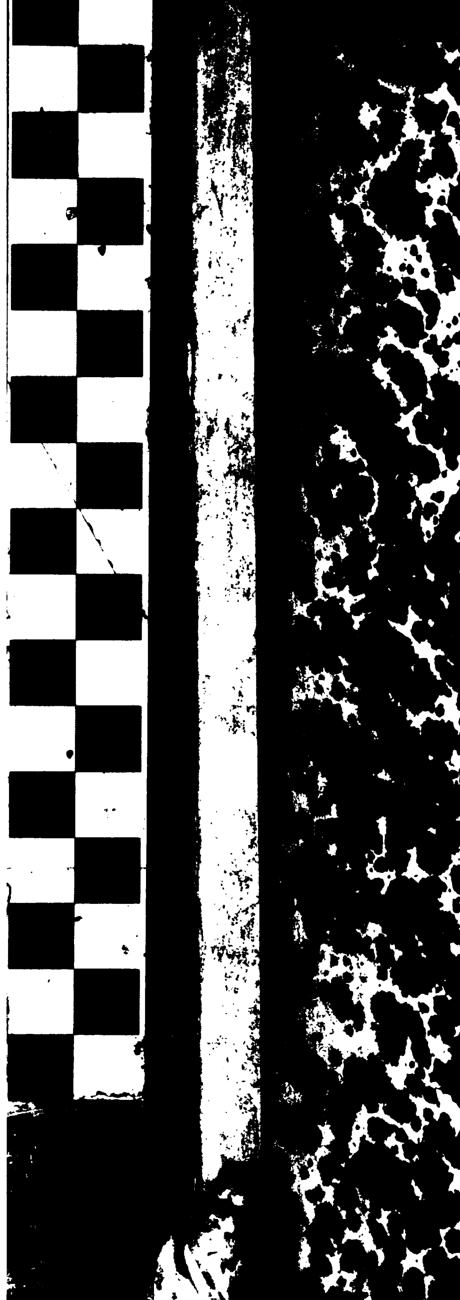
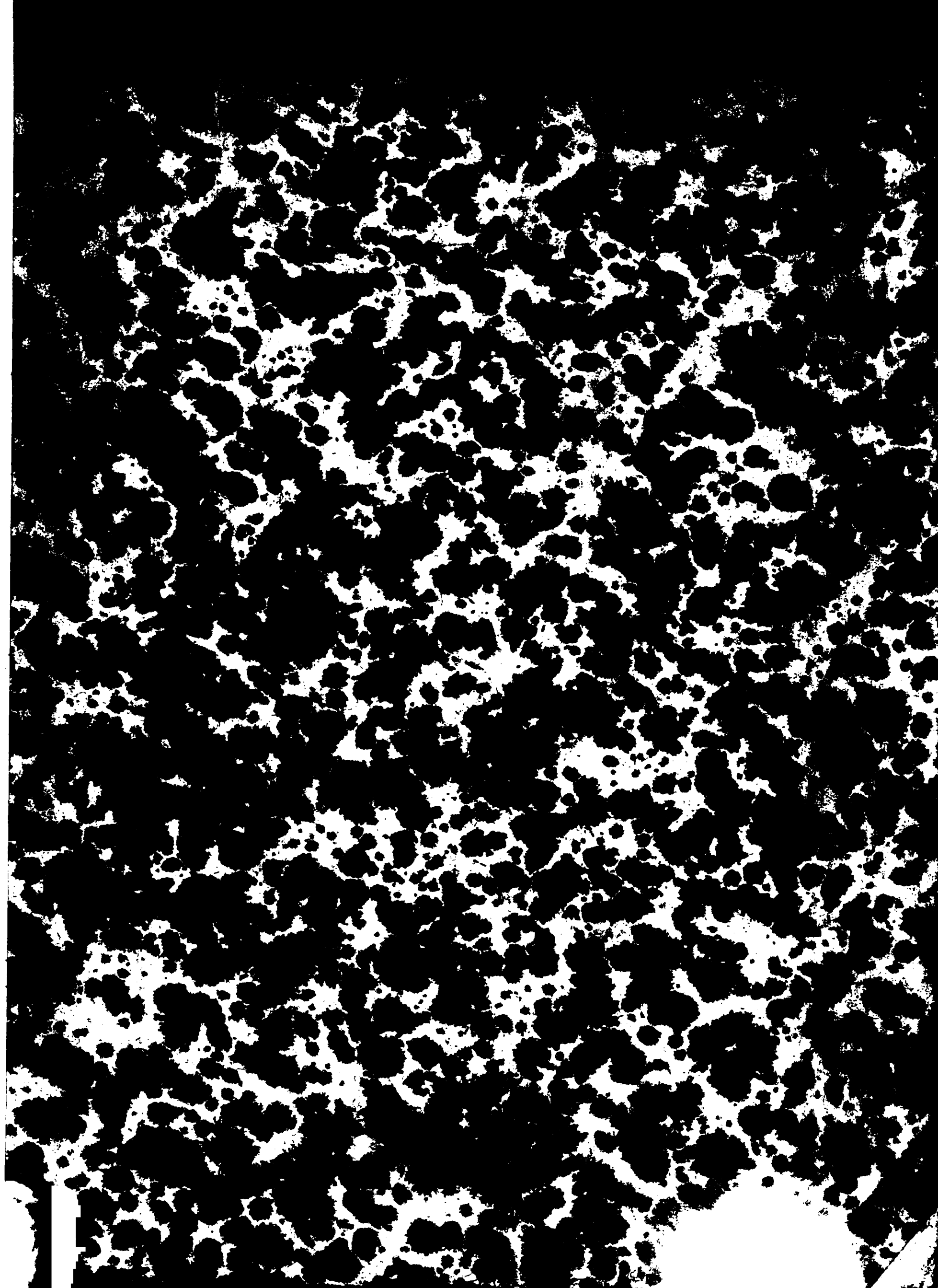
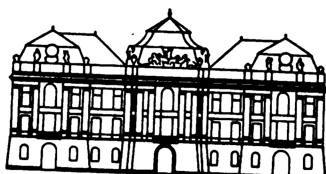

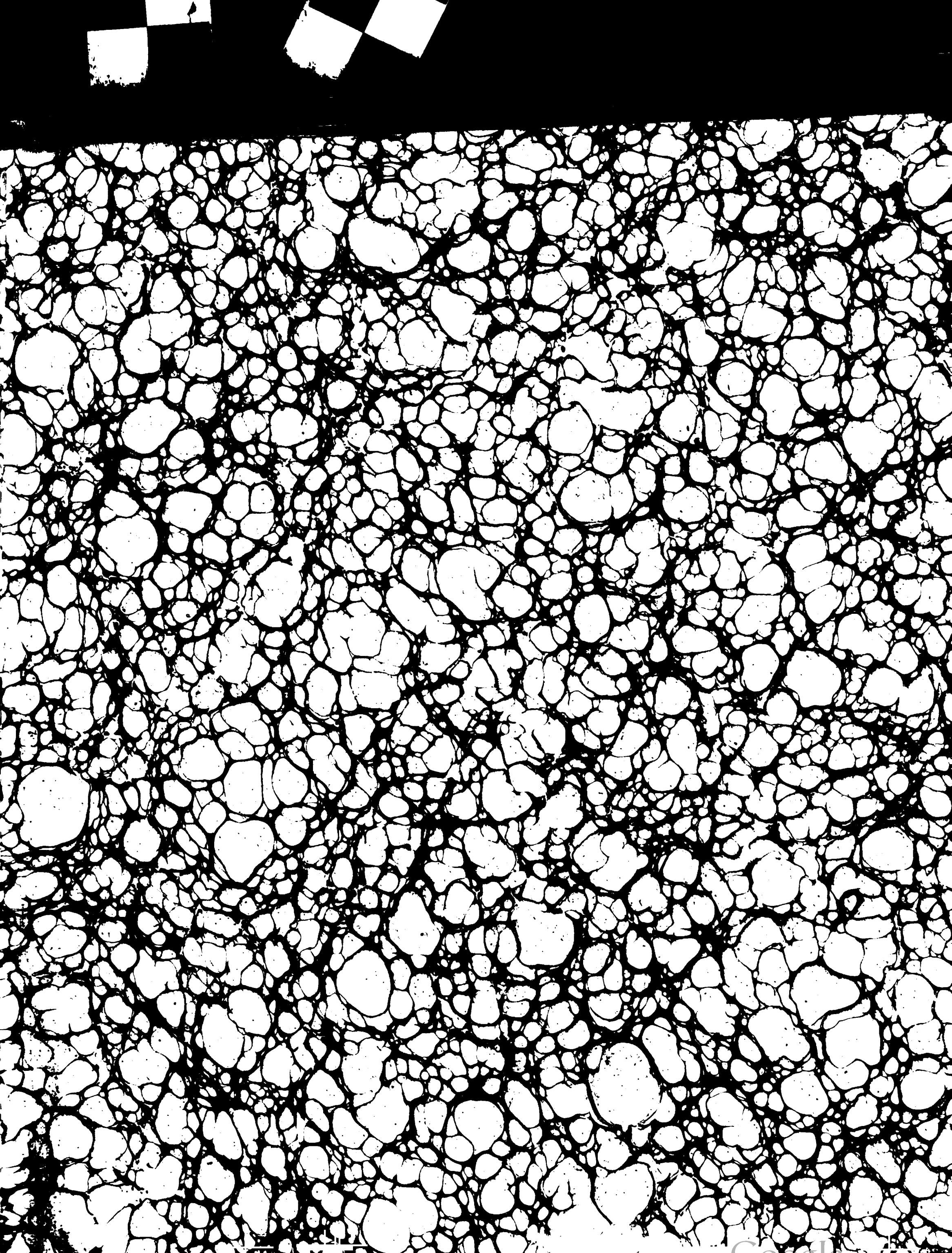

Österreichische Nationalbibliothek
+Z161885209

EXCVDEBAT GVIL. MORELIVS
TYPOGRAPHVS REGIVS,
PARISIIS, M. D. LX. III.
CAL. DECEMBR.

bique. 52. 21. חַכִּימַיָא, post quod desideratur
חַכִּימְתָא. 55. 17. פַּחֲרָא. 56. 1. קֶשֶׁט. 57. 24.
מִדִּנְחָא pro מַדִּי. ibidem ש daghes. 58. antepen. זְנִית.
62. 9. חִילוֹנָאָה literæ inuertendæ. 17. הֲוָה pro הֲוֹה.
63. 18. תָּן taf raphe. 21. מַנְדְּע. 64. 7. בָּא pro בָא.
67. 22. עֲנִיוֹת. 69. 3. vel רִבּוֹן. 70. 22. פְּ pro פִּ. vlt. רוּ.
75. 10. בֵּן pro בֵן. 78. 16. תְּנ pro תֵּנ. 80. 6. Syr.
צִדְקָתָן non קַ. 10. in fine תְּנָא milel. 81. 21. נָא pro
נַן. at 22. contrà pro נָן, נָא. 83. 23. עַ pro עָ. 84. 12.
מָק pro אַק. 19. לְנוּן pro לֵנוּן. 86. 11. מְחָהִי pro חִ. 17.
וֹן non וֹן. 90. pen. נָה pro נָה. 91. vlt. אָ pro אֵ. 93.
13. נִ pro נְ. 17. אִי non אֵי. ibidem אַי non אִי. 25. נַם pro
וַם. 94. 13. בְּ pro בִּ. 96. 12. הֶאבְרִי sicut. 98. 18.
מַת non מֶת. 101. 6. לוֹן illis. 18. מַטָּה milel. 23.
מֶחֱבַת. 102. 21. אֶל. 104. 14. מֶתּ. 20. שָׁ non
שַׁ.

In abbreuiaturis, 118. antepe. רִים pro רֵים. 120. 21.
בָּבָא. 123. 17. גִימַטְרִיא. 124. 17. מְגֻרֶסֶת. 22. אַחֶרֶת.
125. 14. & seq. הַבִּי. 128. 2. הַנָּגִיד. 130. 13. עִיוּן. 135.
10. קִינוֹת. 140. 18. רָה non רַת. 25. חר' pro הו'. Initio
sequentis versus ponatur id est. 142. 11. מְסֹרָה.
147. 12. סֵפֶר. 151. 5. פָּ pro פִּ. 7. קַמָּא. 152. 22. קמ״ל
pro רמ״ל.

Alia ex Hebraismi collatione facilè emendabis, & boni consules.

discipulus legis. Sic enim interdum se appellant, vbi alij ת״ח, longè augustius & insignius putantes legis esse discipulum quàm sapientum. Sed hæc satis.

ERRATA QVÆ INTER relegendum occurrerunt, sic restituito.

Pag. 7. versu 17. אַלְמָנָה. penult. טְעָה. 8. 16.
קְרֵב. 19. קְרְבוּ, קְרְבָא. 9. 13. קְטֵלְתְּ. ibidem קְטַלְנָא.
24. תְ. 10. 17. עַת. 11. vlt. רִין. 12. 6. לִין. 15.
10. קְטֵלוּ. 16. 17. וַ. 22. יְטַרְפָן. 17. 2. יַעְבֵד. 7. tio-
nis. i. נִקּוּד. 19. 17. אִתְכְּרִית. vlt. מִנְ nun daghes.
20. antepen. קַטְּרוּ. 21. 7. קַטֵּלְתְּ. 8. קַטֵּלְתְּ.
22. vlt. תְּקַטֵּל. 24. 14. יִתְקַטְּלוּן. 15. תִּתְקַטְּלִין, &
יִתְקַטְּלָן sine iod. 26. vlt. א prius vbique per ‑. 28.
deest הִתְקַנְתֵּן sub secunda plur. mascul. 29. 6. תֵּן
non תָּן. 14. לִין. 18. לִים mem pro nun fin. 20.
אוּאֲסוּבְל. 30. penult. אִשְׁ. 33. 6. יְהֵימְנוּן. 34. קָמָא
milel ponendum sub tertia plur. mascul. & קָמְתֵּן sub
2. plur. masc. 35. 1. קִים. 19. יְהֵךְ. vlt. scribe שׂ se-
mol. 36. 7. נְחַת. 8. תָּב. Item אִתּוֹתַב. sub fin. pag.
אֲקִימְתּוּן milra, & ver. seq. אֲקִימַת. antepen. מְהָקִים.
37. 4. ‑ vbique sub א. 38. 16. תְּוַה. 39. 2. גְּלֵית.
5. תָ. 6. גְּלֵיתְ. 40. גַ non גְ. 41. 2. גְּלֵינָא. 44. 2.
יִגְלֵא. 45. 19. עֲלְלִין. 46. 18. אִתְ. 47. 4. קוּן vtro-

ano Cæſare interfectum. Vltimus verò Rabbenu Hakkados, quem ibidem Galatinus putat fuiſſe Iudam filium Rabban Simeon ben Gamliel, hoc donatum cognomento ob vitæ ſanctimoniam, & probitatis doctrinæque excellētiam: etſi alius quoque fuit Rabbenu Haccados Antiochi tempore, vt tradit R. Leui ben Gherſom Dan. 9. ab illo ſummopere amatus. Reuchl. lib. 1. Cabalæ facit Gamalielem duplicem, vnum cuius filius Simeon, ex cuius rurſum liberis Iuda naghid, dictus magiſter noſter ſanctus, quem filius, inquit, Gamaliel recipiendo imitatus eſt. Qui pòſt ſecuti ſunt doctores, vocati ſunt אֲמוֹרָאִים à dictis & ſententiis quas dicebant, quorum primus fuit Rabba, poſtremi Rabbena, & Rab אַשֵׁי, qui congeſſerunt Talmud.

תרי״ג

Symbolum numeri præceptorum legis 613. tariag, quæ colligunt ex eo quod totidem ſint literæ in præceptis decalogi. Affirmatiua faciunt רמ״ח, negatiua שס״ה. Vide ſuprà ſuis locis.

ת״ש

תָא שְׁמַע veni audi, in Talmud. Ex Tal.

ת״ת

תַּלְמוּד תּוֹרָה diſciplina legis & ſtudium, quod dicũt in tractatu מְגִלָּה cap. 1. longè maius haberi ædificatione templi, & c. Citat R. Simhoni 2. cap. Ezræ, vbi hæc abbreuiatio diu me torſit. valet & תַּלְמִיד תּוֹרָה

תע

תְּרֵי עֲשַׂר 12. Sic minores prophetas appellant, dicunt & תְּרֵיסַר.

תר

Ex Tal. תְּנוּ רַבָּנָן didicerunt, id est, notarunt, commmentati sunt doctores nostri. Malè quidam legunt תָּנוּ vel תְּנוּ, vsum verum Chaldaismi ignorantes. Hebraicè diceres שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ. Nam שָׁנָה & Chald. more sin in ת commutato, תְּנָה est discere, studere, identidem aliquid discendi causa iterare. Vide Eliam in Tisbi. Hinc תַּנָּא doctor Talmudicus, & תַּנָּאִים doctores illi primi qui Misna, quæ aliàs מַתְנִיתָא dicitur, ediderunt: quorum Elia teste primus omnium fuit Simeon Iustus, non is qui Christum in vlnis suscepit, cùm ille fuerit ex reliquiis synagogæ magnæ, nec Simeon (vt obiter hoc dicam aduersus Galatinum) qui Christi tempore fuit, Iusti apud Lucam cognomentum habet. videtur autem is fuisse qui ab illis Simeon filius Gamliel dicitur, cùm & Gamaliel illis temporibus floruisse referatur, & vltimus ponitur in primo cap. pirke auoth, etsi in meis precationibus Germanicis post cũ ponatur alius quidã. Galatinus facit Simeonem Iustum filium Hillel, de quo suprá. Sunt qui credãt Simeonis Iusti discipulũ fuisse Gamalielem. Sed errare eos puto. eundẽ lib. 1. cap. 2. de arcanis cath. veritatis, vbi tandem subiicit filium Gamalielis fuisse Rabban Simeon ab Adri-

loco quem tractant, q. d. Minime verò, cùm notanter scriptura dicat. Eius vsum disce ex Kimhi initio cap. 13. Zach. vbi de proditura scaturigine aquarum domui Dauid agitur. Forsan, inquiunt doctores, cogitare possis his aquis externas commiscendas. Sed aliud scriptura vult vnitatis numero vtens מָקוֹר, fons vnus erit apertus ad peccatum, &c. Hoc est quod eo loco dicit Kimhi doctores citans ת״ל יהיה מקור נפתח לבית דויד. Sic aliis locis passim in psalmis. Valet interdum תְּהִלָּה לָאֵל laus Deo. In Masoreth verò תְּרֵי לִשָׁנֵי duæ linguæ, & cum beth, בת״ל, id est, בִּתְרֵי לִשָׁנֵי, vbi bis eandem vocem occurrere quidem dicunt, sed variè sumptam. i. in duabus linguis seu significationibus. Ex Mas.

ת״לח

In fine librorum valet תְּהִלָּה לָאֵל חַי laus Deo viuenti.

תנב״עא

תְּהִי נַפְשׁוֹ בְּגַן עֵדֶן אָמֵן vel תְּהְיֶה, sit anima eius in horto seu paradiso deliciarum, Amen. Sic sæpe sua claudunt epitaphia lapidibus inscripta, vel etiam sic.

תנצ״בה

תְּהִי נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים sit anima eius colligata in fasciculo vitæ vel viuentium. Quod ex fausta illa imprecatione sumpserunt, qua Abigail ad Dauidem victorem vsa est, 1. Samu. 25. versu 29. si videre libet, ne hîc sim prolixior.

à תְּרִיצוּת rectitudine, & תְּרִיץ rectus, ductum putat, quasi dirigatur & ad rectitudinem, vt sic dicam, componatur atque adducatur quod obiiciebatur. Sic plerique sentiunt de תיקו, esse rase teuoth. Elias post Baal Aruch non est in ea sententia, sed putat simpliciter valere, theca sua, cùm quæstionem proponunt in Ghemara, cuius solutionem non inueniunt, q.d. est in theca sua, vt cùm quid est in theca sua, ignoratur quid tandem illud sit quod est intra thecam.

Elias in rad. תיק in Tisbi.

ת״כ

תּוֹרַת כֹּהֲנִים lex sacerdotum. Nomen libri esse videtur, in quo sacerdotes sui officij admonentur, vt apud nos, Speculum sacerdotum, & eius farinæ. Citat meo iudicio R. Selomo Iarhi in commentario in Malachiam cap. 1. versu 10. ורבותינו דרשוהו בתורת כהנים. Ac doctores nostri id exposuerunt accuratiùs in lege sacerdotum. Tandem etiam comperi sic inscribi ab illis librum quem aliàs appellant מכילתא, id est, mensuram, vel potiùs eum cui titulus est סֵפֶר סִפְרָא.

ת״ל

תַּלְמוּד לוֹמַר doctrina ad dicendum, vel תַּלְמוּד לוֹמַר discito dicere, Apprens à dire. Sic passim Talmudici & auctores Midrasim, cùm notanter aliquid in loco scripturæ dictum obseruant, & διαφόρησιν. Ferè videas præcedere יָכוֹל שֶׁ fieri posit vt, quod vt excludant, subiungunt ת״ל, mox subiuncto scripturæ

ת״ח

תַּלְמִיד חָכָם discipulus sapiẽtis, vel plur. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים discipuli sapientum, Græci philosophi Elia auctore, etsi recentiores etiam nomine Græco פִּילוֹסוֹף vtantur, sed aliter.

ת״י

Sæpius תִּרְגֵּם vertit Ionathan aut תַּרְגּוּם יוֹנָתָן versio Ionathę. Et cum ו׳ ות״י supra, vel literis transpositis ת״ו, & י״ת supra. Rarius תרגום יְרוּשַׁלְמִי Targum Ierosolymitanum, in nonnullos scripturę libros. Extat in pentateuchum seorsim, in magnis Bibl. Venet. 1. & tertiæ editionis. Item in alia quædam, de quibus vide Eliam in præfatione libri cui titulum fecit Methurgheman.

ת״יקו

תִּשְׁבִּי יְתָרֵץ קֻשְׁיוֹת וּבְעָיוֹת או קֻשְׁיוֹת. Tisbi soluet dura, id est, nodos & quæstiones. Sic dicunt de Elia quem expectant iuxta Malachiæ prophetiam. Ad eum remittunt quicquid in scriptura dubium & obscurũ incidit, etiam in punctis & accentibus, Veniet, inquiunt, Elias, & omnia enodabit. Cur Elias Tisbi vocatus fuerit 1. Reg. 17. vide Eliã in fine sui Tisbi, vbi hoc ipsum nomen ex professo exponendum suscipit. תרץ est propriè diruere, sed hoc verbo vtuntur pro ad propositam quæstionem respõdere, nodum soluere, vt הִקְשָׁה est obiicere. Hinc מַקְשָׁן & תָּרְצָן sunt interrogans seu, vt vulgus appellat, opponens, & respondens. Elias tamen soluendi verbum

שׁ״צ

שְׁלִיחַ צִבּוּר legatus vniuerſitatis, Procureur ou Sollliciteur d'vne communaulté. De hoc ſæpe in eorum ſcriptis.

שׁצ״ם חנ״כל

Memoraculum 7. planetarum שַׁבְּתַי צֶדֶק מַאְדִים חַמָּה נֹגַהּ כּוֹכָב לְבָנָה quod ſcribunt שבתאי, Saturnus, Iupiter ab æquitate & manſuetudine, Mars à rubore, Sol à calore, Venus à ſplendore, Mercurius κατ' ἐξοχὴν à celeritate, vnde Deorum nuncium fecerunt, Luna à candore.

שׁר״ל

שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר Quod vult dicere, quod eſt. Referendum ad ר״ל.

שׁ״ת

שֶׁתִּחְיֶה quæ viuat. Scribunt vt ר״ת, cum propriè eius generis non ſit. De muliere viuente.

Taf.

ת״א

תַּרְגּוּם אַחֵר alia interpretatio, Chaldaica propriè, vt Targum appellare ſolent. Item תרגום אונקלוס Chaldaica interpretatio Onkelos, quæ in Pentateuchum à Iudæis legitur in ſynagogis, & vnà cum Hebræo contextu in magnis Bibliis Venetianis excuſa eſt. Vel תִּרְגֵּם אונקלוס Chaldaicè reddidit Onkelos.

תו׳

pro תוב adhuc, ampliùs, quanquam dicunt & תו. Vide tabulas noſtras in particulis. Valet & תּוֹסֶפֶת additio.

Sin.

שב״ד

שֶׁבֵּית דִּין quod domus iudicii. Reuocandum ad ב״ד supra cum ש sit seruile.

שב״ן vel שב״נ

שֶׁם בֶּן אָדָם Hebr. שֶׁם בַּר נַשׁ, nomen proprium viri. נַשׁ vel נַשׁ & נָשָׁא Syriacè & Ierosolymitanè idem quod אֱנָשׁ & אֱנָשָׁא homo. Ex Maſ.

שׁ״ד

שְׁפִיכוּת דָּמִים effuſio ſanguinis.

שׁו׳

pro שׁוּב adhuc,amplius,&c.

שׁי׳

שֶׁיְּהֵא quod ſit,pro שֶׁיִּהְיֶה,Chaldaicè & Rabbinicè. Itē שֶׁיִּחְיֶה qui viuat. Sed neutrum propriè ר״ת, etſi more ר״ת ſcribāt:etſi ſat fuerit ſcribi שׁי׳ cum apice. At propriè ר״ת eſt pro שֶׁם יִתְבָּרֵךְ, ſed tunc ferè non ſine ה, vt ſuprà הש״י vel ה״י.

שׁ״מ

שְׁמַע מִנָּהּ audi ex eo. Sic dicunt in Ghemara, pro, inde intellige. Ex Tal.

שׁנ׳ vel שׁנא׳.

Quod & ſcribi poteſt שׁנאמ׳,quod vel quia dictum eſt. cùm ſcripturæ locum citant. Non eſt ר״ת.

שׁס״ה

Symbolum præceptorum negatiuorum numero 365. quæ appellant מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה præcepta non facies,qui & numerus eſt dierum anni ſolaris.

ר״ש

שלמה ר׳ R.Selomoh, & interdum שִׁמְעוֹן ר׳ in Tal. Et cum י

רש״י

רבי שלמה ירחי Rabbi Selomoh Iarhi, inter illos celeberrimus, Gallus Trecensis, vt nonnulli volunt.

רשב״ג

Est Talmudicis רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל Magister noster Simeon filius Gamalielis, de quo infrà sub finē huius libri.

ר״ת

ראשׁ תֵּיבָה principium dictionis, vel plur. רָאשֵׁי תֵיבוֹת capita dictionum. Sic appellant, vt dictum est, veras abbreuiationes. Quanquam Reuchlinus paulò aliter sumere videtur lib. 3. Cabalæ, vbi Notariacon dicit tres partes habere, vnam cùm signaculum aliquod ab initio dictionis sumitur, & apicibus (vt fieri solet) in sublimi notatur, & dicitur ר״ת. Alteram cùm à fine verbi propositi, & dicitur ס״ת, de quo suprà. Tertiam cùm à singulis verbi cuiuslibet literis notæ singulæ deducuntur, quod generali nomine נוטריקון appellant. Est & תְּמוּרָה cùm litera pro litera ponitur, vt in באת בש dictum est, & גֵּמַטְרִיָּא Geometria, cum arithmetica proportione vnius nominis literæ respondent alteri. Sed hæc Cabalica sunt. Apud Talmudicos verò ר״ת valet רַבֵּינוּ תַּם magister noster Tam, & cum vaf, וְר״ת & Rabbenu Tam.

ר״ל

רוֹצֶה לוֹמַר vult dicere. paſsim in comment. Et pro loci commoditate in prima perſona רְצוֹנִי לוֹמַר volo dicere. Ac in tertia legi etiam poteſt רְצוֹנוֹ לוֹמַר.

רלב״ג

ר׳ לֵוִי בֶּן גֵּרְשׁוֹם R. Leui filius Gerſom, recentior, cuius in multos ſcripturæ libros extant commentarij.

רמב״ם

ר׳ משה בן מיימון R. Moſeh filius Maimon.

רמב״ן

רבי משה בֶּן נַחְמָן R. Moſeh filius Nahman vel Nahmani.

רמ״ח

ר׳ מֹשֶׁה חַזָּן R. Moſe legatus vniuerſitatis, vel lector oratione ſua dimittens populum. Quiſnam hic fuerit, ignorat Elias: niſi ille fuerit, qui canones de punctatione adſcripſit circum Maſoram magnam quæ ad calcem magnorum Bibliorum Venetiis excuſa eſt. Eſt & hoc ſymbolum ad memoriam 248. membrorum, ex quibus conſtare aiunt humanum corpus. Item ſymbolum 248. præceptorum affirmatiuorum quæ appellant מִצְוֹת עֲשֵׂה præcepta, fac. Ex Elia.

רע״ה

רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Sic de Moſe loquuntur præpoſito eius nomine. Vide ſuprà in מרע״ה.

ר״פ

רֵישׁ פָּסוּק vel Hebr. ראשׁ initio verſus, At רפ׳ eſt רָפֵי vel רָפֶה vel pluraliter רָפִין, raphe affectũ vel affecta. Ex Maſ.

רד

רִבוֹן דְעוֹלָם dominus mundi, vel Chaldaicè magis רִבוֹן דְעָלַם. Hebraicè רִבוֹנוֹ שֶׁל-עוֹלָם vnum ex 10. nominibus quæ Rabbini Deo tribuunt, רִבוֹן est Hebr. אָדוֹן.

רד״פ

רבי דויד פירש Rabbi Dauid exposuit. Intelligunt R. Dauid Kimhi inter recentiores longè doctissimū.

רד״ק

רבי דויד קמחי, & cum ה, הרד״ק, id est, הָרַבִּי & c. R. Dauid Kimhi.

ר״ה

ראש הַשָׁנָה initium anni, quod celebrant primo die Tisri mensis septimi.

ר״ל

רבותינו זכרם או זכרונם לברכה doctores nostri quorū fœlix est recordatio.

ר״ח

Legisse me alicubi memini pro ראש חדש initio mēsis, nœmenia, calendis quas festas agere lege iubebantur. valet & רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל doctor noster Hananel, cuius in Talmudicis frequens mentio.

ר״י

רַבִּי יוֹסֵף in Talmud.

ריב״ל

ר׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-לֵוִי, R. Iosue filius Leui.

ריב״ן

Haud scio an Talmudicis sit ר׳ יַעֲקֹב בֶּן נַפְתָּלִי R. Iacob filius Naphtali, de quo suprà in ב״נ.

ſcribunt, contrahentes רְ. In ſcribendo plerũque addunt י, ריבי quod ſignum eſt voluiſſe eos legi רִבִּי, vt & בריבי, id eſt, בַּר רִבִּי ſcribũt, & interim י etiam poſt ב adiecto ביר ריבי. Ieroſolymitanè בִּיר, idē eſt quod בַּר filius. Vnde & רבון ſcribi malunt quam רַבּוֹן pro domino. At videmus veteres etiam per a extuliſſe, vt in euangelio Rabboni, quod idem eſt cũ Rabbi, Domine mi. Porrò רַבָּנָא ſeu רַבָּן erat propriè de ſapientibus domus Dauid, אֲבִי verò & אַבָּא pater & pater meus, de ſapientibus & ſenioribus, vt paſsim in Talmud, אַבָּא שָׁאוּל Aba Saul, pater Saul. Sunt qui pro מַר dicunt מור, ſed tum cum ו ſcriberetur. Hæc quia paſsim apud Hebræos occurrunt, ex genuino illorum vſu diſtinguere volui. Et hos gradus illis in vſu fuiſſe videmus iam à Chriſti temporibus, etſi longè maximum eum fateantur qui ſimplici nomine appellatur. Nã veteres ab his titulis abhorrebant, ſuis contenti nominibus.

רא'

ראש caput, Dux, Princeps. At רא' eſt ר' אברהם R. Abraham.

ראב"ע

ר' אברהם בן עזרא vel ר' אבן עזרא ſimpliciter, etſi hoc durius eſt ſine Abrahã. Aliàs nudè appellatur, Aben Ezra א"ע vt ſuprá.

ר"ג

בראש גמרה, בר"ג, id eſt, cum ב & רֵישׁ או ראש גְּמָרָה initio ghemarę. Item רַבָּן גַּמְלִיאֵל doctor noſter Gamaliel.

Quod ad 300. ſignificanda in numeris accommodant, vt ſolent in numeris ad aliquem ſcripturæ contextum argutè alludere.

קש

קְרִיאַת שְׁמַע vel קְרִית, Lectio, Audi. Ex Deut. 6. ſolent bis diebus ſingulis, manè ac veſperi recitare ſumma cum attentione illud שמע ישראל י׳ אלהינו י׳ אחד. Audi Iſrael, Dominus deus noſter, Dominus vnus eſt, & quæ ſequuntur: quæ velut ſumma totius legis eſt. Dant autem operam vt in loco quàm maximè mundo hæc recitent.

Res.

ר׳

רַב vel רַבִּי, quod & nos ſequimur ſcribentes R. pro Rabbi. Sed Rabbi maior eſt quàm Rab. His maior רַבֵּנוּ, Syriacè רַבָּן magiſter noſter, etſi Elias nun in רַבָּן aduentitiū putet, vt & י in רַבִּי. Sed vſus Talmud. aliud docet. A רַבָּן tamen quaſi nun eſſet נוספת, faciunt plurale רַבָּנִים. At non ita à רַב vel רַבִּי plurale formatur רַבִּים, etſi cum affixis dicant רַבּוֹתֵינוּ ea forma qua אֲבוֹתֵינוּ. Quod autem ille putat רַבָּנָן ſignificare doctor noſter, ego plurale potiùs putarim, vt in תָּנוּ רַבָּנָן obſeruarunt ſeu ſtuduerunt doctores noſtri. Cæterùm obſeruabis ita initio diſtinctas fuiſſe has voces, vt רַב & מָר de ſapiētibus quibus in Babylonia inter Iudæos manus imponebantur, dicerentur, רַבִּי autem, vel רִבִּי iuxta alios, de Iſraeliticis. Nam רְבִּי aut רֶבִּי imperitè Iudæi Germani proferunt &

צ״ע

צָרִיךְ עִיּוּן consideratione opus habet. Et cum ו suprà positum est. Addunt & ב.

צע״ב

צריך עיון בְּשֹׁרֶשׁ, considerandum diligẽtiùs in radice, id est rei primordia attentiùs scrutanda sunt.

Coph

ק׳

Simplex ק׳ valet קָשֶׁה durum, id est, obiectio, scrupulus. & in Mas. vbi lectio diuersa à scriptura notatur, ק׳ est קְרִי legitur. Et apud Talmudicos קַמָּא, vt cùm dicunt פר׳ ק׳ caput 1.

קא״מל

קָא מַשְׁמַע לָן in Tal. quod notabile nobis, vel vnde nobis obseruandum.

ק״ו

קַל וָחוֹמֶר leue & graue. Sic vocant argumentum à maiori vel minori. Estque vnus ex 13. modis quibus legem dicũt exponi posse. De qua re suprà in מנ״ש.

ק״ל

קַיְּמָא לָן probatio nobis. Cùm argumentum pro se afferunt.

ר״מל

Vide suprà in קא״מל.

ק״ק

קְהִלַּת קֹדֶשׁ congregatio sancta. Sic suas synagogas appellant, vt ק״ק ויניציאה synagoga Venetiana.

קק״ק

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ sanctus, sanctus, sanctus, Is. 6.

Quod

Reuia, ſub numerum non cadit.

פי׳

פֵּרוּשׁ vel פֵּרוּשׁוֹ expoſitio vel expoſitio eius, paſsim in cōment. Leges & pro ſenſu, פֵּרַשׁ expoſuit, פֵּרְשׁוּ, פֵּרַשְׁתִּי, פֵּרַשְׁנוּ, & c.

פ״ק

Ex Tal. פֶּרֶק קַמָּא caput primum, apud Talmudicos. Et cum ב, בְּפ״ק in cap. primo. Aliàs vbi in annis ab orbe cōdito maiorem numerum auferunt, eſt פְּרַט קָטָן, ſed cum ל, לִפְרַט קָטָן iuxta ſupputationem particularē, omiſsis millenariis.

פ׳ר

פֶּרֶק caput, vt ſuprà in פ׳. Literas ſeruiles facile eſt præponere.

פרד״ק

פירש רבי דוד קמחי, expoſuit, vel פירוש expoſitio R. Dauid Kimhi. vel ſine ק, פר״ד.

פר״ח

פֵּרַשׁ או פֵּרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל expoſuit doctor noſter Hananel, vel expoſitio & c.

פר״י

פירש רבינו יצחק exponit doctor noſter Iſaac.

פר״שי

פירוש או פירש רבי או רבינו שלמה ירחי, expoſuit R. Selomo Iarhi.

פר״ת

פֵּרַשׁ רַבֵּנוּ תָּם expoſuit magiſter noſter Tam.

Tſadi

צ״ל

צָרִיךְ לוֹמַר neceſſe eſt dicere.

ע״פ

עַל פִּי iuxta os, id eſt, præſcriptum.

ע״צ

עַל צַד iuxta latus, iuxta, ex parte, per.

ע״ק

עוֹד קָשֶׁה ſuprà in ו.

ע״ש

עֶרֶב שַׁבָּת veſpera ſabbati. Vide ſuprà in לע״ש. Item עַיֵּין שָׁם vide illic. Nonnunquam עִם שָׁלוֹם cum pace.

Pe

פ׳

Pe cum apice, ſed præcedente ferè ſeruili litera בפ׳ eſt בְּפֶרֶק in capite. Vnumquemque ex מַסֶּכְתּוֹת, id eſt, tractatibus Talmudicis numero 60. diuidunt in plura פְּרָקִים capita. Eſt autem פֶּרֶק propriè compitũ, à viarum diuiſione, vt & tractatum appellant aliàs שַׁעַר portã. Et cum ו, ובפ׳, id eſt, וּבְפרק & in capite. Ex Tal.

פ״א

פֵּרוּשׁ אַחֵר expoſitio alia. & tractatus in Talmud titulo פִּרְקֵי אָבוֹת capita ſeu ſententiæ patrum.

פ״ד

פַּתַח דְּסִפְרָא pathah ipſius libri. cùm ob accentum pathah non mutatur, quod certis in locis & libris fiat. Valet & Maſoritis פִּסְקָא דְּסִפְרָא paſec vel peſic ipſius libri. q. d. vnum ex peſik in quæ in aliquo libro inueniuntur. Nam ea numerata ſunt ע״פ. i. ex præſcripto Maſoritarum, poſt quæ ſcilicet non ſequitur Reuia. At Legarmeh, poſt quod ſemper ſequitur Ex Maſ.

Par le premier venu.

עַ״כ

עַל כֵּן præterea. Et עַד כָּאן hucusque.

עַכ״ז

עִם כָּל־זֶה cum toto hoc, id est, & tamen.

עַכ״ל

עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ hactenus lingua, id est, sermo seu expositio aut sententia eius.

עַכ״פ

עַל כָּל־פָּנִים omnibus modis, omnino. cùm significat nihil impedire posse quò minus aliquid fiat. Item עַד כָּאן פֵּרוּשׁוֹ hactenus illius expositio.

עַ״מ

עַל מִשְׁקָל או מִשְׁקָל iuxta pondus, formam, &c. Et עַל מְנַת cum cõditione, ea lege. Rariùs עַל מְשֻׁקָּץ vel עָוֶל peruersitas detestanda, vel peruersus abominabilis, Meschant abominable.

עמ״א

עַל מִשְׁקָל אַחֵר iuxta aliam formam.

עמ״י עש״ו

עזרי מעם י״י עושה שמים וארץ auxilium meum à Domino cœli & terræ conditore. Integer versiculus ex Psal. 121. quem suis libris prænotant.

עַ״ס

עֵט סוֹפֵר stilus scribæ. Libri nomen vbi de accentibus & Masora quædam collegit R. Dauid Kimhi. Is nondum ad manus nostras peruenit.

pro quantò magis. כַּמָּה & כַּמָּה dici poteſt.

ע״ג

עַל גַּב או גַּבֵּי ſuper eminentiam, in ſuperficie vel faſtigio. Sic

ע״גמ

עַל גַּב מִזְבֵּחַ in ſuperficie altaris, ſuper altare. Eſt אַף עַג quanuis.

ע״ד

עַל דֶּרֶךְ per modum.

ע״דמ

על דרך מָשָׁל per modum parabolæ, figuratè.

ע״ה

עָלָיו הַשָּׁלוֹם ſuper eum pax. Sic de ſanctis loquuntur, qui vitam cum morte commutarunt. Vide ſuprà, vt differat à ז״ל, ibidem. Interdum עִנְיָן הַזֶּה hoc negotiũ. Rariùs עוֹלָם הַזֶּה hoc ſeculũ, quod magis notatur עה״ז. Item עוֹלָם הַבָּא futurum ſeculum, ſed id ſi prçceſſerit עוֹלָם הַזֶּה, quod ſenſus facilè cõmonſtrat. Valet nonnunquam in libris punctatorũ, עַיִן הַקּוֹרֵא oculus legentis, libri nomen. Vide ſuprà in יהב״י.

ע״ז

עֲבוֹדָה זָרָה cultus externus, idololatria, idolum. Eſt in Talmud tractatus hoc titulo.

ע״י

עַל יְדֵי per manus, opera, miniſterio, beneficio, occaſione, per, & c. Et cum מ.

ע״ים

עַל יְדֵי מְקָדֵם per manus eius qui primus occurrerit,

memoriæ cauſa ſymbola proponunt ex ſuis locis intelligenda, ſæpe obſcura & arguta. Atque ars eſt ſeorſim tractanda. valet & סִפְרָא liber, more Chald. ſed tunc ſolet addi pe, סיפ׳, & cum ב, בסיפ׳, & cum daleth, דסיפ׳ libri.

ס״ל

סְבָרָא לֵהּ opinio eius eſt, arbitratur.

סמ״ג

ספר מצות גדול. Vide ſuprà in ב.

סמי׳

סְמִיךְ vel סְמִיכִין, coniunctum vel coniuncta.

סמ״ק

ספר מצות קָטָן. Vide ſuprà in ב.

ס״פ

סוֹף פָּסוּק finis verſus, vel plur. סוֹפֵי פְסוּקִים fines verſuum.

ספ״ק

Ex Tal. סוֹף פֶּרֶק קַמָּא finis primi capitis.

ס״ת

סֵפֶר תּוֹרָה liber legis. literas ſeruiles facilè præpoſueris לְס״ת, בְּס״ת, &c. Valet etiam סוֹף תֵּיבָה finis dictionis, vel סוֹפֵי תֵיבוֹת fines dictionum. De quo infrà in abbreuiatione ר״ת.

Ain

ע״א

עִנְיָן אַחֵר negotiũ aliud, alia ſignificatio. Frequens in Radicibus Kimhi cum ו, וְע״א, & aliud ſignificatum.

עא״כו

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה pro vno, quot & quot. Sic dicunt

נע

נוחו עֵדֶן requies eius sit paradisus. Sic sæpe defunctorum meminerunt, pro ז״ל vel זצ״ל supra dictis.

נר׳

נִרְאֶה videtur. non sunt rase teuoth.

Samech.

ס״א

סֵפֶר אַחֵר liber alius. cum beth, בס״א, בְּסֵפֶר אַחֵר in alio libro, quod margini Bibliorum ascribunt notantes variam lectionem. Nam נ״א de aliis propriè dicunt.

סבי׳

סְבִירִין quæ creduntur falsò, in Mas.

ס״ג

סוֹף גְּמָרָה & cum ב, בס״ג, id est, בסוף גמרה in fine ghemaræ.

ס״ד

סָלְקָא דַּעְתָּךְ ascendit mens tua, vel in mẽtem tuam, putás ne, aut in animum inducis? In eum enim sensum vtuntur, cùm quid amoliuntur. Valet & in principio vel fine librorum cum ב, בס״ד, בסעדא דשמיא. Vide in ב.

סד״א

סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא ascendit mens tua, quòd ego dicam, putas me dicere?

סו׳

pro סוף finis. non est ר״ת, sicut nec

סי׳

pro סִימָן signum. Frequens in Masoritis, qui multa

hi appellat, quem nos Kimhi cum Hebræis. Eſt ergo עזרא ן' Aben Ezra, filius Ezrę. i. de cognatione Ezræ, qui ſuum genus ad Ezram vt ſtirpis auctorem & principem, Hebr. ראש האבות, referat. Aliàs enim patrem habuit מאיר Meir.

נ"א

נֻסְחָא אַחֶרֶת, vel Chaldaicè magis אַחֲרְנָא quod ſcribunt אחרינא, exemplar aliud. אַחֲרֵן & אַחֲרָן idem valent. At נ"א eſt נֶאֱמַר dictum eſt, & cum ש, שנא' paſſim in comment. pro שֶׁנֶּאמר quia dictum eſt, vel כמו שנא' vt dictum eſt, cùm ſcripturam citant, non alia.

נז'

נִזְכָּר memoratum, & cum he, הנז', id eſt, הַנִּזְכָּר.

נ"כ

Ex Maſ. נְבִיאִים כְּתוּבִים prophetæ, hagiographa. Et cum ב, בנ"כ, id eſt, בִּנְבִיאִים וּכתובים in prophetis & hagiographis.

נ"ל

נִזְכָּר לִי memoratum à me, vel נזכר למעלה memoratum ſuprà. Vide & ſuprà in הנ"ל.

נ"מ

נָפְקָא מִנָּא exit inde, hinc conſequens eſt, מנא pro מִנֵּה Chald. & Talmud..

נ"נ

נִינְוֵה Niniue. notatur vt ר"ת, etſi vnica ſit vox, ſelectis ex ea duobus nunin, omiſſo iod intermedio. Valet & נבוכד נצר quod vnica voce in multis exemplaribus ſcribitur, Nabuchodonoſor.

T

lant מִשְׁנָה, Hier. vertit δευτερώσεις. Ad contextum Misna annis pôst aliquot accessit Ghemara, vbi in vtranque partem quæstiones agitantur, & tandem terminantur ac deciduntur. Id enim sonat nomen גְּמָרָה, quod vulgus resolutionem, vel determinationem, Iurisconsulti decisionem appellant. Hæc simul iuncta vocant Talmud. etsi propriè interdum hoc nomine contextum primum appellent. Glossularii recèns accesserunt, vt R. Sel. & alij.

Nun.

ן׳

Nun extensum cum puncto ponunt pro אֶבֶן, vt ר׳ אברהם ן׳ עזרא. Sic plærique, Hispanorum præsertim qui Arabicè docti fuerunt, dicere maluerunt, quàm Hebraicè בֶּן, etsi nomen Hebraicum etiam Arabico אֶבֶן respõdeat, quo non filius ad patrem proximum, sed ad familiam intelligitur, vt cũ Christus filius Abraham, filius Dauid dicitur: alioqui בן etiam Arabicè appellatur filius. Sunt qui beth lene legant אֶבֶן, ac ita videntur legisse veteres Arabes, qui de familiæ nomine quàm proprio se nominare maluerunt, Auerrois, Auisena, nun absorpto, id est, אבן רעים & אבן סִנִי. Elias mauult beth cũ daghes legi, vt putat in sua lingua scribi, nẽpe Ibn, vel Abn, vtraque litera rapta per Gisme, id est, seua, sed meo iudicio beth leui אֶבֶן. Sæpe enim in his linguis pathah & hiric confunduntur, vt sexcenta ostẽdunt, מִרְיָם Mariam, בִּלְעָם Balaam. Et Reuchl. Camhi

Rabbi, quod non sine ש diceretur כמו ש׳, aut valere כְּמוֹ מָרָא רַבִּי sicut dominus Rabbi, cùm in titulis ponatur, nec ita vtantur particula כמו. Scito tamen מַר pro רַב dici, vt sæpe in R. Sel. ex Tal. כדאמר מר vt dicit doctor vel magister, vnde מָרָן Dominus noster, etsi Elias putet ן tantùm nomen constituere, non affixum esse. Ego aliud senserim, de quo infrà in ר.

מר״עה

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Moses doctor noster, super quem pax. & cum מ seruili מִמֹּשֶׁה.i. ממר״עה & c.

מ״ש

מוֹצָאֵי שַׁבָּת exitus sabbati. Vide suprà in ומ״ש. item מַה־שֶּׁאָמַר id quod dixit. Item Talmudicum מַי שְׁנָא, quod scribitur מאי, quænam est doctrina, quid discendum? Sic dicunt cùm ex aliquo contextu nonnihil obseruatu dignum esse dicunt. Valet & in quibusdam libris מֵאִיר שפירץ Meir Spirensis. Rabbini nomen qui emendatum habuisse fertur pentateuchum.

משק׳

מִשְׁקָל pondus, id est, forma, species. Frequens in grãmaticis, vt dictum est, & versuum auctoribus.

מ״ת

מַתַּן תּוֹרָה datio legis, cuius festum celebrant in Pentecoste. Aiunt enim die quinquagesimo ab exitu ex Ægypto datam fuisse legem. Item in Masora מִשְׁנֵה תוֹרָה repetitio legis, id est Deuteronomium.

מתני׳

מַתְנִיתָא contextus Talmudicus initio editus, appel-

מ״מ

מִכָּל־מָקוֹם,nihilominus.

ממ״י

מִסִּפּוּרֵי מִלְחֲמוֹת י״י ex historiis præliorum Domini.

מנ״ל

מְנָא לָן vnde nobis, vt paulò antè מ״ל.

מס׳

מַסֶּכֶת tractatus Talmudicus, & cum beth במס׳ in tractatu.

מס״ג

מָסֹרָה גְדוֹלָה Masora magna, quod notant etiam

מס״ה

מָסֹרָה הַגְּדוֹלָה. At Masoram paruam ita contrahunt מס״ק, id est, מָסֹרָה קְטַנָּה. Non desunt & qui magnam quidem ita significent מסו״ה.i. מסרה הגדולה, paruam verò sine ו, מס״ה.i. מסרה הקטנה.

מ״פ

מְצַע פָּסוּק medium versus. Vox Ierosolymitanæ linguæ מְצַע vel אֶמְצַע, Hebr. תוך medium. At מפ׳ est מַפְתֵּחַ clauis, libri nomen vnius ex הנקדנים, cuius autorem tradit Aben Ezra in præfatione in librum מאזנים esse quendam R. Leui Hispanum Cæsaraugustanum.

מ״ק

מִקְרָא קֹדֶשׁ cœtus sanctus, celebris solennitas.

מ״ר

מַעֲלַת רַב אוֹ רַבִּי. Vide suprà in כ״מ & כמ״ר in quo plerique errant, putãtes valere כְּמוֹ מוֹרֵה רַבִּי sicut docet

מה״נמ

מִנָּא הָנֵי מִלֵּי Tal. vnde hæc verba.

מה״רר

מַעֲלַת הָרַב רַבֵּנוּ celſitudo magiſtri, magiſtri noſtri, & c.

מ״ט

מַה־טַּעַם vel Chald. מָא טַעְמָא non מַן, quis ſenſus, quæ ratio?

מ״י

מִנָּא יָדְעִינַן vnde ſcimus: מִנָּא etiam dicũt pro מִנַּן Talmudici, detracta more ſuo extrema, ſed litera quieſcente expreſſa in ſcriptura.

מ״כ

מעלת כבור vel מעלת כבודך celſitudo gloriæ, & c. vel gloriæ tuæ.

מ״ל

Ex Tal. מְנָלַן, vel duabus dictionibus מִנָּא לַן pro מִנַּן (vt modò dictum eſt) vnde nobis, vide in tabul. Chaldaicis, in partic. Et cum ו, ומ״ל pro וּמְנָא לַן & vnde nobis, & c. Item מַה־לִּי quid mihi? At מל״ est מָלֵא plenum, in Maſ. vel מְלֵאִים plena.

מ״לה

מַלְכוּת הָרִשְׁעָה regnum impietatis. Sic vocant regnum Antiochi & Græcorũ, à quibus afflicti ſunt. Sic imperium Romanum, & Chriſtianam ditionem, verpi impuri. Elias mauult toar legi מלכות הָרְשָׁעָה regnum impium.

מלה״ד

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה exemplum, cui res aſſimiletur.

est לא קרי אלף & cæt. non legitur aleph, non legitur he, non legitur vaf, non legitur iod.

Mem.

מ״א

מִשְׁקָל אַחֵר pondus aliud, forma alia seu species. Familiare Grammaticis. Et מִדְרַשׁ אַגָּדָה commẽtarius acroamaticus, vbi iucunda narrantur. Hoc enim sonat Aggada, etsi alij efferant הגדה ab הגיד nunciando. Item מִכָּל־אֶחָד de vnoquoque.

מאג״ד

מדרש אגדה vt paulò antè.

מג״ש

מִגְּזֵרַת שָׁוָה A pari vel simili. vnus ex 13. modis quibus inquiunt legem enarrari posse, quos afferunt sub initium precationum.

מ״ד

מַן דְּאָמַר is qui dicit, Chald. pro quo diceres Hebr. מִי שֶׁאָמַר.

מד״א

מָה דְּאַתְּ אָמַר id quod tu dicis, Chald.

מ״ה

מְאוֹרַת הַגּוֹלָה lumen exulum. Hoc epitheton tribuũt cuidam Rabbi Gerson, qui alienas literas referantibus anathema imprecatus est. Atque hæc literis extrinsecus superscribunt ואסור לזרים בהו׳ דר״ג מ״ה בחרם דרבי גרשון מאורת הגולה, id est, & interdictæ sunto externis sub anathemate Rabbi Gerson luminis captiuitatis.

לישׁ׳ vel לישר׳

לִישְׂרָאֵל Iſraeli.non eſt רֹת. At in Maſ. לישׁ׳ eſt לְשָׁן vel לְשָׁנָא lingua, vel plural. לְשָׁנַי pro לְשָׁנִין vel לְשָׁנַיָּא lin-guæ, acceptiones, ſignificata.

לכ״א

וּלְכַךְ pro וּלכ״א, & cum ו, Ideo dicit, לְכַן vel לְכַךְ אָמַר וְלָכֵן vel אָמַר & propterea inquit. Valet & לְכָל־אֶחָד vnicuique.

למ״נם

מאי. quò egreditur inde, quò res euadit. לְמִי נָפְקָא מִנַּהּ eſt מה.

ל״נ

לְכַךְ נֶאֱמַר propterea dictum eſt. Item לִי נִרְאֶה, maximè cum ו, ולי נראה & mihi quidem videtur.

לס״ת

לְסֵפֶר תּוֹרָה libro legis.

לע״ש

לְעֶרֶב שַׁבָּת ad veſperam ſabbati. Sic appellant paraſceuen ſabbati, id eſt, veſperam diei Veneris.

לפי׳

לְפִיכָךְ propterea, quod ſcribitur etiam לפיכ׳. Valet & לְפֵרוּשׁ aut לְפֵרוּשׁוֹ iuxta expoſitionem vel expoſitionem eius.

לפ״ק

Vide infrà in פ.

ל״ק

לא or לָא קְרִי non legitur. Sed hoc non eſt vſitatum niſi cum vna ex literis אהוי, ſic לקָ״א לקָ״ה לקָ״ו לקָ״י id

Lamed.

ל'

לית non est alibi scilicet. Freques in Mas. vbi semel vocem aliquam notant reperiri. Porrò vitandæ cōfusionis causa vbi trigesies dictionem aliquam inueniri voluerunt significare, integrum nomen literę ad marginem notarunt, למד, in nonnullis tamen exempl. pro hoc scribitur כ׳, quæ faciunt 10. Ex Mas.

לא

לשון אחר או אחרת lingua alia, id est, expositio, vt & nostri glossam sumpserunt. Chaldaicè verò לשנא אחרנא, vel לשן אחרן, pro eodem, & pluraliter לשנין אחרנין aliæ linguæ, & c. Valet & לשון אשכנז lingua Germanica, cùm Hebraica Germanicè interpretantur.

לאי

לארץ ישראל terra vel in terram Israel.

לג׳

לגרמיה Legarmeh, accentus regij nomen, cum pūcto ad ל. At לג gemino apice numerum facit 33. Vide ne confundas, cum nonnullis.

לד

לית דכוותה non est ei simile. In Masora tantùm dicunt ל supra expositum. Sed nonnulli grammaticorum Masoritica tractantes dicunt לית דכוותה.

להד

למה הדבר דומה cui res similis est?

לזא

לזה או לזאת אמר iccirco ait.

כ״ל

Ex Maſ. כָּל־לִשָּׁנָא, vel לִשָּׁן, omnis lingua.i. dictio ita ſumpta, & c. At כל׳ cum apice vel puncto ſuper ל, כל׳ valet כָּלְהון omnia, vt cùm dicunt כל׳ כֹּב omnia ita ſcribũtur, vel כל׳ מל׳, vel כל׳ חס׳ omnia ſunt plena vel deficientia, מְלֵאִים, חֲסֵרִים. Extra Maſoritica valet כְּלוֹמַר quaſi dicat, nec eſt alioqui raſe teuoth, ſæpius ſcribitur כלו׳ vel בלום׳.

כ״מ

כְּבוֹד מַעֲלַת gloria celſitudinis, & c. & כמ״ר pro כְּבוֹד מַעֲלַת רַבִּי, & כמה״רר pro כבוד מעלת הרב רבינו.

כמ״ש

כְּמוֹ שֶׁאָמַר vt dixit.

כנ״ל

כֵּן נִרְאֶה לִי ſic mihi videtur.

כ״ק

Ex Maſ. כָּל־קְרָיָא tota ſcriptura. Sic appellãt 24. libros Bibliorum, à legendo: ferè integrè ſcribunt, כָּל־קְרָיָא vel כָּל־קְרִיאָה. Vide Eliam.

כ״ש

כָּל־שֶׁכֵּן quantò magis vel minùs, ſed propriè minùs ſequente negatione, כָּל־שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא quantò minùs. Nã ſic huic particulæ literã שֶׁ ſubnectunt. Itẽ כְּמוֹ שֶׁאָמַר vt ſuprà כְּמ״ש, quod etiam ſcribunt כְּשֶׁאָמַר. כשא׳ propriè tẽpus, non ſimilitudinem demonſtrat, cũ dixit. Et vernaculè Ainſi que, momentũ tẽporis deſignat.

כת׳

כָּתוּב vel כְּתַב ſcriptura. non eſt ר״ת.

S

כד״א

כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר vt tu dicis. Chald.

כ״ה

כֵּן הוּא ſic eſt. De punctis & accentibus ſic dicunt, Ex Maſ.
cùm aliàs dicant, כ״כ infrà. Sed vide ne cum numero 25. confundas.

כה״א

כֵּן אוֹ כַּךְ הוּא אוֹמֵר אוֹ אָמַר, ſic ille ait.

כה״ג

כְּהַאי גַּוְנָא, quod ſcribunt כהאי גוונא, ad hunc modum. Ex Tal.
Et cum ו, וכה״ג & id genus. Paraphraſtes libelli Ruth 4. cap. eo vtitur, cuius ſtilus ad Talmudicos magis accedit, vt & aliorum Hagiographorum. גַּוַן. vel גַּוָן eſt color, דְּמוּת ſimilitudo. Vide Eliam in Tiſbi. Reperies & כי האי גוונא quia hoc modo.

כהוג׳

כַּהוֹגֶן vt par eſt.

כ״ז

כָּל־זֶה totum iſtud.

כ׳

Interdum in Maſoreth facit 30. in numeris. Nam ל׳ apud illos alium habet ſenſum. Vide infrá.

כ״כ

כָּל־כָּךְ vſque adeò, in tantum, tam, Rab. Valet & Chaldaicè וְכָל־כִּדְנָן præcedēte ferè ו, וכ״כ pro כָּל־כִּדְנָן & omnia eiuſmodi. In Maſoreth valet כֵּן כְּתִיב, vel כְּתִיב כֵּן ita ſcribitur, vel כְּתִיבִין כֵּן ita ſcribuntur.

בּ״ל

ישר׳

ישְׂרָאֵל, non est rase teuoth.

ית׳

יוֹנָתָן תַּרְגֵּם Ionathan est interpretatus. At ית׳ cũ apice est יִתְבָּרֵךְ benedicatur, vel יִתְעַלֶּה attollatur, quorum alterutrum diuino nomini, vt iam dictum est, subiungunt. Scribitur etiam יתב׳ & יתע׳ pro יתברך & יתעלה.

יתקק

יְשַׁעְיָהוּ תְּרֵי עֲשַׂר קִינוֹת קֹהֶלֶת, Isaias, 12. proph. Threni, Ecclesiastes. Symbolum librorum in quorum fine repetitur vltimus versiculus.

Caph

כא׳

כִּי אִם nisi, sed. Et כָּל־אֶחָד vnusquisque, non כִּי אֶחָד vt quidam putant, quoniã vnus vel vnum. kab venaki prouerb. 9. ובכא׳ id est וּבְכָל־אֶחָד & in vnoquoq;.

כאש׳

כַּאֲשֶׁר sicut, quando non est rase teuoth.

כג׳

כֹּהֵן גָּדוֹל, summus sacerdos. Et כְּנֶסֶת גְּדוֹלָה synagoga magna. Nonnunquam כְּגוֹן sicut, sed tunc satis fuerit apex כג׳, quod & כגו׳ scribitur.

כד׳

כְּמָא דְאָמַר vt dicit. Chaldaicum, quod Hebraicè diceretur כְּמוֹ שֶׁאָמַר. Valet & כָּל־דָּבָר omne verbum, vel omnis res.

tum. Sic Galli appellant Vn bon iour. Dicuntur & מוֹעֲדִים à conueniendo.

י״מ

יֵשׁ מְפָרְשִׁים sunt qui exponant.

יו״ה

יוֹצֵא מִן הַכְּלָל vel יוֹצְאִים exit vel exeunt à canone. Ex Elia.
Frequens apud eos qui accentus tractant, cùm exceptionem afferunt.

י״ס

יֵשׁ סְפָרִים sunt libri, & cum ו, וי״ס & sunt libri. ובי״ס & in nonnullis exempl. Sic enim interdum loquuntur vbi variam lectionem afferunt.

י״צ

יִשְׁמְרֵהוּ צוּרִי custodiat eum petra mea.i. Deus. Sic

יצ״ו

יִשְׁמְרֵהוּ צוּרִי וְגוֹאֲלִי custodiat eum rupes mea & redemptor meus. Sumptum ex fine Psal. 19. Sic priuatis hominibus quos nominarunt, bene precãtur.

יר״ה

יָרוּם הוֹדוֹ vel יָרוּם רוּם הוֹדוֹ extollatur maiestas, vel celsitudo maiestatis eius. Sic de principibus & potestate præditis loqui solent.

יר״מ

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ vel יְהִי רְצוֹנְךָ, sit beneplacitum tuum, velis, Qu'il soit ton bon plaisir. Sic Deum cõpellãt.

ימ״ש

יִמַּח שְׁמוֹ deleatur nomen eius. Sic verpi nobis imprecantur.

incidit,reperi ſimul פחד גבורה dici, vt quartum חסד אהבה iunctis nominibus.

Has etiam aliter connumerãt. Sed ne longiores ſimus,in aliud tempus reiiciemus. Cæterùm Galatinus alia myſteria cõſectatur,& rationem aliam cur ſcribatur י״י,addens in Hebræorum libris duobus includi ſemicirculis (י״י). Inueni quidem cum vnico ſæpe, (י״י. Sed germana ratio eſt ea quã affert Reuch. In exemplaribus impreſsis paſsim י ſupernè omittitur ad leuandum typographorum laborem, ſic ״י, vel etiam ſine apice יי.

י״א

יֵשׁ אוֹמְרִים ſunt qui dicant. Rariùs י״י אֱלֹהִים Dominus Deus.

י״ה

יוֹם הַכִּפּוּרִים dies expiationum, qui decimo die Tiſri mẽſis ſeptimi agebatur. De eo ita ſcribit auctor צְרוֹר הַמּוֹר faſciculi myrrhæ. ביה״כ אנשים ונשים וקטנים חייבים להיות בבית הכנסת וישתחוו ארצה ז׳פעמים. In die expiationum tenẽtur tam viri quàm mulieres ac paruuli intereſſe ſynagogæ, ac in terram ſepties procidere. Vide Leuit. 23.

יה״בי

יְקוּתִיאֵל הַכֹּהֵן בַּר יְהוּדָה Iekuthiel ſacerdos fili' Iuda. Nomẽ eſt vnius ex הַנַּקְדָנִים pũctatoribus, qui librũ edidit titulo, עֵין הַקּוֹרֵא oculus lectoris, vbi nonnulla tradit de pũctis. Vide Eliã in tabulis fractis, ſub finẽ libri Maſoreth hãmaſoreth perquã imò prorſus neceſſarij iis qui Maſoram volunt intelligere.

יה״כ

Idem quod paulò antè י״ה.

י״ט

יוֹם טוֹב dies bonus, id eſt, feſtus propriè extra ſabba-

Iod

Iod ſimplici Cabalici nomen tetragrammaton teſte Reuchlino lib. 3. Cabalæ, ob indiuiſibilis puncti figuram notant. Sic & illud ipſum, inquit idem, ob tres עֶלְיוֹנוֹת, id eſt, ſummitates in 10. numerationibus, quæ ſunt vna & eadem עֲטָרָה, id eſt, corona, tribus punctis ſignare ſolent, hoc eſt tribus Iodin. Aiunt enim Cabaliſtæ כי לסוד זה כותבין השם ג׳ יודין בזה י״י quòd propter hoc arcanũ ſeu myſteriũ ſcribũt nomen ineffabile tribus Iodin, ad hũc modũ י״י. Decẽ autẽ numerationes .i. סְפִירוֹת, ſine quibus hoc intelligi nõ poteſt, tractat idem Reuch. li. 1. Cabalę, & arboris quæ ex illis conficitur ibidẽ meminit. itẽ li. 3. vbi eas enumerat. Sed quia ex ea myſterij huius ratio tota pendet, libuit eam hoc loco ex cõmentario quodam cabalico, quẽ penes me habeo, in Pſal. 19. deſcribere, vt illic ad calcem adſcripta eſt.

	כתר corona	
בינה intelligentia		חכמה ſapientia
פחד timor		חסד gratia
	תפארת decor	
הוד maieſtas		נצח victoria
	יסוד fundamentum	
	מלכות regnum	

Reuch. lib. 3. Cabalæ pro פחד multo aptiùs ponit גבורה, cùm hæc dicant eſſe 10. diuina nomina quæ nos mortales de Deo concipimus. Supra coronam dici ponit אין סוף infinitatẽ & abyſſum. In quodam breui tractatu in hanc figuram qui in manus meas

benedictionem, laudatur & celebris est. Eodē sensu quo superius illud ז״ל de mortuis.

וש״

זֶה vel זֶהוּ שֶׁאָמַר, hoc est quod dicit, & cum ו, וש״, hoc est, & c.

זש״ה

זֶה או זֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב או הַפָּסוּק, hoc est quod scriptura vel versus, id est, contextus Biblicus ait. Sæpe obuium in Midras.

Heth

ח״ו

חַס וְשָׁלוֹם parce & pax., absit. cùm quid absurdum amoliuntur & auertunt.

חז״ל

חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה sapientes nostri, quorum celebranda est memoria.

ח״ל

חוּצָה לָאָרֶץ extra terram. Facilè seruiles literas præposueris לח״ל pro לַחוּצה לארץ, sic בח״ל i. בַּחוּצה & c.

חל״ב

חֵרֶם לְזָרִים בְּנָחָשׁ, anathema sit externis in serpente vel iuxta serpentem. Hac verborum formula vtuntur cùm excommunicant.

חס׳

Ex Maſ. חָסֵר vel חֲסֵרִים deficiens vel deficientia.

חר׳

חֵרֶם anathema.

cere,quod aliàs dicunt ולא שייך למימר.

ול״ש

ולא שנא nec didicit seu commentatus est, notauit, obseruauit.

ומ״ש

ומוצאי שבת & egressus sabbati. Sic appellant noctē quæ diem sabbati proximè consequitur.

וע״ק

ועוד קשה & insuper durū, id est, & alius scrupulus.

וצ״ע

וצריך עיון & consideratione indiget.

ות״י

ותרגום יונתן ac interpretatus est Ionathan. vel ותרגום & Chaldæa interpretatio Ionathæ est, & c.

Zain

ז״ב

זמן במה tempus quo vel quando. Hoc me legisse nō memini, sed posui vt ab aliis affertur.

ז״ל

זכרונו לברכה vel זכרונם recordatio eius vel eorum fausta sit ac fœlix. potes & זכרו vel זכרם legere. Sic de mortuis loquuntur celebribus quidem, sed qui sanctimonia alioqui non fuerint insigniores. De his enim dicerent, ע״ה super eum pax. Facit & זה לשונו hæc eius oratio est, ita ille inquit, & cum ו, וז״ל, quod caue priore modo legas.

זצ״ל

Ex Prouerb. 10. זכר צדיק לברכה. memoria iusti est in

וה״ה

וְהַיְנוּ הַךְ & hoc illud eſt. Vide ſuprá.

וו״ש

Vide in ו.

וחל״ב

Vide infrà in ח.

וי״א

וְיֵש אוֹמְרִים & ſunt qui dicant.

וי״ל

וְיֵש לוֹמַר & eſt dicendum, & dici poteſt: cùm obiectionem ſoluunt.

וי״מ

וְיֵש מְפָרְשִׁים & ſunt qui exponant.

וי״ת

וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם & Ionathan conuertit. Chaldæus paraphraſtes celeberrimus.

וכו׳

וְכֻלֵּי & reliqua. propriè cùm alia citant quàm ex cōtextu Bibliorū. Alij ſcribunt וְכֻלֵּה & totum illud.

וכ״תי

וְכֵן תִּרְגֵּם יוֹנָתָן & ſic reddidit Ionathan.

ול׳

וְלָמַד & didicit vel וְלִמֵּד & docuit. At ולו׳ idem eſt quod וְלוֹמַר & dicendo, & à dire.

ולמ״ד

וְלַמֵּבִין דַּי & intelligenti ſatis eſt.

ולמ״ל

Ex Tal. וְלָא מָצֵי לְמֵימַר nec poteſt dici, vel, nec conuenit di-

R

הג״ר

הַנָּדִיב רַבִּי vel הַנָּגִיר, princeps vel magnificus ille Rabbi,& c.

הפע׳

הַפֹּעַל verbum,apud grammaticos non est ר״ת.

הק׳

הַקָּדוֹשׁ ὁ ἅγιος sanctus ille. Dei epitheton iam suprà tractatum.

הר׳

הָרַב magister.

הר״א

הָרַבִּי אַבְרָהָם.

הש׳

הַשֵּׁם Dominus,vide in ה׳.Hoc non est ר״ת. At quod sequitur, est.

השי״

הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ vel יִתְעַלֶּה,iam memoratum ה׳.

Vaf.

Multa ex his aut suprà aut infrà reperies detracto ו etsi pleraque ferè sine ו non inueniantur.

ואו״ל

Vide suprà.

ואק

וְאַבְתִּי קָשֶׁה.vide suprà.

וגו׳ vel וגומ׳

id est, וְגוֹמֵר & complens. Sic ferè dicunt, citantes scripturæ locum non plenum, quod dicimus & c. Minùs rectè alij וְגוֹמַר.

הָיָה fere non contrahitur in ח׳ vitandæ ambiguitatis gratia.

ה״י

הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ vel יִתְעַלֶּה Dominus celebrandus vel attollendus.

ה״לל

הָיָה לוֹ לוֹמַר fuerat ei dicendum, quod & sine י scribitur ה״לל.

הכב׳

הַכָּבֵד graue, non est rase teuoth.

ה״ל

הָיָה לוֹמַר erat dicendum.

ה״לל

paulò antè positum.

ה״מ

Ex Tal. הָנֵי מִלֵּי hæc sunt verba, & cum ב ב״הֵמ״י.i. בְּהָנֵי מִלֵּי his ipsis verbis, quod in eum sensum dicitur quo suprà ב״רא.

ה״מדא

הֵיךְ מָה דְאַתְּ אָמַר iuxta id quod ait, vel הֵיךְ מָה דְאָמַר iuxta id quod tu dicis, cùm locum aliquem scripturæ citant. potest & legi הַיְנוּ מָה דְאָמַר vt suprà הה״ד.

הנב׳

הַנָּבִיא propheta, non est ר״ת.

ה״נל

הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה memoratum suprà, vel הַנִּזְכָּר לִי memoratum à me.

ficent, cũ aliis ferè communia, hoc Dei sit peculiare. Sæpe subiungunt הַנִּכְבָּד venerandum vel venerabile, sæpe יִתְבָּרֵךְ vel יִתְעַלֶּה, laudetur, extollatur.

הא״נק

Vide suprà in א.

הא״ע

הֶחָכָם אֶבֶן עֶזְרָא sapiens ille Aben Ezra, de quo suprà in aleph.

הב״ה

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא sanctus ille per antonomasiam, qui laudetur. Dicunt & הקב״ה pro eodem. Ac simpliciter interdum dicunt ב״ה, id est, בָּרוּךְ הוּא laudandus ipse, vt suprà in aleph אב״ה. Vnum ex Dei nomenclaturis, quibus passim vtuntur Rabbini.

הב״ח vel הב״עח

הַבַּעֲלֵי חַיִּים τὰ ζῶα, animantia.. Vide & suprà in ב״ח.

ה״ה

הוּא הַדִּין idem iudicium, par ratio est, & c. valet & הַיְנוּ הַךְ illud ipsum est, vel הָנֵי הַךְ ista sunt. הַךְ vtriusque numeri.

הה״ד

הַיְנוּ הַיךְ דְּאָמַר illud ipsum est quod ait. הַיְנוּ explicatũ in tabul. Chald. in partic. Sunt qui legant הוּא הַדָּבָר eodem sensu. Illud magis Rabbinicum admixto Chaldaismo, istud purè Hebræũ est. pro הֵיךְ potest & dici הַךְ istud.

הו׳

הוּא non est rase teuoth, sicut nec הי׳ pro הִיא. Nam

ד״ה

דִּבְרֵי הַיָּמִים verba dierum, id est, lib. Paralip. Vide supra in ב״ה. Etsi hoc nomine quęuis chronica appellant interdum.

דה״א

Ex Tal. דְּהָא אָמְרִינַן nam ecce dicimus. Talmudicum.

דה״עה

דָּוִד הַנָּבִיא עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dauid propheta super quem pax, vel דָּוִד הַמֶּלֶךְ Dauid rex.

ד״ל

דַּי לַמֵּבִין satis est intelligenti, & cum ו, ול״ל pro ודי למבין & sat est intelligenti.

דלת״ה

Ex Tal. דְּלָא תֵימָא הָכִי ne ita dicas. תימא Tal. pro תֵּאמַר vel Hebr. תאמר, vide in tabulis Chald. הָכִי pro כֵּן etiam Tal. Vide ibidem in partic.

ד״מ

דֶּרֶךְ מָשָׁל per modum parabolæ, figuratè, tropicé.

דע״ה

דָּוִיד עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dauid qui in pace quiescat.

ד״ת

דִּבְרֵי תּוֹרָה verba legis.

He.

ה׳

הַשֵּׁם nomen ipsum κατ᾽ ἐξοχὴν intelligentes tetragrammaton, dicunt pro eo quod in contextu scriberetur יְהוָה, quod puræ Dei substantiæ nomen est, cùm cætera affectiones magis & ei attributa signi-

tariis & actuariis est in more, & de notis extat Probi grammatici commentarius. Sic מכב״י quatuor has literas Iudas belli tesseram & nobile signũ dedit commilitonibus, quibus se inuicem in pugna fortiter exhortarentur, signum victoriæ Dei, ex Exod. 15. מי כמוך באלים יהוה quis tui similis inter Deos Domine? vnde Machaui, id est, Machabæus deinceps dictus, quod syllabicè sonant hi characteres, sicut עמי עשו sonat, mecum facite, cum sit alioqui per dictionũ capita versiculus psal. 121. vt infrà dicetur.

ג״ע

גַן עֵדֶן hortus deliciarum, paradisus. Item גִלוּי עֲרָיוֹת nudatio pudendorum. Sic appellant incestos & illicitos coitus, vetitos, Leuit. 18.

ג״ש

גִרְסַת שְׁמוּאֵל lectio Samuelis, & cum מ seruili מנ״ש, מורסת שמואל ex lectione seu doctrina aut disciplina Samuelis. Nomen Rabbini.

Daleth.

ד״א

דָבָר אַחֵר sermo alius. i. alia expositio, vel דֶרֶךְ אַחֵר aut אַחֶרֶת via alia.

דא״ק

דְאָמַר קְרָא vel more Chald. דְאָמַר quod dixit scriptura. Vide & suprà in א״ק,

דב״מ

דְבָבָא מְצִיעָא portæ primæ. Vide supra in ב״מ.

tſeri, vt fieri ſolet, adiectum fuerat ״. Aliud eſt in re grãmatica מגז׳, quod legendum מִגְזֶרֶת ex trunco vel exciſione, cùm ab aliqua radice deflexum aliquid ſignificare volunt, vel ex eadem ſumptum ſignificatione, frequens apud A ben Ezra.

גב״

גַּם כֵּן etiam ſic, itidem, ſimiliter.

גמ׳

גְּמָרָא pars Talmud, vbi abſoluuntur & deciduntur quæſtiones.

גנ״ת

His tribus literis tres cabalæ partes ſignificant, quas appellant גִּימַטְרִיָּא נוֹטָרִיקוֹן תְּמוּרָה, poſt quendam R. Ioſeph Salernitanum qui ſuis libris de Cabala titulũ fecit גִּנַּת אֱגוֹז hortum nucis, ex Cãtic. 6. vt ex eo libro alios ſuis libris egregios & iucundos titulos affinxerunt. גימטריא numerorũ ſupputatio, quaſi terreſtriũ characterum inuicem numeralis dimenſio, quæ tamen pendeat ab arithmetica illa ob abſtractam ſui ſimplicitatẽ nullis ſenſibus tractabili. Vnde potiùs nuncupata eſt geometria quàm arithmetica, quãuis vtrunque vnum & idem in hac arte valeat. Hac ratione inquit Kimhi Zachariæ 3. צֶמַח germen idẽ valere quod מְנַחֵם, cõſolator, quod nomẽ eſt Meſſię, cùm ex vtriuſque nominis literis reſultet numerus 148. Notariacum eſt cõmentum quoddã clam inter Cabalæos receptum, vt literæ ſingulę ſine ſyllabarum coagmentatione certa verba deſignent, vt no-

בעה

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם auxilio Domini. Vide supra in ב״ה.

בעה״ז

בְּעִנְיָן הַזֶּה in hoc negotio.

ב״ר

בַּר רַבִּי vel בֶּן. Hoc Hebræum, illud Chaldaicum est, etsi interdum in Hebr. contextu occurrat. Syri dicunt & בִּיר, vnde composita dictione apud plerosque poëtas Hebræos, cùm suis carminibus nomen suum obsignant, בִּיר רַבִּי pro בִּירְבִּי filius Rabbi &c. etsi ineptè Iudæorum nonnulli, vt infrà in ר׳ docebitur, efferunt רְבִי. Valet & בְּרֵאשִׁית רַבָּה, Genesis magna, commentarij nomen in Genesin.

בר״זל

בְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה in oratione seu sermone doctorum nostrorum faustæ memoriæ.

ב״ש

בֵּית שַׁמַּי domus Sammai. Rabbinus fuit celebris eodem tempore quo Hillel, cuius suprà memini. Vnde horum familiæ sæpe in Talmud memorantur. Scribunt autem sine punctis שמאי.

Ghimel.

ג״ה או גז״ה

גְּזֵרַת הַשֵּׁם vel הָאֵל decretum Dei: & præposito ב, בג״ה, id est, בִּגְזֵרַת הַשֵּׁם, vel מ, מג״ה pro מִגְּזֵרַת הַשֵּׁם, decreto vel ex decreto & ordinatione Domini. At גז׳ vel מגז׳ non est rase teuoth, pro גְּזֵרַת decretum, & מִגְּזֵרַת ex decreto, vbi sine punctis ad indicandum

במ״ש

בְּמִלּוֹת שׁוֹנוֹת in dictionibus diuersis, frequens in Kimhi, pro quo in nonnullis exemplaribus interim scribitur integrè בְּמָה שֶׁאָמַר in eo quod dixit.

ב״נ

בֶּן נַפְתָּלִי filius Naphtali, Rabbinus cuius in Bibliis lectionem sequuntur orientales Iudæi, nomine Iacob filius Naphtali.

בנ״לך

בָּרוּךְ נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ laudetur qui lasso robur tribuit. Sumptum ex Is. 40. Id in fine librorum scribunt, & sæpe totum illum versiculum eius cap. antepenultimum, cui præponunt dictionem ברוך.

בנלך ואע״י

vbi posteriores literæ faciunt וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה & viribus defecto virtutem adauget.

בס״ד

בְּסַעְדָּא דִשְׁמַיָּא vel בְּסִיּוּעַ auxilio cęlorum, id est, diuino. Chaldaicum est.

בס״מג

בְּסֵפֶר מִצְוֹת גָּדוֹל in libro præceptorum magno. Sic

בס״מק

בְּסֵפֶר מִצְוֹת קָטָן in libro præceptorum paruo. Duplex est apud illos liber in legis præcepta.

בס״פק

בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא in fine capitis primi. Et cum ו ministrante ובס״פק pro וּבְסוֹף & in fine, & c.

& ain בעֹח, cui ſæpe he haiedia præponunt הבֹח vel הבֹ״עח.

בי׳

Non eſtraſe teuoth. facit tantùm בַּיִת, vel ſyntacticè בַּיִת domus. Quanquam & בֵּי abſolutè tum Chaldæi tum Talmudici pro בַּיִת dictitant. Interdum in בי׳ iod numerus eſt, in decem. Sed talia ex ſenſu dignoſcenda ſunt.

בי׳לאו

בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן laudetur Dominus in æternum, amen & amen. Extremus verſiculus libri tertii pſalmorum, quo quidam in fine librorum peropportunè vtuntur.

בכבֹמר

בֶּן כְּבוֹד מַעֲלַת רַב או רַבִּי filius gloriæ celſitudinis Rabbi, & c. Quod ſermonis genus ex Italica lingua ſumpſiſſe videtur. Et ſine בן כבוד מעלת.i.בכֹמ ר, vel tranſpoſitum בֹּמֹכ, id eſt, בֶּן מַעֲלַת כְּבוֹד filius celſitudinis gloriæ, & c.

במֹ

בָּבָא מְצִיעָא׳ porta media, nomen tractatus in Talmud. Ex Tal.

במֹא

בַּר מִן א׳ præter vnum. Sic בֹּמֹב, id eſt, בַּר מִן ב׳ præter duo, בֹּמֹג præter tria, & c. De בַּר dictum eſt in tabulis Chaldaicis, in particulis. Ex Maſ.

במֹכ

paulò antè dictum in בכבֹמר.

appellant, cùm verborum formulam quibus quid dictum ſit, paſsim expendi iubet. Cui affine eſſe inquit Elias, quod alias dicere ſolēt הָנֵי מִלֵּי, id eſt, אֵלֶּה דְּבָרִים iſta ſunt verba.

בד״ה

בְּדִבְרֵי הַיָּמִים in annalibus. Sic appellatur liber Paralipomenon, quē noſtri in duo volumina diuiſerunt.

ב״ה

בֵּאוּר הַמִּלָּה declaratio dictionis. vel בֵּית הִלֵּל domus Hillel Rabbini clariſsimi, qui annis aliquot Chriſtum præceſsit, & multos habuit diſcipulos, in quibus & Ionathan Chaldæum Bibliorum paraphraſten. De huius Hillel diſcipulis mira tradunt Talmudici in tractat סֻכָּה, cap. 2. quæ aliàs commodiùs dicemus. Valet & tertiò בֵּית הַמִּקְדָּשׁ ædes ſanctuarii. Item בְּעֶזְרַת הָאֵל vel הַשֵּׁם, auxilio Dei vel Domini, quod etiam ſcribitur infrà בע״ה.

בה״קר

בַּר הַקֹּדֶשׁ רַבִּי filius ſanctitatis Rabbi, & c. quod & tranſpoſitis literis dicunt הב״קר pro הַבַּר קֹדֶשׁ רַבִּי, he haiedia præter morem præfixo regimini: ſed id nonnunquam faciunt, vernaculè, Le filz de la ſainctete, & c.

ב״ו vel בו״ד

בָּשָׂר וָדָם caro & ſanguis, id eſt, mortalis & ex rebus corruptioni obnoxiis conſtans homo.

ב״ח

בַּעֲלֵי חַיִּים prædita vita, id eſt, animantia. Interiicitur

Iudæi occidentales, nomine Aharon filius Aser.

באתב״ש vel באת ב״ש

Per eth bas, id est, ea literarum alphabeti commutatione, qua א & ת inter sese permutantur, ש & ב, & sic deinceps reliquæ alphabeti literæ: qua & veteres apparet vsos, vt Ierem. 25. & 51, vbi שֵׁשַׁךְ hoc modo dicit pro בָּבֶל. Porrò de alphabetaria huiusmodi reuolutione, qua litera literæ mutuò succedit, vide Reuchlinum li. 3. Cabalæ, vbi ex libro Ietsira facit 22. huius rationis alphabeta, א״ל ב״ת, א״ב ג״ת, & c. quæ non sunt rase teuoth, sed symbola duntaxat permutationis elementorum, qua & inter nostros qui occultiùs scribere volunt, vtuntur.

בב׳

ראשי בְּבַיִת in domo, vel syntacticos בְּבַיִת. Non est תֵיבוֹת, ideo satis est vnico puncto aut virgula insigniri. Aliud est gemino apice ב״ב, neque etiam rase teuoth, sed numeri nota, bina, vt א״א singula, ג״ג terna, & deinceps. Quanquam in Talmud ב״ב pro בָּבָא בַּתְרָא porta postrema (tractatus nomen est) est rase teuoth, & cum ב seruili, בב״ב in Baua bathra. Ex Tal.

בג״ה

בִּגְבוּרַת הַשֵּׁם, robore Domini, id est, auxilio.

ב״ד

בֵּית דִּין domus iudicii, locus vbi iudiciũ exercetur.

בד״א

בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים quibus verbis dicta sunt. Familiare R. Mosi filio Maimon, quem Rambam רמב״ם

runt doctores nostri.

ארי״בל

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, Dixit R. Iosue filius Leui.

אר״זל

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה inquiunt doctores nostri, quorum auspicata sit recordatio.

אשע״ה

אָמַר שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dicit Salomon, qui in pace quiescat.

את״

& sæpius cum ו, ואת״ו, id est, וְאִם תֹּאמַר, quòd si dixeris. Sic dicunt in anthypophora.

את״ל

Ex Tal. אִם תִּמְצֵי לוֹמַר si possis dicere. מְצֵי lingua Talmudica potuit, à מָצָא Hebraico deductum, cùm dicitur sicut inuenerit manus tua, id est, pro facultate tua. Sic Simeoni in 1. cap. Esdræ ex cap. 1. tractatus Meghilla inquit הֵיכִי מְצֵי מַשְׁבַּע לְהוּ quomodo vel itáne potuit eos adiurare? Hebr. diceres אֵיךְ יוּכַל לְהַשְׁבִּיעָם. est autē מַשְׁבַּע benoni hiphil pro מַשְׁבִּיעַ. Cæterùm quiesc. lamed aleph in he mutant etiam Rabbini. potest & את״ל. facere אִם תֹּאמַר לִי si dixeris mihi. potest & מְצֵי impersonaliter poni pro conuenit, vt אִם תִּמְצֵי לוֹמַר sit, si conueniat dicere, si dictu consentaneum est.

Beth. בא

בֵּית אָב domus patria, id est, cognatio, vel בֵּית אָבִי domus patris mei. Item in grammatica, בֶּן אָשֵׁר filius Aser, Rabbinus cuius lectionē in Bibliis sequuntur

אענב.

אענע

אֶבֶן עֶזְרָא נוחו עֵדֶן, Aben Ezra, quies eius sit paradisus.

אעפי vel אעף

אַף עַל פִּי vel vnica dictione אַפְעַל פִּי quanuis, cui sæpe ex abundanti præponunt ו, ואעף & quanuis, licet. cuius ἀντίστροφον

אעפכ

אַף עַל פִּי כֵן, vel אַפְעַל פִּי כֵן tamen, licet ita sit.

אף'

אֶפֶס non, nihil. non est rase teuoth.

אפס

אֶחָד פָּסוּק סִימָן vnus versus est signum. Sic dicunt cùm versum aliquem dant pro rei alicuius signo Masoritæ. Ex Mas.

אפש'

אֶפְשָׁר possibile est. non est rase teuoth.

אק

אַכְתִּי קָשֶׁה, & cum ו, ואק, & scriptũ est durum. cùm quid ex scriptura difficile obiicitur. קָשֶׁה enim & קֻשְׁיָא, sine punctis קושיא appellant obiectionem, & מַקְשָׁן obiicientem, quem nostri opponentem. אַכְתִּי pro אַכְתִיב resecta more suo extrema litera dicunt. valet & אָמַר קְרָא vel קְרָא, dicit scriptura, quam appellant & מִקְרָא à lectione. vnde קְרָאִים secta Iudæorum, qui contextui addicti sunt, reiectis traditionibus. Ex Tal.

אר

אָמַר רַב, vel רַבִּי dixit magister, vel אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ dixe-

in prophetis, & ſemel in Hagiographis. Eiuſdem ſenſus erat ſuprà א״ב ter poſitum.

אונק׳ vel אנק׳

אונקלוס Onkelos, Chaldæus interpres Pentateuchi longè celeberrimus, filius, vt volunt Hebræi, ſororis Titi. Nec deſunt qui he haiedia præter linguæ Hebrææ morem præponant האנק׳, vt vernaculè dicimus, l'Ariſtote.

אס״ף

Ex Maſ. אַתְנַח סוֹף פָּסוּק, Athnah, Soph paſuc. Hoc notant in dictionem quæ tali puncto affecta reperiatur in his accentibus,

א״ע

אֶבֶן עֶזְרָא Aben Ezra. Eſt Rabbi Abraham Hiſpanus, qui multos Bibliorum libros commẽtariis illuſtrauit, & plæraque alia edidit, Rabbinus varia doctrina inſignis. hinc & apud ſuos nomen הֶחָכָם ſapientis meruit, in omni maximè philoſophiæ genere exercitatiſſimus, vt paſſim eius ſcripta oſtendunt. Quòd genus ſuum ad Ezram quendam referret, ſe Arabica voce (de qua infrà in ז׳) cognominauit אֶבֶן עֶזְרָא filium Ezræ ſeu oriundum ab Ezra, ex Ezra prognatum, alludens interim hoc cognomẽto ad nomen loci אֶבֶן הָעֵזֶר, 1. Samu. 7. quod lapidem auxiliarem ſonat, innuens ſe plurimum adiumenti literis Hebraicis attuliſſe.

אע״ג

Ex Maſ. אַף עַל גַּב tametſi. גַּב non גַּל ſcribendum. ſcribitur &

אֹם אֹח

Id eſt אֶחָד מָלֵא אֶחָד חָסֵר vnum plenum, alterum deficiens, vbi ו aut י omittitur. vel וא׳ח, id eſt, וא׳ חָסֵר & vnum deficiens. Ex Maſ.

אמ״ה

אָמַר הַשֵּׁם Dixit Dominus.

אמ״ר

אָמַר רַב Dixit magiſter, vel רַבִּי magiſter meus.

אמ״ש

Apud Kimhi in grammat. Michlol, ex libro Ietſira, id eſt de rerum formatione & prima origine, valet אֵשׁ מַיִם שָׁמַיִם, ignis, aqua, cælum: quæ tria facit eius libri auctor, mũdi principia & quaſi matres, vt literas אוי lectionis & pronunciationis omnis matres.

אמ״ת

אִיּוֹב מִשְׁלֵי תְּהִלִּים, Iob, Prouerbia, Pſalterium. At ſi addatur אמ״ת דתקע, hi libri, vt docetur Exod. 15. ſignificantur אֵלֶּה הַדְּבָרִים מְלָכִים תְּרֵי עֲשַׂר דִּבְרֵי הַיָּמִים תְּהִלִּים קֹהֶלֶת עֶזְרָא Deuter. Reges, 12. prophe. Pſalm. Eccle. Eſdras: vt ת prius nõ Pſalmos. ſed 12. proph. indicet. Ex Maſ.

אנ״

Valet אִם נֹאמַר ſi dixerimus.

אנ״ך

אוֹרַיְתָא נְבִיאִים כְּתוּבִים, Lex, Prophetæ, Hagiographa. Hoc compendio vtuntur Maſoritę, cùm dictionem quampiam ter reperiri in ſcripturis indicare volunt, ſemel in lege, quæ Chaldaicè אוֹרַיְתָא dicitur, ſemel Ex Maſ.

אי

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, terra Israel. & seruilibus elementis adhibitis באי, לאי, ואי, &, ad, in terra Israel.

אי״ה

אִם יַעֲזוֹר הַשֵּׁם, Si dominus iuuerit. הַשֵּׁם nomen ipsum, significat nomen tetragrammaton, de qua re infrà in litera ה.

א״כ

אִם כֵּן, si ita est, quo vtuntur pro illationis particula, ergò, igitur. Valet & אַחַר כָּךְ postea, quod sępius notatur, vt dictum est, אח״כ. In hoc peccatum est initio commentariorum Kimhi in Ioelem, vbi cùm scriberetur compendio וא״כ, perperam integrè scripserunt ואם כן, cùm scribendum esset ואחר כן & postea: præcesserat enim תחלה, primùm, initio. In cōpendiis quæ variè leguntur, iudicio opus est.

אכ״יר

אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן Amen (quod confirmantis est & optantis) sic sit beneplacitum, sic libeat Domino scilicet.

א״ל

אָמַר לוֹ, dixit ei, vel לָהֶם illis, vel אָמְרוּ dixerunt. Frequens in dialogismis & prosopopœiis.

א״מ

ae Mas. אֶרֶץ מִצְרַיִם terra Ægypti. At Masoritis est אֶחָד מָלֵא vnum plenum, vbi scilicet litera ו aut iod exprimitur. Addunt & interdum

P

א״ב א״ב א״ב

erit.אחד בתורה אחד בנביאים אחד בכתובים, vnum in lege, vnum in prophetis, vnum in hagiographis. Ex Maforeth.

אב״ה

אָמַר בָּרוּךְ הוּא Dixit benedictus ipse, id est Deus.

אד״עה

אָמַר דָּוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dixit Dauid, qui placidè quiescat.

א״ה

אָמַר הַפָּסוּק Dicit versus, Biblicus scilicet. vnde et בַּעַל הַפָּסוּק appellant in contextu Bibliorum exercitatum. Valet et אֲפִילוּ הָכִי etiam sic, etiamnum.

א״זל

אָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Dixerunt, quorum memoria sit in benedictionem. Sic interdum dicunt pro אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ vel אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ Dixerunt doctores vel sapientes nostri, & c. vt infrà notatur. Et cum ו, ואז״ל id est ואמרו זכרונם לברכה & dixerunt, & c.

אח׳

Non est de rase teuoth. facit אֶחָד vel אַחַת, vnus, vna, vel vnum in neutro. Item אַחַר post.

אח״זל

אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Dixerunt sapientes nostri faustæ memoriæ.

אח״כ

אַחַר כָּךְ vel אַחַר כֵּן, quod & sine ח scribitur א״כ vt sequitur paulo póst.

א״א

Geminum, facit אָמֵן אָמֵן. Item אִי אֶפְשַׁר non est possibile. Tertiò אֲדוֹנִי אָבִי, subinde in commentarijs & scriptis Rabbi Dauidis Kimhi, vbi de patre suo Rabbi Ioseph Kimhi loquitur, sed subiuncto ז״ל (de quo & infrà) ad hunc modum:

א״אזל

pro אֲדוֹנִי אָבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה Dominus meus pater meus, quem felix & faustum sit nominasse. Sic

א״אכ

pro אֲדוֹנִי אֲבִיכֶם Dominus meus pater vester, cui & ז״ל subiungi possit, quod nostri dicunt, Bonæ vel piȩ memoriæ. Malè alij scribunt א״אב per beth, meo iudicio, cùm כ sit adiunctum ad affixum & personam distinguendam, quod in א״אב non fieret. Valet & אֶלָּא אִם כֵּן nisi si sic, id est nisi alioqui. Cæterùm in vtraq; parte Michlol Kimhi א״א peculiariter in obseruationibus Eliȩ facit אֵלִיָּהוּ אַשְׁכְּנָזִי Elias German⁹.

א״אעה

אָמַר אַבְרָהָם עָלָיו הַשָּׁלוֹם dicit Abraham, super quē sit pax.

א״ב

Ex Masoreth. אַלְפָּא בֵּיתָא Alphabetum. frequens apud Masoritas, vt cùm dicunt א״ב מִן ב״ב, id est מִן תְּרֵין תְּרֵין alphabetum ex binis, & c. Sic cùm notant in aliquo versiculo omnes contineri alphabeti literas, א״ב בְּפָסוּ׳ אִית est in versiculo alphabetum. בפסו׳ pro בְּפָסוּק. At ter positum

ciunt, ſed nunquam tamen in contextu Hebraico Bibliorum. Aliud eſt cùm librum aliquem, vel locū, aut libri partem ſeorſim extra Biblia ſcribunt, vt tūc etiam יהוה ſcribere non audeāt, imò ne אלהים quidem, ſed יהוד & אלדים, aſſumpta litera ד ex nomine אֲדֹנָי, ne, vt dicunt, nomen αἰσχφώνητον profanent, quod in Biblijs tantùm ſuis putant ſcribendū literis.

א

Cabalici in rebus diuinis hac litera vtuntur pro nomine diuino אֵל, vel tetragrammatō Adonai. Eā aiunt eſſe notam ſummarum & altiſſimarum rerū, quæ primo effluxu diuinæ bonitatis ſubſiſtunt. Vide Reuchlini, ſi libet, Cabalam, & Cheradami Alphabetum myſticum. Alioqui ſimplex 'א in numeris facit vnum vel primum, ac ſimpliciter pro eo inter loquendum pro אֶחָד vnō vtuntur, א' בְּפֶּה וא' בְּלֵב, vel pro fœm. אַחַת, quo & pro neutro vtuntur, vnum in ore, & vnum, id eſt aliud in animo. Si virgulam infrà poſueris אְ, erit mille, ſicut & in aliis literis. בְ 2000, גְ 3000, et ſi alij ſic pingant אֶ, gemino pūcto pro mille, & ſubſequētes deinceps literas, vel repetito א, hoc modo, בא 2000, גא 3000, & c. Prior ratio magis placet. Valet & א', אָמַר dixit, ſed ferè non ſine ו. וא' pro וְאָמַר, & dixit. Aliàs enim ferè ם adijcitur ואמ', quæ pro ſenſu vel ſingulariter אָמַר & וְאָמַר, vel pluraliter ſunt legenda אָמְרוּ vel וְאָמְרוּ dixerunt, & dixerunt.

& alię, si aduerteris. Nobis communes tantùm & veræ abbreuiationes explicandæ, nisi si qua fortè ex improprijs illis obscurior occurrat. Sed hìc ne tibi imponatur, illud es admonendus, non vbicunque vnum aut geminum apiculum videbis, protinus scribēdi compendium esse. Literæ si numeros significēt, quod nunquā in contextu Bibliorum fit, singulę quidem singulis, at plures duobus præsignientur virgulis, א' vnum, ב' duo, & c. י"א 11. י"ב 12. & id genus. Vsus insuper obtinuit, grammatica nomina, quo faciliùs dignoscātur, ad hūc modum notari, vt nomina literarum, coniugationum, & cæterarum deniq; affectionū grāmaticarū. vt אָלֶף, בֵּית, שֵׁם, פֹּעַל, aleph, beth, nomen, verbū, & c. Adde & barbara nomina, id est aliarum linguarum, nisi vsu iam Hebræa facta essent. פא"ריס Paris. וינ"יציאה Venetia, ne quis sese in illis torqueat, quasi Hebræa essent. Quin & Hebræa quæ pro signo esse volumus, vt rei alicuius lector moneatur, vt septem prima verba grammatices R. Mose Kimhi, quorum initialia elemēta nomen auctoris faciunt, & alia eius farinę, quę passim occurrent etiam in medijs commentarijs, aut alijs eorū scriptis. Sed iam ad iusta compendia ordine alphabeti exponēda accingamur, si priùs illud notaueris, nusquā in sacro cōtextu, cuiuscūq; generis cōpendiorum vsum esse. Nam quod Rabbini nomē tetragrāmaton scribūt ה' vel י"י, vt passim in Targum, de quib⁹ infrà, id vel religione, vel supstitione quadā fa

voce à Latina voce notarij deducta. Quidam pro punctis, totidem vtuntur virgulis ר״ל. Alia verò minus propria, cùm detruncata vna vel aliquot dictionis cuiuspiam literis, quæ extrema remansit, eius rei indicandæ causa, apiculo prænotatur, sic, דְּבָרִ׳ verba, צִדְקוֹ׳ iustitiæ, pro דְּבָרִים & צִדְקוֹת. Quas literas resectas ex orationis filo facilè quis possit cõijcere. Ferè autem ad hunc modum seruiles detrahuntur, aut ex radicalibus illæ quæ minimo negocio ex sensu diuinari possint, aut cum vox aliqua sæpius occurrit, vt אָמֵ׳ pro אָמַר dixit, יִשְׂרָ׳ vel יִשְׂ׳ pro יִשְׂרָאֵל & c. Rursus prioris generis abbreuiationũ nonnullæ priuatæ sunt, quarum non passim, sed suis locis vsus est, vbi frequens illarum vocum mentio incidit, vt in cãticis Eliæ ח״ק pro חָטֵף קָמֵץ. sic in precationibus Hebraicis, vbi ex psalmis 118. & 133. subinde repetendum fuerat, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ quia in seculum misericordia eius, satis visum est vbi semel integrè scriptum fuit, initiales adnotare literas כ״ל ח. Id passim factitant, & factitare potest quiuis. Sic in magnis Concordantijs Hebrai. ל״י pro לְדַעַת יוֹנָתָן & ל״ק pro לְדַעַת קִמְחִי iuxta sentẽtiam Ionathan, vel Kimhi. ל״א pro לדעת אוקלוס iuxta sententiam Onkelos, qui legem Chaldaicè cõuertit. & alia huiuscemodi. Aliȩ cõmunes sunt & passim vsitatȩ, de quibus inter Hebrȩos omnȩs cõuenit, vt א״י pro אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל terra Israel. Factum tamen aliquando putarim vt priuatæ in communes trãsierint, vt נ״נ pro נְבוּכַד נֶצַּר

LIBELLVS DE ABBREuiaturis Hebræorum, tam Talmudicorum quàm Masoritarum & aliorum Rabbinorum.

COMPENDIA Quibus passim inter scribendum vtuntur Hebræi doctores, plerique nostrorũ tractarunt: sed nemo plenè. Nam præterquàm quòd multa prætermiserunt, quæ aut illis non occurrebant, aut forsan ignota erant: quæ Masoritarum propria sunt, fere neglexerunt. At ea huius linguæ pars est tantùm non necessaria, & sine qua feliciter nemo vnquam Hebraicabitur. Nos hoc libello quæcunque hinc inde colligere potuimus, breuiter perstrinximus, adiectis etiam Masoriticis ex fragmentis tabularum Eliæ, qui primus ea pertractare cœpit & in ordinem redigere. Initio tibi obseruandum est, huiuscemodi compendiorum duo esse genera: quædam vera & propriè dicta, Hebræi appellant רָאשֵׁי תֵיבוֹת capita seu initia dictionum, cùm ex duabus vel pluribus dictionibus primæ quæque literæ segregatæ velut in vnum corpus coalescentes, gemina virgula supernè insigniuntur: vel iuxta aliorum morem, singulæ punctis suprà notantur, ad hunc modum, רז״ל vel רׄזׄלׄ. quod perinde fuerit ac si integrè scripseris, רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Doctores nostri, quorum memoria sit in benedictionem, & id genus. Appellāt & נוֹטָרִיקוֹן

forsan, ne forte. R. שְׁמָא

ת

תוּב pro שׁוּב supra posito, quod etiã in Ionatha inueni sub finẽ Ioelis, sed frequẽtius apud alios.

Tal. detrahitur ב, תו. vt וְתוּ לָא מִדִּי, & nil amplius.

pro quo Talmudici detracta aspiratione, vt illis moris est in ח & ע crassioribus, תְּחוֹת sub, subter תְּתָא, תֻּתֵּי vel תוּתֵי pro תְּחוֹתֵי sub, infra, & תַּתְּיָא minus.

Rabb. sine ב, sequente ל vtuntur. בִּתְכֵף confestim תֵּכֶף לִבְרָכָה mox à benedictione.

Hebr, שָׁם. תַּמָּן & תַּמָּה illic, illuc

cum conditione R. בִּתְנַי ea lege quod scribunt בתנאי

HIS non dubito quin cõplura alia possis adijcere: sed nos non Lexicon hîc conscribere voluimus: quod forsan aliquando, si dominus dederit, facturi sumus, vbi congeramus omnes Chaldaicas, Syriacas, Rabbinicas & Talmudicas dictiones, quod & à multis desideratur, & nemo absolutè vsque in hodiernum diem præstitit. Interim his fruêris, & valebis.

O

cum verbo קַדְמַת שָׁלַף antequam euellatur.

Rab. benoni cal pro eodem vtun- R. קוֹדֶם
tur, קוֹדֶם זֶה antehac.

leue & graue, i. multo magis vel min⁹. קַל וָחוֹמֶר R.
Talmudicis idem valent. cũ af- קַם & קוּם
fixis קוֹמֵהּ & קַמּוֹהִי ante eũ, et c. Sic apud illos קַמָּא
est רִאשׁוֹן primus, quod ex קַדְמָא factũ videtur. Nã
pro מִקַּמּוֹהִי reperias מִקַּדְמוֹהִי ab eo qui illũ præ-
cessit, qui ante eum, fuit scilicet. Dicunt & קַמָּן præ-
posito ל, quo vtũtur pro infra, sed cum aliquid mox
ob oculos subijcitur, nec ita longe abest, quomodo
& Hebræi suo לְפָנִים & לְפָנֶיךָ vtũtur. וּלְקַמָּן מְפָרֵשׁ &
infra, vel mox exponit.

ר

Hebr. לָבֶטַח לִרְחָצָן tuto, secure

רַע suprà expositum est in לְרַע

ש

שׁוּב R. adhuc, amplius, ἔτι.

שׁוּם R. vllus At שׁוּם nomen, Chaldæum est.

בְּשׁוּפִי R. tranquille, quiete.
Sumptum ex וַיֵּלֶךְ שֶׁפִי Numer. 22.

שֶׁל Articulus genitiui Rab. & iungitur cũ
affixis, שֶׁלִּי, שֶׁלּוֹ, & c. etiã in contextu. Apud nõnul
los Rab. reperio eadẽ dictione cũ sequẽte שֶׁלְּאָדָם
quod eius natura ferebat, ex lamed expũcto daghes,
quòd habeat seua. De hoc supra.

repẽte בִּשְׁלְיָא Syr. & מִן שְׁלְיָא

שֵׁם Hæc vox videtur interim Rab. abun-
dare. vide supra in בְּשֵׁם & עַל שֵׁם.

for-

פ

Est interdum syllabica adiectio vt פום
Hebr. פִּי. vt בְּפוּם & לְפוּם pro בְּפִי & לְפִי, de quibus suprà & infrá.

Sunt qui exponant statim. Sed vix alia lingua exprimi potest. In conditionibus addi solet, vbi quid imminuitur. sæpe cum אִלּוּלֵי, cum quo & in vnam interdum dictionem coalescit, אִלּוּלֵיפּוֹן nisi, & c. Vide Eliam in Tisbi. פּוֹן

Hæc velut syllabica adiectio frequens in scriptura, sed in Rabb. frequentior ad æstimationem & coniecturam seu modum rei significandum. כְּפִי iuxta, pro, secundum. לְפִי idem. Item apud Rabb. propter. עַל פִּי iuxta, ex præscripto, & אַף עַל פִּי quanuis, de quo suprá. פִּי

in pompa R. & Syr. בְּפַמְבִּי palam
idem Rab. בְּפַרְהֶסְיָא

Græcũ ἐν παῤῥησίᾳ. Non vtuntur sine ב. Contrariũ בְּצִנְעָה in occulto.

R. בְּפֵרוּשׁ aperte, diserte
R. בִּפְרַט particulariter, specialiter
R. לְמַפְרֵעַ retro R. בִּפְרִיעַ cito

ק

vt Hebr. נֶגֶד, & cum ל, לְקֳבֵל, & כָּל־קֳבֵל, de quo suprá. קֳבֵל ante

recipit affixa more plur. קֳדָמוֹהִי ante eum, & c. קֳדָם ante

quod & Hebr. reperitur Psal. 129. קַדְמַת idem

cum

ס

Rabbini vtuntur pro iuxta, pro- סָמוּךְ
pe, ſequente ל.
Rab. pro ſimpliciter, abſolute. סְתָם & בִּסְתָם

ע

עֲבַר trans
vel more Hebr. עֵבֶר quod ſcribunt עיבר
Syr. בַּעֲגַלָא mox
quod Eccl. 4 dicitur עֲדֶן & R. עֲדַיִן adhuc
עֲדֶנָּה pro עַד הֵנָּה huc vſque.
עַד לָא priuſquã
לְעֵלָא & עֵלָא & לְעֵל & עֵל vel עֵיל ſupra
Et cum ם, מִלְעֵל vel מִלְעֵל. Hebr. מִלְמַעְלָה ſuperne.
עַל מִן ſupra
Rab. in morem, in ſpeciem. quod בְּעֵין
& in ſcriptura dicitur.
R. מֵעַכְשָׁו deinceps R. עַכְשָׁו nunc
Hac particula vtuntur vt Hebr. עַל
Affixa nunc more ſing. nũc more plur. recipit, ſemper ſub ע. עֲלוֹהִי, עֲלַהּ, vel עֲלַהּ, עֲלֵינָא, vel עֲלָנָא & c. Dicũt & Syri עֲלַוְי, & cũ affixis עֲלַוְהּ & c. Dicunt & עֲלָלֵי. Obſerua autẽ אֶל pro ad, nũquã in Chaldaiſmo dici, ſed ꝑ eo על. עַל כָּרְחוֹ & בְּעַל inuitus ipſe, & cũ aliis affixis, rariſſ. in Targum, frequẽs in Rab.
frequenter ſequente שֶׁ. עַל שֵׁם propterea
Rabbini hoc nomine paſſim vtuntur ad ſignificandũ pronomina reciproca, עַצְמוֹ ipſummet, עַצְמִי meipſum, עַצְמְךָ teipſum, & c. עֶצֶם

פ

Est interdum syllabica adiectio vt פוּם Hebr. פִּי. vt כְּפוּם & לְפוּם pro כְּפִי & לְפִי, de quibus suprà & infrá.

Sunt qui exponant statim. Sed vix alia lingua exprimi potest. In conditionibus addi solet, vbi quid imminuitur. sæpe cum אִלּוּלֵי, cum quo & in vnam interdum dictionem coalescit, אִלּוּלֵיפוּן nisi, & c. Vide Eliam in Tisbi. פּוּן

Hæc velut syllabica adiectio frequens in scriptura, sed in Rabb. frequentior ad æstimationem & coniecturam seu modum rei significandum. כְּפִי iuxta, pro, secundum. לְפִי idem. Item apud Rabb. propter. עַל פִּי iuxta, ex præscripto, & אַף עַל פִּי quanuis, de quo suprá. פִּי

in pompa R. & Syr. בְּפַמְבִּי palam

idem Rab. בְּפַרְהֶסְיָא

Græcũ ἐν παῤῥησίᾳ. Non vtuntur sine ב. Contrariũ בְּצִנְעָה in occulto.

R. בְּפֵרוּשׁ aperte, diserte

R. בִּפְרָט particulariter, specialiter

R. לְמַפְרֵעַ retro R. בִּפְרִיעַ cito

ק

vt Hebr. נֶגֶד, & cum ל, לְקֳבֵל, & כָּל־קֳבֵל, de quo suprá. קֳבֵל ante

recipit affixa more plur. קֳדָמוֹהִי ante eum, & c. קֳדָם ante

quod & Hebr. reperitur Psal. 129. קַדְמַת idem

cum

ס

Rabbini vtuntur pro iuxta,prope,sequente ל. סָמוּךְ

Rab.pro simpliciter,absolute. סְתָם & בִּסְתָם

ע

עֲבַר trans

vel more Hebr. עֵבֶר quod scribunt עיבר

Syr. בְּעֶגְלָא mox

quod Eccl.4 dicitur עֲדֶן & R. עֲדַיִן adhuc

עַד הֵנָּה pro עֲדֶנָּה huc vsque.

עַד לָא priusquã

עֵיל vel עַל & לְעֵל & עֵלָּא & לְעֵלָּא supra

Et cum מ,מִלְּעֵל vel מִלְּעֵל.Hebr.מִלְמַעְלָה superne.

עַל מִן supra

Rab.in morem,in speciem.quod & in scriptura dicitur. בְּעֵין

R. עַכְשָׁו nunc R. מֵעַכְשָׁו deinceps

Hac particula vtuntur vt Hebr. עַל

Affixa nunc more sing.nũc more plur.recipit, semper sub ע.עֲלוֹהִי, עֲלַהּ, עֲלָהּ,vel עֲלֶינָא,vel עֲלַנָא & c.

Dicũt & Syri עֲלוֹי,& cũ affixis עֲלוֹיָה & c. Dicunt & עֲלַלֵי. Obserua autẽ אֶל pro ad, nũquã in Chaldaismo dici,sed pro eo עַל. עַל כָּרְחוֹ & בְּעַל inuitus ipse, & cũ aliis affixis, rariss. in Targum, frequẽs in Rab.

עַל שֵׁם propterea frequenter sequente שֶׁ.

Rabbini hoc nomine passim vtuntur ad significandũ pronomina reciproca, עַצְמוֹ ipsummet, עַצְמִי meipsum, עַצְמְךָ teipsum,& c. עֶצֶם

ל

Rab. cum | pro Hebr. לא & לא . אל ne, non
affixo iungũt לאו non est. | R. לאפוקי & לאפוק preter
Item idem quod אלהן nisi, sed. להן itaque
idem quod supra הלוי לוי vtinam
pro להון de quo supra. Syr. לון illis
& interdum לן, quod proprie est nobis.
In Targum in tantũ. Et affixa asciscit, לות ad
לותי ad me, & c. quasi ad vnum. לחדא valde
cõpositũ ex לא אית nõ est. לית. Ierosl. לחוד seorsim
Hebr. אין. Et affixa fere more plur. recipit. ליתוהי nõ
ipse. Hebr. איננו. At reperies ליתנון non ipsi. Idem
est Talmudicis. pro לא אבא non est. לבא
vnde supra בלמא, למא frustra. R. לכך ideo
R. לפי iuxta, ꝑpter. vel Heb. more, למה . למה cur
vel gemina voce לפי כך propterea. R. לפי כך
& cũ מ, מלרע & מלרע, i. מלמטה inferne. לרע infra

מ

idem quod Hebr. מדוע מא דן quid ita
Hebr. אולי. מאם si forte. Tal. מדעם. מדי quicq̃
Heb. חנם. מגן frustra. R. במוחלט absolute
מחר cras. vide supra in ח. R. מחמת propter
Syr. מטול היכנא propterea. Syr. מטול propter
scribũt מטול. vide supra in יד. מיד statim
מבי T. ex quo, postquã. & R. מכאן. מכא hinc, illinc
& מכדי. proprie, subsistẽter, mesmes, Gall. R. ממש
Cõmune cũ Hebr. cũ affixis vide supra. מן
vide sup. ĩ. אן. מנין vel מנן vnde. מן יציב reuera, verè
sequente ש. על מנת ea lege vt

textus Hebraicus. Tal. מִבִּי ex quo, postquā
in constructione. כָּךְ vel כַּךְ R. sic
& in contextu cum ה adiectitio inuenitur, כָּכָה.
כֵּיצַד quomodo אַחַר כָּךְ post, postea
commune quidem his linguis. כֹּל
Sed cum א milhel Chald. כֹּלָא, i. הַכֹּל. Rab. vbi aliquid quod non est ex contextu citant, dicunt וְכֻלֵּי &
c. sicut ex contextu וְגוֹמֵר. Si quid adiungas, varie
sumitur. R. כָּל־אֶחָד vnusquisque
R. כָּל־כָּךְ vsqueadeo
& sequēte דִּי, propterea quòd כָּל־קֳבֵל ex aduerso
d'autant que. ex aduerso כָּל־קֳבֵל דְּנָה
eius, interea. R. מִכָּל־מָקוֹם nihilomin⁹
omnibus modis, omnino. R. עַל כָּל־פָּנִים
omni ex parte. idē. מִכָּל־צַד vel עַל כָּל־צַד
quanto magis, vel quanto mi- R. כָּל־שֶׁכֵּן
nus, pro ratione loci. Hebr. אַף כִּי.
R. כְּלוּם quicquam
Syr. & R. ab. כְּלַפֵּי ex aduerso. כִּלְמָא fere
sequente דִּי, vt כְּמָא דִי. He- כְּמָא & כְּמָה sicut
br. כַּאֲשֶׁר. Rab. passim dicūt כְּמוֹ שֶׁ Reperies & כְּמַת
& מִכְּמַת, et cū affixis כְּמָתִי sicut ego, כְּמַתְהוֹן sicut illi.
Quod Rab. imitātur dicentes כְּמוֹתוֹ, pro כְּמוֹהוּ, & c.
כַּמָּה vel more Hebr. כְּמָא quàm, quot
quod & Isa. 51. reperies. R. כְּמוֹ כֵן itidem
item pro נָא interiectione Hebr. כְּעַן nunc
Hebr. עַד עַתָּה. עַד כְּעַן huc vsque
sequente שֶׁ R. כְּשֵׁם sicut. R. כְּפִי iuxta, secūdū

cio, occasione, non hominis tantùm, sed & cuiusuis rei. Sic dicunt לִידֵי חֶטְא in manus peccati, id est in peccatum. מִיָּד apud Rab. est statim, quod manu nil sit velocius.

יוֹמָא הָן & יוֹמָנָא hodie de quo suprà in formis nominum. יְמָם interdiu Syr. יַתִּיר amplius, plus, magis

ב

כָּא hic, illic ex Hebr. כֹּה vnde לְכָא illuc, huc & הָכָא & הָלְכָא. vide suprá.

כָּאן vel כָּן Ierosol. & Rab.

כִּבְיָכוֹל quāto magis vide Eliam

כְּגוֹן sicut Rab. non recipit affixa. כְּעָרָא sic.

כַּד vel כַּר cùm idem כְּדוּ valet & כְּדוּ nunc, vel כְּדוֹן. item sic, idem quod כְּדֵן, כִּדְנָה vel כִּדְנַן.

כְּדִי sicut propriè præcedente הָא in Daniele. הָא כְדִי, vt ante dictum est מִכְּדִי. ex quo.

כְּדֵי At Rabb. est iuxta, vel eò, à דֵּי, vt כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמַר eo vt nō dicat, & c.

כְּוַת sicut recipit affixa כְּוָתָהּ et c.

כְּזְעֵיר fere R.

כַּחֲדָא simul

כֵּיוָן R. sequente שֶׁ, postquam, simul ac, quandoquidem. Vide Eliam.

כִּי Vtuntur sæpe hac particula in admiratione Rab. וְכִי et quid quo modo et interdum cō

מְמֻנֶּה pro הַמְמֻנֶּה.

Rab. הֲרֵי certe,ecce ex אֲרֵי Chald. factum videtur.

Syr. הַשְׁתָּא nunc Quasi הָא שַׁעְתָּא hac hora,ores.

R. & cum מ deinceps. מֵהַשְׁתָּא Hebr. מֵעַתָּה

הָתָם hîc illic, huc illuc,ex תָּמָּן præposito he haiedia.

ו

A Latinis sumptũ videtur. Scribitur autem ווי gemino vaf,vt alia, vbi ו initio radicale, vt à ו seruili dignoscatur. וַי Hebr. הוֹי væ

T. וְתָם statim idem quod אוותיאום sudrà positum,Græcè αὐθὺς.

ח

Syr. חֲזוֹר חֲזוֹר circunquaque חֲזֵי en,ecce,ἰδοὺ

Sed non vtuntur חֲמַת R. חֲלַף pro eo sine מ, מֵחֲמַת propter.

Vtuntur hac voce pro Hebr. חָלִילָה. חַס parce absit. & Rab. dicunt חַס וְשָׁלוֹם parce & pax,cùm aliquid amoliuntur & auertunt.

quod scribunt חשאי,sed sine ב nõ vsurpatur, בְּחָשַׁי in silentio,tacitè. חָשַׁי

ט

Hebr. יוֹתֵר טְפֵי magis,plus

י

Nomine יָד manus,vtuntur Rabbini latè,vt cùm dicunt עַל יְדֵי per manus, opera,ministerio,benefi-

ex הֵי pro אֵי, & כָּאן hîc. Syr. quoque pro הֵיכְנָה iam dicto.

quod scribitur הייגו R. & T. הַיְנוּ id est vt passim sine punctis, aut ו consonans. quò facilius agnoscatur, geminum scribi solet. Affixum נו in scriptura rarius est.

T. propterea הֵילְכָךְ

vt dicunt, הַיְנוּ הַךְ R. & T. הַךְ iste, ista hoc illud est. & pluraliter הַנֵי הַךְ ista sunt.

T. & R. seq. דְ הֵיכִי & הָכִי sic הֵיכִי דְּבְדַקְתִּנְהוּ sic probaui illos, C'est comme ie les ay esprouuez. אֲפִילוּ הָכִי etsi ita sit. Inueni & הֵיכִי pro הֵיךְ quomodo, & pro הֵיכָן vbi.

ex כָּא præposito articulo, qui הָכָא hîc, huc vt in pronominibus suprà rectius habet raphe. reperitur & הָכָא pro הָכִי sic, Ierosolym.

Syr. הָכַן sic

pro לְהָכָא הָלְכָא huc

Syr. seq. דְ הָלְוַי vtinam & Rab. sequente ו. Scribi solet הלואי.

הָלֵלוּ isti, istæ idem quod אֵלֶּה Hebr. & אֵלּוּ suprà positum.

pro Hebr. הָלְאָה. Rabbini הָלְאָ & הָלָן vltrà vtuntur pro illic, sed non sine ל, לְהָלָן quasi diceres vlteriùs, quod alij scribunt לְהַלָּן

vide in pronom. ipsi, ipsos הִמּוֹ

Geminatum Rabbinis est siue. הֵן si

& sic cum affixo fœm. pro מִמֶּנּוּ. ab illo, R. הֵימֶנּוּ.

בְּגוֹ קַרְתָּא vaf quiesc. in medio ciuitatis, cum affixis verò ו mobili בְּגַוַּהּ, in medio eius, בְּתוֹכוֹ & adiect. גַּוָּאָה interior, & c.

Sed non sine lamed לְגַמְרֵי in totum. T. & R. גַּמְרֵי

ד.

De דִּי suprà dictum est.

T. דִּלְהֲכִי tametsi

דִּלְמָא ne, ne

ה.

פֶּן forte, quod vulgo scribunt הָא. & sequente הָא ecce ב valet sicut הָא כְּפַרְזְלָא sicut ferrum.

& כְּאַהֲדֵי sicut T. הָעִדָּנָא pro הָאִדָּנָא nunc

Syr. in Hagiographis pro אָן. הָאן vbi sequente ו, vt הוֹאִיל וְכָךְ הוּא R. הוֹאִיל postquam vel quādoquidem ita est. Vide Eliam in Tisbi.

Syr. אֵיךְ pro הֵיךְ quomodo Valet & sicut, quod in Daniele separatur, vt dictū est הָא כְּ. Rabbin. הֵיאַךְ quomodo, quod malim legi הֵאךְ, vt duæ literæ idem punctum notent. Dicunt autem הֵי Syri passim pro אִי, vt הֵידֵי vel הֵידֵין pro אֵידֵי vel אֵידֵין quis & c. Inuenies & Syr. הֵידֵין tunc. quod potius scribendum הֵידֵין pro אֵדֵין. Sic quasi, quomodo istud. אֵיכְדֵין pro הֵיכְדֵין At Ierosolym. הָכְדֵין idem quod sic. Aliud est iudicio meo הָכְדֵין itáne, vbi hé est nota interrogandi.

Syr. הֵיכְמָא & הֵיכְנָא sic הֵיכָא vbi sequente דְּ sicut, pro כַּאֲשֶׁר. R. הֵיכָן vbi

Rab. repetitum eſt ſiue בֵּין & בֵּינֵי inter
& cum affi. R. בֵּין כָּךְ interim
R. בְּכָךְ ſic
אז Hebr. vel pro לָכֵן ideo. בְּכֵן tunc
בְּלָא ſine

Rabbini etiam dicunt בִּסְטַר in latere, iuxta
בִּצְדָךְ in latere tuo, id eſt, iuxta te, coram te.

ſequente מִן, vt ſæpe in maſoreth בַּר præter, extra
בַּר מִן א׳ præter vnum, & c. & בַּר מִנִּי Hebr. חוּץ מִמֶּנִּי
extra me, uel præter me, Fors que moy. Eſt & בַּר vel
בָּרָא foris vel foras, נַפְקַת בָּרָא Hebraicè יוֹצְאָה חוּץ
mulier exiens foras, id eſt, meretrix, לְבָרָא foras,
מִלְּבָרָא ἔξωθεν.

Affine cum Latino, & forſan inde בְּרַם verùm
ſumptum.

propterea בִּשְׁבִיל כָּךְ & R. בִּשְׁבִיל propter
Affixa recipit more plur. בָּתְרוֹהִי poſt בָּתַר poſt
eum, & c. vnde nomen adiectiuum בָּתְרָי & בָּתְרָאָה
poſterior, & c.

quod Hebr. אַחֲרֵי כֵן. & R. אַחַר כָּךְ. בָּתַר כְּדוּ postea

ג.

Syr. & R. cum apud
propriè latus. גַּבֵּי & גַּב אֵצֶל iuxta
& cum affixis גַּבִּי apud me גַּבָּן apud nos, & more
plur. גַּבּוֹי apud illum.

גַּו.

Hoc componitur מִגַּו intra, מִלְּגַו intrinſecus. גַּו
propriè eſt תּוֹךְ mediū, quod in regimine dici ſolet

quod Hebr. אף כי   אף אלהן   quantò magis

R. vel T.   אף על גב

R.   אף על פי   quanuis

vel vnica voce   אפעלפי

Cui ἀντίστροφον אף על פי כן quãuis sic. i. tamẽ, frequens Rab. & Chald.   אפשר   possibile est interdum, & cum negat. אי אפשר non est possibile Rab. at Chald. לית אפשר vel לא. Reperitur & cũ affixis.

& Ierosol.   ארום   ארי Hebr. כי. quia, quòd

אתמלי   heri

ב

Interdum pro ב seruili dicunt seorsim בי, Cant. i. בי היא שעתא ea hora.

non recipit affixa.   בגין   propter

Syr. & Ierosol.   בגין כך   propterea

בדיל   propter

Idem quod בשל Hebr. nam די est ש Hebr. & cũ affi. בדילי, id est, בשלי, propter me, nisi quòd בדיל sine ב non reperias, sicut nec בגין, & alias huiuscemodi particulas etiam Hebr. vt למען, בעבור, בגלל & id genus.

T.   בהדי   dum, donec.

T.   בהדדי   simul

T.   בהדיא   apertè

Græcum ἰδίως specialiter, sed primam aspirarunt, vt in הדיוט ἰδιώτης. Hæc sine ב non reperias, etsi להדיא dici quoque possit.

vide infrà in פון. אִלוּלֵי פון & אִלוּלֵי nisi

R. אֵלָךְ vltrà, huc

quod scribi solet אֵילָךְ, & geminatum אֵלָךְ וְאֵלָךְ huc illuc. מֵאֵילָךְ deinceps.

T. אִלְמָלֵא nisi

At per iod. אִלְמָלֵי si

אָן vbi

At pro vnde absorbetur aleph, לְאָן quò

& vltima litera resecta מְנָא מִן אָן pro מְנָן

Quod & voce duali dicitur Talmud. מְנַיִן ex Hebr. מֵאַיִן, vnico autem י scribi sine punctis solere notat Elias, quò faciliùs à מניין discernatur, quod punctis adhibitis per vnicum י scriberetur מִנְיָן numerus. Vnde & Talmudicis dictio frequens מְנָלָן, vel sine pūctis מנאלן cum א, pro מִן אָן לָן vnde nobis. לָן autem Syriacè pro לָנָא dicitur, vt suprà dictum est, Hebr. לָנוּ nobis. Dicunt & אֵי מְנָן vnde. Nam אי Hebræis & Chaldæis frequens est particulis præpositum, vel seorsim, vel in eadem dictione.

Quod non effertur sine ל, לְאַלְתַּר אַלְתַּר confestim Rab. R. ergo אִם כֵּן

quod scribunt אִין אִם pro אִן si

in Ezra אָסְפַּרְנָא diligenter

quod scribunt אוּף Syr. אַף & אָף etiam

וְם enim nūquam in Chaldaismo reperitur. sed Rab. גַּם כֵּן est itidem.

R. אֲפִילוּ etiam si, etiam

compositum ex אַף אִלוּ

אָחָד

Repetitum Rabbinis est nostrum siue geminatum.

T. אַמַּאי cur

אֵי vbi

quod vt Hebr. cum multis componitur prępositũ. At אִי cum hiric, non, Rab. vt & interdum Hebr.

vt & interdum Hebr. אֵיכָה. אֵיכָא vbi

אֵימַת & אֵימָתַי & לְאֵימַת quando

אֵיכְדֵין quomodo

אִית & אִיתָא

Respondet Hebræo יֵשׁ est, sunt. vnde כִּדְאִיתָא passim Talmudicis, sicut est. Recipit & affixa pluralium more אִיתוֹהִי est ipse, quod in Ester dicitur יֶשְׁנוֹ, & Rabbinis הֵינוּ, de quo infrá. At in אִיתַי non est affixum, nihil amplius valet quàm אִית. Inter particulas posui, quòd non varietur. Idem Talmudicis. vnde לֵיכָּא non est, de quo infrà אִיכָּא

אֵל

Hac particula Rabbini cum affixis ad reciprocationem significãdam vtuntur, מֵאֵלָיו ex sese, מֵאֲלֵיהֶם ex seipsis, quod tamẽ more aliorũ affixorum scribũt sine punctis מאיליהם, quasi hic etiam א habeat tseri. forsan ex ἀλλὰ Græcorum, R. אֶלָּא sed, nisi

R. אֶלָּא אםכֵּן

valet Rab. nisi si sic, id est, nisi alioqui.

R. אִלוּ אִלְהֵן nisi

Idem quod Hebr. אִלָּה, vnde & vtrunque est milel. At אִלוּ per hiric & milra, est si, vt & nõnũquã Hebr.

fine. ſic בַּעַל & בְּעַל, vt בְּעַל כָּרְחוֹ inuitus, maugré luy. & id genus. De ſyllabis ſeruilibus non eſt quod hic aliud dicamus, quàm quod in verborum coniugationibus, nominum formis & affixis diximus. יַת articulus accuſandi, quod ſequente maccaph per pathah ſcribitur, ſeruilis ſyllaba alioqui iudicio meo nõ eſt: alioqui & מִן & alia pleraque eodem loco haberentur, quæ ſeparatè efferũtur. In Daniele & Ezra rarò occurrit, & pro ea vtuntur litera ל, vt dictũ eſt.

CATALOGVS particularum indeclnabilium.

His tabulis viſum eſt catalogũ particularũ indeclinabiliũ ſubiungere, quæ nobis ſuccurrerunt, tam Chaldaicarũ, & Syriacarũ, quàm etiam Rabbinicarũ & Talmudicarũ, quę inter legendum ſæpe negocium faceſſunt. Curauimus autem vt iuxta alphabeti ordinem collocarentur. Quę cum Hebręis cõueniebant, ferè omiſimus. R. ſignificat Rabbinica. T. Talmudica. Permiſcuimus autem cõiunctiones, aduerbia, præpoſitiones, & cætera indeclinabilia, Hebræorum more qui hæc omnia appellant מִלּוֹת הַטַּעַם.

	T.	אֲגַב	iuxta, propter
ex Hebr. אָז, dualiter.		אֱדַיִן & בֵּאדַיִן	tunc
	T.	אַדְהָכִי	interim
	T.	אַדְכִי	adhuc
T.		אַדְרַבָּא & אַדְרַבֵּי & אַדְרַב	contra

quam, אחריתי alia, רבתי magna. Sic & Hebr. רבתי &, שרתי, & c.

כ vt Hebr. sed ad calcem affixum vtriusque generis hic habet seua, mascul. quidem pręcedēte camets, quod Rabbinis vsitatum est: fœmin. verò, tseri. præcedente tamē surech vtrunque confunditur, אבוך pater tuus, vtroque genere, קטלוך occiderunt, te virum vel fœminam.

נ De hoc vide in coniugat. item in pronominibus, vbi dictum est primam personam significare Syris pro נא. Nam affixum ן fœmin. in Chaldaismo non reperitur, nisi Dan. 5. vt suprà dictum est. In נבזבה videri posit heemanticum, quod in quiesc. lamed he frequens est Rabbinis, נמסות dissolutio à מסה. sic נמחות deletio, à מחה, & c.

ת vt Hebr.

Obseruandum & literas seruiles plures fronti præfigi, vt מדהויתון ex quo fuistis, sic בדאתון in eo quod vos, itē כדאתון cùm vos, quod scribūt כידאתון, vel per -; כדאתון. Sed & separatè reperitur כד cùm, quando, & interdum כד, quod cum sine punctis scribatur כיד, malè interdum notatum est כיד per ignorantiam. Rabbinis hoc etiam est frequens, dicentibus, כשהיה cùm fuit, quod contextus separatè diceret כאשר היה. Sic dicunt משהיה ex quo fuit, & id genus. Et contextus etiam plures literas seruiles coniungit, למבראשונה ab initio. Sic Rabbini לבסוף pro לסוף ad finem, id est, tandem, & לבסוף sicut in

emphatica pro he haiedia initio. In fine nũc pro י affixo primæ, nunc pro הּ. affixo fœm. vt dictum est. Syr. initio abundat אִידָא pro יְדָא manus. Reliqua ministeria quærenda in superioribus. Talmudici initio ea vtuntur loco prępositionis, super, supra, in, ad, ex, iuxta, secundum, אַדַּעְתֵּהּ iuxta sententiam eius, אַרֵישָׁא in capite vel supra caput. Sub initium precationum Germanicarum vbi de loco cędendarum victimarum agitur, reperio אַבֵּית, pro בְּבֵית in domo, vt in alijs scribitur. Kimhi citans Talmudicos de kikaion Ionę 4. אַבֵּי pro מִבֵּין nun resecto, vt sæpe Talmudici extremas dictio num literas resecant. Alij malunt vbique scribere אֵ.

ה pene vt Hebr. Peculiare Chald. pro ו affixo הּ.., quod scribere solent יהּ.., vt מַלְכֵּהּ rex eius. He haiedia rarum hîc, vide suprà in pronominibus demonstratiuis, quibus hic prępònitur. Nonnunquã nominibus formandis prępònitur scriptum vt he haiedia, הַמְנִיכָא, הַרְמִין, sed radicale potiùs existimarim.

ו vt Hebr. nisi quòd cum coniunctio est, tempora non conuertit, nisi rarissimè. Vide nostras obseruationes in Targhum Hosee cap. 3.

י vt in Hebr. nisi quòd gentilia & numeralia ante habent pathah vbi Heb. hiric. Vide suprá. Rabbini passim formant denominatiua in iod præcedente hiric, disciplinæ causa, סִפּוּרִי narratiuus, & c. Fœmininis adiectiuis ad calcem accedit nonnun-

יְהִי שֵׁם הָאֱלֹהִים, לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי־אֱלָהָא מְבָרַךְ Hebraicè sit nomen Dei benedictum. Et 5. מַתְּנָתָךְ לָךְ לֶהֱוְיָן Hebr. מַתְּנוֹתֶיךָ לְּךָ תִהְיֶינָה tibi tua habeto munera. Talmudici peculiariter tertiis futuri præponunt, ל לִיקְטֵל vt occidat, לִיקְטְלוּנֵּהּ vt occidant eum.

מ vt Hebr. nisi quòd ad calcem hic non seruit, interdum quidem pro ן reperias, לְהוֹן לְהוֹם pro illis, & id genus. Sed id ab Hebręis natione factitatum puto, quibus mem in fine familiarius fuit, quanquam & Chaldæorum more ן pro ם subrogant, & interim vtrunque confundunt, sed Rabbini maximè in masc. & fœm. Hæc litera peculiariter Chaldæis infinitum cal format, & Syris infinitum piel. Vide in coniugat.

ק Talmudicis tantùm, & interdum separatè קָא. Mihi non aliam vim habere videtur, quàm σύνδεσμος παραπληρωματικὸς Græcis, γε, sanè, profectò, &c. Videtur interdum esse loco relatiui qui &c. vel quòd, vt ex relatiuo Latinorũ sumpta videatur, etsi sæpe cum ד coniungant דְּקָאָמַר qui dixit, &c.

ALIÆ & à fronte & à tergo. Nam in medio quæ seruire putantur, ad protractionem meo iudicio magis faciunt, vt sint pũctorum comites.

א Sæpe & à capite & ad calcem pro ה Hebr. vt in coniugat. & formis nominum, ne nunc odiosiùs inculcem, didicisti. In fine hic peculiariter litera empha-

ſpondit, אַתִיבְהִי respondit ei, & in prima plur. אֲתִבְנָהִי respōdimus ei, à quadrato סוֹבַר ſuſtinuit, סוֹבְרֵהִי ſuſtinuit eum. Reſtant affixa cum particulis, in quibus ſi quid peculiare ſit, infrà docebitur poſt ſequētem tabulam.

TABVLA Quinta de Miniſteriis literarum ſeruilium.

LITERARVM ſeruilium Chaldæis vt & Hebræis numero vndecim, niſi quòd illi pro ש habent ד, quarū ſymbolū eſt אֲבוּי דְכָל-מַתְּנָה pater omnis doni, Dei epitheton. Talmudicis verò 12. qui inſuper ancillantem habent literam ק,

ALIÆ à fronte tantùm miniſtrant.

ב eiuſdem miniſterij cum Hebræis. Rabbini ei prçponētes ש, ſuperlatiuū exprimunt יָפָה שֶׁבְּנָשִׁים pulcherrima mulierum, quod Hebræi purè dicerent יָפָה בַּנָשִׁים, & Chaldæi שַׁפִּירְתָּא בִנְשַׁיָּא, etſi dici quoque poſsit שַׁפִּירְתָּא דִבְנְשַׁיָּא, vel Syriacè דְבִנְשֵׁי.

ד Hebrææ ש reſpondet. Sed inſuper genitiuum indicat. Danieli & Ezræ ſemper vox ſeparata eſt דִי, forſan ex Hebr. זוּ ſumpta, vnde & Græci articulum τοῦ mutuati videntur. Vtuntur hac litera interdū Rabbini pro ſuo שֶׁל, vt דְעֶזְרָא pro שֶׁל-עֶזְרָא Ezræ, & c. Eſt & litera emphaſeos, דְבֵית יְהוּדָה οἱ τοῦ οἴκου ἰούδα.

ל vt Hebr. niſi quod hic ſæpius accuſatiui index eſt. Sæpe excitantis eſt vel permittentis, Daniel. 2. 20

finita terminationem a mutant in uth magna ex parte in regimine & affixis. Ab הַצְלָא dicitur לְהַצְלוּתֵהּ. Sic in infin. ithpeal & ithpael, בְּהִסְתַּלָּקוּתֵהּ cũ sese subtraheret, ab absoluto הִסְתַּלָּקָא vel אִסְתַּלָּקָא. Sed & in his omnibus א extremum nudè potest in ת abire more fœmininorum nominum, quorum formam gerunt hæc infinita.

AFFIXA cum verbis imperfectis.

A perfectis ferè non variant, לָט maledixit לָטֵהּ maledixit ei, לָטִנּוּן maledixit eis, & c. de quiesc. ain. Sic in quiesc. lamed, מְחָא percussit, מְחָהִי percussit eum, מְחָהּ eam, מְחָנוּן eos, & c. Sæpe tamen mouetur tertia, פְּצָא eripuit, פַּצְיֵהּ eripuit eum, & c. à בְּנֵית ædificaui, בְּנֵיתַהּ construxi eam, à צְבָא voluit, מִצְבְּיֵהּ velle eius. ab אֲזָא succendit, מֵזְיֵהּ succendere eum, vel passiuè, succendi, vt sit intransitiuum. A מֵאתָא venire dicitur מֵאתַי venire me. De לְהֵוֹן suprà dictum est. pag. 77
cæterùm לְהֶוְיָן miræ rationis est Dan. 5. vbi ן affixũ fœmineum est more Hebraico, quod aliàs haud temere inuenies. Aliàs putaui ן adiectitiũ esse, vt in הֲדָרָן עֲלָךְ apud Talmudicos, quod Elias putat esse imperatiuum, redi seu repete apud tete. Sed prior sententia magis placet. Futurum יְהַחֲוֵנַּהּ, Dan. 2. Verbum substantiuum אִית est, more pluralium accipit affixa, אִיתוֹהִי & c. Cæterùm in אִיתַי iod non est affixum, vt nihil sit amplius quam אִית. A סַב accipe, de defect. pe nun, dicitur סַבְהִי accipe eum, ab אֲתִיב re-

ergo יִקְטֻל quod omnia recipiat, quod aliæ non faciunt. quibbuts vbique in ſeua conuerti ſolet, etſi interim ſeruatum videas, id eſt ſine punctis vaf. Sic reciperet affixa & forma אֶקְטֻל vel אֶקְטֵל, etiam vbi ain aut lamed eſſet gutturalis.

יִקְטֻל

יִקְטְלִנֵּהּ יִקְטְלִנָּךְ יִקְטְלִנּוּן יִקְטְלִנְּכוֹן

יִקְטְלִנַּנִי יִקְטְלִנָּנָא

יִקְטְלִנַּהּ יִקְטְלִנֵּךְ לִנֵּן לִנְכֵן

In affixis primæ perſonæ nun fere geminatur, vt & ſuprà in infin. Quin & affixa כוֹן & כֵן ante ſe nun adſciſcunt. In Ezra pro hiric eſt ſegol יִשְׁאֲלֶנְכוֹן rogabit vos. 7 ✓ 21

יִקְטְלוּ או יִקְטְלוּן

יִקְטְלוּנֵּהּ לוּנָּךְ לוּנּוּן לוּנְכוֹן

לוּנַּנִי לוּנָּנָא

לוּנַּהּ לוּנֵּךְ לוּנֵּן לוּנְכֵן

Vbique daghes in nun, niſi vbi habet ſeua, ad leuandam pro more prolationem. pro יִקְטְלוּנּוּן reperitur & nun geminato, יִקְטְלוּנְּנוּן, ſic in fœminino antiſtropho. Sic תִּקְטְלוּ vel תִּקְטְלוּן. nihil enim hic cũ affixis mutatur, perinde atque nec in תִּקְטְלִי vel תִּקְטְלִין. Vltimæ voces יִקְטְלָן & תִּקְטְלָן ſeparata adſciſcunt.

De affixis cum reliquis coniugationibus.

Piel & Hiphil eodem modo affixa admittent, ſeruata ſemper ànalogia ſuperiorum: niſi quòd in-

ſum. Obiter admonebo יַדְעְנָא hac forma dictũ pro יָדַע אֲנָא noui ego, per camets ſub iod ſcribendum, non per ſeua, vt perperam ſcribi ſolet, יְדַעְנָא quod eſt primę perſonę plur. nouimus. Hoc modo compoſitum eſſe exiſtimant nonnulli illud Ezech. 8. מִשְׁתַּחֲוִיתֶם pro מִשְׁתַּחֲוִים אַתֶּם, ſic יוֹלַדְתְּ & יוֹשַׁבְתְּ pro יוֹלֶדֶת אַתְּ & יוֹשֶׁבֶת אַתְּ & id genus.

Infinitum.

מִקְטַל

מִקְטְלֵהּ מִקְטְלָךְ מִקְטַלְהוֹן מִקְטַלְכוֹן
לְוהִי או לְנָךְ מַקְטְלִי או מִקְטְלְנוּן או טְלִנְכוֹן
או לְנֵהּ לֵנִי אִקְטְלְנָא או לְנָנָא
מִקְטְלָהּ מִקְטְלֵךְ או לְנִי מִקְטַלְהֵן מִקְטַלְכֵן
או לְנָהּ או לְנֵךְ או מִקְטְלְנָן או טְלִנְכֵן

Ferè autem ſine literis bichlam affixa non admittit, maxime cum ב vel לְ. forma קַטְלוּת à nominibus non differt.

Imperat. קְטֵל

קְטְלֵהּ או לְנֵהּ קְטְלְנוּן קְטְלְנָא
לָהּ או לְנָהּ קְטֻלְנִי לְנָן
קְטֻלוּ קְטֻלִי קְטֻלְנָא
קְטֻלוּהִי &c. קַטְלִיהִי & c. Tantũ ſeparata
קְטֻלוּהָא nil קְטֻלִיהָא nil etiam pronomina ad-
variat. mutat. mittit.

Porrò forma קְטַל vel קְטֵל à præterito non differt.

Futurum.

Cùm perſonę אֶקְטֵל, יִקְטֵל, תִּקְטֵל, נִקְטֵל planè ſint ſimiles, ſat fuerit vni affixa adiungere. Deligemus

Omnia more nominum, cùm participia sint velut nomina toar, nisi quòd admittũt interdum vt & Hebraicè affixa verbis peculiaria, & tũc verba magis resipiunt, aliàs nomina, vt מְאַבְּדִנּוּן in piel, perdens eos, & c. Est & alia peculiaris quædam affixorum cum participijs seu coniunctio seu compositio, qua vna & eadem persona vtrinque indicatur, nec fit in alterum transitus. Ea tantùm cum masculinis fit vtroque numero, idque in prima duntaxàt & secunda vtriusque numeri persona, sed pro נִי dicitur נָא.

קָטֵל אֲנָא	pro	קָטֵלְנָא	occido ego
קָטְלִין אֲנַן	pro	קָטְלִינַן	nos occidimus.
קָטֵל אַתְּ	pro	קָטֵלְתְּ	occidis tu
קָטְלִין אַתּוּן	pro	קָטְלִיתּוּן	vos occiditis.

Alij ת raphe scribunt.

קְטִיל אֲנָא	pro	קְטִילְנָא	occidor ego
קְטִילִין אֲנַן	pro	קְטִילִינַן	occidimur nos.
קְטִיל אַתְּ	pro	קְטִילַתְּ	occideris tu
קְטִילִין אַתּוּן	pro	קְטִילִיתּוּן	occidimini vos

Quod & in futuro fieri reperio, Hab. 2. אֲסַכְּיְנָא speculor seu speculabor ego. Et Is. 22. תִּתְבְּעִיתּוּ vos quæratis, pro תִּתְבְּעוּן vel תִּתְבְּעוּ אַתּוּן, etiam detracto nun ex fine, quod Talmudicis longè frequentius est, sicut & in præterito קְטַלְתּוּ pro קְטַלְתּוּן, & in fœm. קְטַלְתֵּי pro קְטַלְתֵּן. Extremas enim dictionum literas resecare illis est admodum familiare. Simile est apud illos מְקַבְּלְנִי pro מְקַבֵּל אֲנִי cabala edoctus

קְטַלְתִּיכֶן iod interposito.

קְטַלוּ

קְטַלוּהִי קְטַלוּנוּן קְטַלוּנְכוֹן

קְטַלוּהָא קְטַלוּנַן קְטַלוּנְכֵן •

com. קְטַלוּךְ קְטַלוּנִי קְטַלוּנָא

• Hic nun interseritur. Alij malunt vbique קְטַלוּהִי, קְטַלוּהָא &c. more Hebr. nisi quod pathah pro camets.

קְטַלְתּוּן

קְטַלְתּוּנֵהּ קְטַלְתּוּנוּן

קְטַלְתּוּנַנִי קְטַלְתּוּנַן קְטַלְתּוּנָא

קְטַלְתּוּנַּהּ או קְטַלְתּוּנִי או קְטַלְתּוּנַּנָא

Hic enim nun geminatur, vt in singulari respondente ei.

קְטַלְנָא

קְטַלְנוּהִי נוּנוּן נוּכוֹן

comm. נוּךְ

נוּהָא נוּנַן נוּכֵן

קְטַלַת recipit affixa vt קְטַלְתָּ.

Sic קְטַלְתְּ vt masc. ἀντίστροφος.

Sic קְטַלָא vt קְטַלוּ.

Item קְטַלְתֵּן vt קְטַלְתּוּן.

His tamen libentiùs annectuntur separata pronomina vt & sæpe superioribus, & in vniuersum verbis.

Benoni & paul.

קְטַל קְטִיל

קְטָלֵהּ קְטָלָךְ &c. קְטִילֵהּ קְטִילָךְ &c.

קְטָלַהּ קְטָלֵךְ קְטִילַהּ קְטִילֵךְ

אַב, pater, cũ affixis peculiariter aſciſcit vaſ, vt Hebr. י, excepto affixo primæ perſonæ.

Syr. comm.

אֲבוּהִי אֲבוּךְ אֲבִי אֲבוּהוֹן אֲבוּכוֹן אֲבוּנָא או אֲבוּנַן

אֲבוּהָא אֲבוּהֶן אֲבוּכֶן

Sic אַח frater, אַחוּהִי ob guttur. pathah nudum: etſi & אֲחוּהִי dici queat. Syr. אַחוּי vt אֲבוּי, & cæt. in prima perſona אַחִי frater meus. Reperies & אֲבָא pro אֲבִי pater meus. Plerunque enim א pro י affixo primę perſonæ ponitur. Nonnulla in א deſinentia, illud in י mutant, כֻּרְסְא, כָּרְסְיָה, at כָּרְסִי. מָרָא, מָרְיָה, at מָרִי dominus meus, quod & מָרְאִי ſcribitur.

A·F F I X A cum verbis.

Præteritum. קְטַל

קַטְלֵהּ קַטְלָךְ קַטְלִנּוּן קְטַלְכוֹן

קַטְלַנִי קַטְלָנָא

קַטְלַהּ קַטְלֵךְ קַטְלִנֵּן קְטַלְכֵן

Sunt qui קְטָלַנִי & קְטָלָנָא malint ad Hebr. moré.

קְטַלְתְּ

קְטַלְתֵּהּ קְטַלְתִּנּוּן

קְטַלְתַּנִי קְטַלְתַּנָא

קְטַלְתָּהּ קְטַלְתִּנָא

קְטַלְתְּ Affixa recipit eodem modo, niſi quòd primæ perſonę non recipit, ſecundę inſuper recipit.

קְטַלְתָּךְ קְטַלְתְּכוֹן

קְטַלְתֵּךְ קְטַלְתְּכֵן.

Quæ Hebr. more ſcripta reperies קְטַלְתִּיכוֹן &

AFFIXA cum fœm. singul.

reg. iustitia

צִדְקַתְהוֹן צִדְקַתְכוֹן צִדְקָתֵךְ צִדְקְתֵהּ צִדְקָתָךְ צִדְקַת י״ צִדְקָא

צִדְקָתְנָא צִדְקָתִי cōm. צִדְקָתָא emph.

צִדְקָתְהֵן צִדְקַתְכֵן צִדְקְתַהּ צִדְקָתִךְ fœm.

Syr. צִדְקָתֵן. Talmud. צִדְקָתָן.

AFFIXA cum plur. fœm.

reg. iustitiæ

צִדְקַתְהוֹן תְּכוֹן צִדְקָתֵךְ צִדְקְתֵהּ צִדְקַת י״ צִדְקָן

צִדְקָתְנָא צִדְקָתִי cōm. צִדְקָתָא או צִדְקָתִי emph.

Syr. צִדְקָתָן.

Hîc vides plurali iungi affixa singularia, Dan. 2. אֱלָהּ אֲבָהָתִי Deus patrum meorum. Possunt & pluralia adiungi ad hunc modum.

צִדְקָתֵיהוֹן צִדְקָתֵיכוֹן צִדְקָתוֹהִי צִדְקָתָךְ

&c. צִדְקָתִי

צִדְקָתֵיהֵן צִדְקָתֵיכֵן צִדְקָתְהָא צִדְקָתַיִךְ או צִדְקָתֵיכִי

Vt Hebr. צִדְקוֹתָם & צִדְקוֹתֵיהֶם dicitur. itē צִדְקוֹתָן & צִדְקוֹתֵיהֶן. In forma emphatica pro תָא., reperies & Syr. תָּא.

AFFIXA cum imperfectis.

Si quid illic peculiare esset, suprà monuimus in eorum formis, vt de forma בֵּית in quiescentibus ain: de ijsque in ית, ות, aut ת, desinunt tam in quiesc. lamed, quàm in perfectis, quæ ת abijciūt sæpe, sed in regimine vel cum affixis resumunt. Forma אַב vel

אב

Regimen plurale se habet vt Hebr. At singul. ferè non mutatur, nisi in nonnullis de quibus antè dictũ est in formis nominum, vnde & rationẽ petes mutandi puncta cum affixis, quæ ferè ad Hebręos accedit, nisi quod in regimine singul. ferè neutrum pũctum Chaldaicè mutatur. Camets in secũda syllaba in pathah mutari videas, מְנָיָן numerus, in reg. מְנַיַן מָאנַיָא numerus vasorum, quod in 12. prophetis nos penè obseruauimus. Sed si vtrunque punctũ vbique retinueris, Chaldaismum magis resipiet. Forma emphatica nunquam regimen ingreditur nisi interiecto articulo genitiui דְּי vel דְ, vt עַבְדָא דֶאלָהָא seruus Dei, quod Hebr. exprimi nõ potest, Gallicè potest, Le seruiteur du Dieu. Hinc fit vt sępe paraphrastæ Chaldæi forma emphatica ex linguæ idiotismo vtantur, vbi in contextu Hebr. non est he haiedia. potest & dici עֲבַד דֶאלָהָא. At עַבְדָא אֱלָהָא nũquã ferè. In Esdra 7. cap. מִן עַמָה יִשְׂרָאֵל, pro עַמָא דְיִשְׂרָאֵל. eadẽ ratio & pluralis, עַבְדֵי & עַבְדַיָא דְמַלְכָא interdũ, non עַבְדַיָא מַלְכָא. Idem dicendũ erit de fœmineis quæ sequuntur. Interdum affixa antecedenti præponuntur etiam Babylonicè, Daniel. 2. שְׁמֵהּ דִי־אֱלָהָא nomẽ ipsius Dei, מַתְלוֹי דִשְׁלֹמֹה parabolæ ipsius Solomonis: quod familiare est Rabbinis רִבּוֹנוֹ שֶׁל־עוֹלָם dominus ipsius mundi, &c.

AFFIXA Cum plur.

Syr. reg. ſerui

עַבְדִּין עַבְדֵי יְ|עַבְדּוֹהִי או עַבְדּוֹי|עַבְדָּךְ עַבְדֵיהוֹן|עַבְדֵיכוֹן

עַבְדַיָּא (emph. עַבְדַי עֲבְדָנָא

עַבְדָהָא עַבְדַיִךְ vel דַיְכִי עַבְדֵיהֵן עַבְדֵיכֵן

°Syr. verò עַבְדַנָן vel עַבְדֵינָן.

Vides nonnulla pluralia cum ſingularibus concurrere, vt עַבְדָךְ, quod in Daniele plurale cum י ſcribitur עַבְדַיִךְ, vt olim veriſimile eſt prolatum fuiſſe. at ſine י, vt ſingulare legitur. item עַבְדָנָא, quod forſan ſcribebatur עַבְדַיְנָא vel י quieſcente עַבְדֵינָא, vt Hebr. עֲבָדָיו. Affixo fœmineo ſingul. 2. perſ. ךְ ſæpe ſubnectitur י & ſingulariter & pluraliter, עַבְדָכִי pro עַבְדָךְ & עַבְדַיְכִי pro עַבְדַיִךְ, quod & Hebr. videas fieri ad imitationem huius linguæ: imò & interdum merè Chaldaicis affixis vtũtur תַּגְמוּלוֹהִי in pſalmis, retributiones eius, & מַלְכָּךְ pro מַלְכְּךָ extra pauſã, quod familiare eſt Rabbinis. Confundunt & hic ſingulare cum plurali, vt עַבְדָךְ ſit ſeruus tuus ò fœmina & ſerui tui. Sic מַלְאָכֵכִי legati tui in Nahũ, plurale videtur, etſi eo loco מַלְאָכֵכֵה he pro י ſcribatur. Poteſt tamẽ dici plurale eſſe more Talmud. pro מלאכיכם legati veſtri. Alij aliter ſentiunt. Talmudici י literã mouent etiam in affix. 3. & 2. perſ. vtriuſque generis, dicentes עַבְדַיְהוּ ſerui eorum עַבְדַיְהִי earũ עַבְדַיְכוּ veſtri ò viri. עַבְדַיְכִי veſtri ò fœm. quæ & interdum illis ſingularia ſũt, ſeruus eorũ, veſter &c. vt & עַבְדַי apud illos interim, ſeruus meus, quod ſcriberẽt עבדיי.

fit לְהֶון pro לְהֶוְיָהוֹן, vt sint illi. Cæterùm הו contra-ctum ex הון, Iudæi ferè הו efferunt, sed corrupté.

Sunt autem horum affixorum quædam quæ singulari magis, alia quæ plurali gaudeant: rursum quędam familiaria magis verbis, vt quæ nun asciscunt, נוּן, נִי, נָךְ, pro quo Talmud. נּוּהִי. & נֵךְ, נֵהּ & נֵהּ, pro quo Talmudici נהו. & נִין vel נַן, pro quo Talm. נְהִי. Item הּ præcedente tseri masculinum: præcedēte camets, vt Hebr. & interdum pathah in Daniele, fœmineum, singulari iunguntur. הִי præcedente ו & הָא, quod & interdum Hebr. pro הָ inuenitur, plurali. Syri pro וְהִי dicunt וֹי. Sed & ista duo verbis iuncta inuenies, & nominibus singularibus imperfectis, vt infrà audies. Sæpe הָא scribitur vbi analogia tantùm הּ. postulat, נפשהא, quod tantùm legendum fuerit נַפְשַׁהּ. א enim ad iuuandum lectionem adiectum fuerat sine punctis, ne quis crederet esse נַפְשָׁה pro נַפְשָׁא. Reperies tamen & א pro הּ, vt notauimus initio obseruationum in Targum Amos. quod & Hebr. fit, Ezech. 36. בֻּלָּא pro בֻּלָּהּ. Sed iam audi formulam affixorum cum nominibus, quam vno & altero exemplo docebimus.

AFFIXA cum sing. masc.

Domini. reg. seruus

עֲבַד עַבְדִי עַבְדָךְ עַבְדֵהּ עַבְדְהוֹן עַבְדְכוֹן

עַבְדָנָא עַבְדִי cōm. עַבְדָא emph.

עַבְדַהּ עַבְדֵךְ עַבְדְהֵן עַבְדְכֵן fœm.

& Syr. עַבְדְהֵן. Talmud. עַבְדְהֶן

Ablatiuus verò cum מִן formaretur vt Hebr.
מִנֵּהּ מִנָּךְ מִנְּהוֹן מִנְּכוֹן מִנַּנָא או מִנַּן ab illo
מִנִּי & Talm. מִנַּי quod ſcribũt, מנאי
מִנָּהּ מִנָּךְ מִנְּהֶן מִנְּכֶן

°Vnde aliquid à ſe deprecãtes Iudȩi dicere ſolẽt, בַּר מִנַּן abſit à nobis,i. Hebr. חוּץ מִמֶּנּוּ extra nos ſit.

Verùm hæc quia citra affixorum cognitionem intelligi non poſſunt, diligenter ſequentem figuram perpende, quȩ breuiter affixa omnia complectitur. Forſan pronominibus adijciẽdum מַן quis, interrogatiuum vtriuſque generis & numeri, de homine tantùm, vt Hebr. מִי. At מַה, vel מָא, de alijs. Talmud. מַי, quod ſcribũt מאי. at Syr. pro מַן dicitur & מַנוּ. His adde אֵיכָן idem quod אֵיזֶה quiſnam, vnde fœmineũ אֵידָא quænam.

PRONOMINA Affixa.

Pluralia Singularia
Primæ Secundæ Tertiæ Primæ Secũdæ Tertiæ
כון הון נון ךְ נָךְ הּ נֵהּ הִי masc.
Sy. ן. נָא נַן י נִי comm.
בֵן הֵן נֵין או נִין או נָן ךְ נֵךְ הּ נָהּ הָא fœm.

Genera interdum confundi videas: vt נון & כון vtrique generi ſint communia. In nonnullis Talmudici detrahũt nun extremum, vt pro הון & כון dicũt הו & כו, itẽ pro הֵן & כֵן, הֵי & כֵי. Ac in הון ſȩpe he reſecãt, בון pro בְּהוֹן in illis. לון pro לְהוֹן illis: etſi hȩc plerique omnes efferant בון & לון. quod & in Dan.

peculiare fœm. דְנָן he. pro דֵּן dicūt et דֵּךְ, & cum דְּכִי, י vel דֵּיכִי, quod vtroque genere reperias, & דִּכֵּן. item הָדֵי. & fœmineum קַרְיְתָא דָךְ vrbs ista. Hæc recti casus sunt. Obliquos formabis vt Hebr. præpositis articulis vel præpositionibus ad hunc modum.

Plural.			Singul.	
vestri	illorum	tui	illius	masc.
דִּירְכוֹן	דִּירְהוֹן	דִּידָךְ או דִּילָךְ	דִּידֵהּ או דִּילֵהּ	
דִּידַן או דִּילַן	nostri	דִּידִי או דִּילִי mei		comm.
דִּירְכֵן	דִּירְהֵן	דִּידֵךְ או דִּילֵךְ	דִּידַהּ או דִּילַהּ	fœm.

Vbique pro דִּיד potest dici דִּיל, quæ idem valet quod Hebr. שֶׁלּוֹ, שֶׁלָּהּ, &c. Rabbinis frequentiora. Cæterum דִּידָהּ, דִּידֵהּ, & eiusmodi à יַד manu fiunt, alia periphrasi eodem tendente.

Plural.			Singul.			
Primæ	Secundæ	Tertiæ	Primæ	Secundæ	Terti	
	לְכוֹן	לְהוֹן illis		לָךְ	לֵהּ	illi
לָן או לָנָא			לִי			
	לְכֵן	לְהֵן		לֵךְ	לַהּ	

Dicunt & לְדִידִי, לְדִידָךְ, לְדִידֵהּ &c.

Sic in accusatiuo, יָתָךְ יָתֵהּ illum

&c. יָתֵךְ או יָתִיךְ. יָתַהּ

Accusatiuum etiam per se reperias, הִמּוֹ ipsos, quo & pro recto vtuntur, & vice verbi substantiui, vt alijs pronominibus, אֲנַחְנָא הִמּוֹ nos sumus, & c. Dicitur autem הִמּוֹ pro הִמּוֹן reiecta litera nun, quod & aliàs fit in pronominibus, affixis maximè, vt infrà audies

TABVLA Quarta de Pronominibus.

PRONOMINA SEPAPATA.

Plu	ra li	a.	Sin	gu la	ri a.
Primæ	*Secundæ*	*Tertiæ*	*Primæ*	*Secundæ*	*Tertiæ perſ.*
					ille maſ.
	אִנּוּן או הִנּוּן	אַתּוּן או אַנְתּוּן			הוּא או אִיהוּ
אֲנַחְנָא			אֲנָא או אֲנָה ego	אַתְּ או אַנְתְּ tu	comm.
	אִנִּין או הִנִּין Dan. 7	אַתֵּין או אַנְתֵּין			הִיא או אִיהִי fœm.

°pro אֲנַחְנָא dicunt & contractè נַחְנָא & אֲנַן.

Pro אִיהוּ, quod magis Syriacũ eſt, reperies אִנְהוּ & נִיהוּ. Sic in fœm. pro אִיהִי etiam magis Syriaco, נִיהִי נִיהָא & אִיהָא & אִנָּא, quæ magis Talmud. ſunt, ſicut & הָא vel הַי quod ſcribunt האי, ſed reſpondet propriè pronomini זֶה hic. זֶה הָאִישׁ dicunt הַי גַּבְרָא hic vir, & c. Dicunt & הָא in fœm. pro זאת hæc. אִנּוּן ſæpe commune eſt, pro quo Talmudici dicunt נִנְהוּ quod alij per vaf holem legunt, vt pro אִנִּין vel אִנִּין dicũt נִנְהִי. Quin & אִנְהוּ quod ſingulare poſuimus, reperies plurale, quod ab alijs effertur per vaf holem. Sic אִנְהִי pro נִנְהִי plur. Dicunt & הָנֵי vel הָנָךְ, quod propriè reſpõdet Hebræo אֵלֶּה. pro quo & אֵל more Hebr. puriore lingua Babyl. Pronomen Heb. זֶה, Chald. effertur דֵּן, & he haiedia prętet linguę more prefixo, verùm raphatũ, הָדֵן, id eſt הַזֶּה, quod & alijs pronominib. præfigunt, הָאִנּוּן, & c. Fœm. זאת Chald. דָא vel דְּנָא, etſi דְּנָא eſt etiã emphaticũ à דֵּן, & c. הָדָא id eſt הַזּאת. plur. אִלֵּין & אִלֵּךְ pro אֵלֶּה. Sed

secundus	תִּנְיָן	תִּנְיָנָא או תִּנְיָתָא או תִּנְיָנִיתָא	
tertius	תְּלִיתָאָה	תְּלִיתָיְתָא	
quartus	רְבִיעָאָה	רְבִיעָיְתָא	
quintus	חֲמִשָּׁאָה vel	חֲמִשָּׁאָה	חֲמִשָּׁיְתָא
sextus	שְׁתִיתָאָה	שְׁתִיתָיְתָא	
septimus	שְׁבִיעָאָה	שְׁבִיעָיְתָא	
octauus	תְּמִינָאָה	נָיְתָא	
nonus	תְּשִׁיעָאָה	עָיְתָא	
decimus	עֲסִירָאָה	רָיְתָא	

In sequentibus numeris cardinalia confunduntur cum ordinalibus, vt Hebr. חַד עֲשַׂר vndecim & vndecimus, & c. Memineris autem hæc ordinalia variari, vt suprà dictum est de gentilibus & denominatiuis desinentibus in ai. Primariò enim dicitur קַדְמַי vel קַדְמַי: vnde emphat. & simul fœmineum קַדְמָאָה, & c. pro quo dicunt & Syri ac Ierosolym. קַדְמָא, vt & בָּתְרָא pro בָּתְרָאָה posterior, & forma emphat. fœmineã קַדְמִיתָא. plur. masc. in אִין, & emphat. יָא, vel Syr. אֵי. קַדְמָאִין. & קַדְמָיָא vel קַדְמָאֵי, primi, οἱ πρῶτοι. Talmudici pro קַדְמָא dicunt קַמָּא, absorpto daleth in daghes, vt פֶּרֶק קַמָּא caput primum, & קַמָּיִם dicunt primos, veteres, & cęt. Sic alia quę in אָה efformauimus. תִּנְיָן nō est huius rationis, cùm in אָה nō exeat. Ab hoc reperies aduerbialiter sumptũ תִּנְיָנוּת secundò. Fœminea autẽ superiorũ in יָן, & emphat. יָתָא desinent, קַדְמָיָן & קַמָּיְתָא primæ, & c. At à תִּנְיָן plur. תִּנְיָנִין, fœm. תִּנְיָנָא, plur. תִּנְיָנָן & תִּנְיָנְתָא secũdæ. Sed iam ad reliqua accingamur.

7 שִׁבְעָא שְׁבַע או שִׁבְעָא

In reg. עַת & עֲתֵי

8 תְּמָנְיָא תְּמָנֵי

9 תִּשְׁעָא תְּשַׁע

10 עַסְרָא עֲסַר

& in compos. עַסְרֵי in reg. עֲסַרְת. & Syr. עֲשַׂרְתֵּי

in compositione, עֲסַר. Etsi retineri potest & עַסְרָא.

11 חַד עֲסַר או עַסְרָא, חֲדָא עַסְרֵי vt

12 תְּרֵי עֲסַר תַּרְתָּא עַסְרֵי

& Syr. תְּרֵיסַר

13 תְּלָתָא עֲסַר תְּלָת עַסְרֵי

14 אַרְבְּעָא עֲסַר אַרְבַּע עַסְרֵי

Syr. אַרְבִּיסַר vel אַרְבְּסַר

15 חַמְשָׁא עֲסַר חֲמֵשׁ עַסְרֵי

& c. eodem modo. Syr. חֲמִיסַר

20 עַסְרִין או עֶשְׂרִין 80 תְּמָנִין

30 תְּלָתִין 90 תִּשְׁעִין

40 אַרְבְּעִין 100 מְאָה

50 חַמְשִׁין 200 מָאתַיִן או מָאתָן Syr.

60 שִׁתִּין 300 תְּלָת מְאָה או מַאֲוָן et c.

70 שִׁבְעִין 1000 אֲלַף אַלְפָּא emph.

plur. אַלְפִּין אַלְפַיָּא

10000 רִבּוֹ רִבּוֹתָא רִבְבָא plur. רִבְבָן או רִבְוָן

Syr. וָתָא. emph. duale רִבְוָתַיִן, & וָתָן

Ordinalia.

Mascul.	קַדְמָאָה או קַדְמָאָה	primus
Fœmin.	קַדְמֵיתָא או קַדְמִתָא	

primitiæ, faciũt תְּרַם primitias obtulit. & à מַשְׁכּוֹן pignus, מְשַׁכֵּן oppigneravit. Sic Chald. à מִסְכֵּן pauper, מַסְכֵּן depauperauit. Quod & interdum Hebraice fit, vt in מִתְיַהֲדִים in Esther, iudaizabant.

Hæ ſunt quas vndequaque potuimus colligere, nominum formæ. His te non dubito, lector beneuole, pluresaſſidua lectione adiecturum. Eſt enim hæc res pene immenſa. Sed nos ex Hebraiſmi collatione & vſu aſſiduo frequẽtiores ſumus perſecuti.

DE Numeralibus.

His operæprecium fuerit ſubnectere numeralia, quæ valde cum Hebræis conueniunt, vt ſequẽti deſcriptione planum fit: vbi maſcul. ſunt quæ in א precedente camets deſinunt, vt Hebr. quæ in he, alia fœminina.

Cardinalia.

	Fœmin.		Maſcul.	
	חֲדָא	vna	חַד	vnus
& in cõpoſitione, תַּרְתָּא.	תַּרְתֵּין		תְּרֵין או תַּרְיֵן	duo
			In regimine, תְּרֵי	
			cum affixis, תַּרְוֵיהוֹן duo illi. Talmud. תַּרְוַיְהוּ.	
	תְּלָת		תְּלָתָא	3
			cum affix. תְּלָתֵהוֹן	
	אַרְבַּע		אַרְבְּעָא	4
Syr. אַרְבַּעְתֵּי			in reg. אַרְבַּעַת	
	חֲמֵשׁ		חַמְשָׁא	5
	שֵׁת או שִׁת		שִׁתָּא	6

QVATVOR Literarum.

	זְלָא	פַּרְזֶל	ferrum
	תְּמָא	אַפְתֹּם	præceptum
& c.	רְבָא	רַבְרַב	princeps, magn⁹
	נְמָא	פִּתְגָם	verbum
& c.	כַּרְסָון plur.	כּרְסָא	ſolium

QVINQVE Literarum.

וָנָא	אַרְגְּוָן	purpura
וָנָא	נִשְׁתְּוָן	exemplar
	שְׁפַרְפָּרָא	aurora

Cæterùm עַרְטִילַי & עַרְטִילָאָה nudus, & נִבְרַשְׁתָּא cãdelabrum, quatuot ſunt literarum. Sic נִבְזְבָא mu-nus. etſi reperiatur & נִבְזְבְּזָא, quinque literarum. vbi nun poteſt addititiũ eſſe, à בְּזַבְּז expendit, erogauit.

Inuenies & ſex literarum, & plurium. Sed ferè quæ quatuor aut quinque elemẽtorum numerum excedunt, vt & multa etiam horum, ex peregrinis ducta ſunt linguis, vt Arabica, Perſica, Ægyptia, Græca, Latina, & cæteris quibuſcum Chaldæi, Syri, aut poſtea Ieroſolymitani commercium habuere, quíve his imperitarunt. vnde ſunt illa, דורון δῶρον. פִּסְטוּל epiſtola. פַּדְגוּג pædagogus, & id genus paſſim apud Metharghemin, & Talmuldicos ac Rabbinos obuia.

Sciendũ autem & ſępe ſeruiles literas pro radicalib⁹ haberi in Targũ & Rabbinis. Rabbini à תְּחִלָּה initiũ, faciũt verbũ הִתְחִיל in hiphil incepit. à תְּרוּמָה

Sunt multa perfecta. יְמָמָא à יְמָם pro יוֹם, quod ſolet dici, vbi nomen noctis ſubiungitur, & c.

רִבּוֹן vel רַבּוֹן magiſter, dominus

Prius magis Rabbinicum, poſterius Syr. etſi confunduntur ſæpe.

COMPOSITORVM.

Hæc ex duobus ordinibus cum conflentur, inde facile petentur, & eò teducentur.

נְקֵא vel נְקִי נַקְיָא purus

נְקִיָּא & נְקַיִן plur.

נְבִיא נְבִיאִין

נְבִיאָה נְבִיַאיָּא Emph.

Quæ proprie ſunt ex נְבִי, aleph abundante, vnde plurale נְבִיִּין, & emphat. נְבִיָּא, ſing. & plur. נְבִיַּיָּא. Nam ex נְבִיא dicendum propriè נְבִיאָה & נְבִיַאיָּא, ſic vt poſtulant quæ adſcribuntur literæ, vt iod ſit protractionis.

Heemant.

אוֹדָאָה אוֹדַאֲתָא confeſſio

אוֹדוּתָא idem

forma infiniti hiphil.

אוֹרָאָה doctrina

forma infin. hiphil, & אוֹרָיָה. vnde אוֹרַיְתָא lex, nō ab אור illuxit verbo, vt quidā crediderũt.

מוֹדְיָא confeſſio & cæt.

צְלוֹת צְלוֹ

quod ת resumeret in regim. & affixis.

Et ו mobile

& c. וְתָא חֶדְוָא gaudium

DVPLICATORVM.

עַמָּא עַם populus

plur. integrum, עַמְמַיָּא עַמְמִין

à singul. עֲמַם & עַמְמָא, vt לְבַב & לִבְבָא cor, plur. לִבְבִין

& לִבְבַיָּא. quãquam & לִבָּא dicitur.

dicitur & צַד Hebr. more. צִדָּא צַד latus

Sic à שֵׁן, שִׁנָּא dens, duale שִׁנַּיִן, & plur. שִׁנַּיָּא

At אִמָּא אֵם mater

habet plur. הָתָא אִמְּהָן

Et Rabbini ad eundem modum, forma tamen

Hebr. אִמָּהוֹת, quod solēt sine pũctis scribere, אימהות

vt dignoscant ab אֲמָהוֹת ancillæ.

גֻּבָּא גּוּב fouea

At ex כֻּלָּא כֹּל omnis & c.

milel פֻּמָּא פֻּם os

Huc pertinent heemantica

אִתְּתָא אִתָּא mulier

אִנְתּוּ in pausa, אִתּוּ vel, אִנְתְּתָא vel

plur. נְשִׁין.

Sed & נַשׁ pro אֱנָשׁ vel אֱנָשׁ vir reperitur.

אֻמְּתָא אֻמָּה natio

plur. אֻמִּין & אֻמַּיָּא

& c. מְגִלְּתָא pro מְגִלְּתָא מְגִלָּא volumen

עֲלָא holocaustum עֲלָתָא
plur. עֲלָוָן, emphat. וָתָא
At אֲמָה ancilla, אֲמָהָן & הָתָא
ira חֲמָא vel חֲמָא חֲמָא חֲמָתָא
peccatum חֲטָא חֲטָין & חַטָוָן
עֲנִי עֲנִיָא
plur. עֲנִיָא & עֲנִין

Quę in ai desinunt in hoc ordine, efformabis vt suprà gentilia. עִלָי excelsus, emph. עִלָאָה. plur. עִלָאִין & עִלָיָא. Sic רַמַי impostor, לֵוָי leuita, & id genus.

multus סַגִי vel סַגִיָא

Multa per iod mobile, vt Hebr. אַרְיָא, & emphat. אַרְיָא. plur. אַרְיָון.

קִרְיָא קִרְיְתָא
plur. קִרְוִין Syr. קִרְתָא &
At בִּרְיָא, בִּרְיָן

Sunt & ex heemanticis

exercitus מַשְׁרָאָה vel מַשְׁרְיָא
plur. מַשְׁרְיָן quod scribunt מַשְׁרָיָן
conuiuium מִשְׁתְּיָא מִשְׁתִּיתָא
excelsus עֶלְיוֹן
paupertas עֲנִיוּת & עֲנָיוּ
celsitudo מַעֲלְיוּת & מַעֲלְיוּ
cæcitas סַמְיוּת & סַמְיוּ
exilium גָּלוּת & גָּלוּ
plur. וָתָא & גָּלְוָן vt passim
in ijs quæ in וּת exeunt.

רְבוּת רְבוּ

plur. מְדִינָתָא מְדִינָן

תָא טָבוּת bonitas

& טָבוּ, vnde plur. טָבְוָן & טָבְוָתָא. quæ & adiectiue suprà sumi diximus.

סֵיבוּ & סֵיבוּת senectus

Quiescentia lamed.

אֲבָא אַב vel אָב pater

plur. הָתָא אֲבָהָן

Sic יְדָא יַד manus

יְדָיִן dual. & plur. יְדַיָּא

At plurale à בַּר filius, non בְּרִין magna ex parte, sed ex Hebr. deflexum בְּנִין. fœmin. interdum more Hebr. בַּת & בְּתָא nunc recte formatur, בְּרָא eadem voce cum mascul. emphatico, & forma emphatica בְּרְתָא, quod scribunt in Venet. בְּרַתָּא. Sic plur. fœm. non בְּרָן, sed בְּנָן. Pro בַּר in targ. Ierosolym. בִּיר.

שְׁמָא שֵׁם nomen

Kibbuts in seua, vt ex יִקְטֹל. in verbis fit יִקְטְלוּן. nã ו proprie permaneret.

מָרָא dominus

פַּחֲתָא פֶּחָא dux

plur. וָתָא פַּחֲוָן

וָתָא חֵיוָה bestia

plur. וָתָא וָן

פְּתָאָה פְּתָא latitudo

שְׁתָא שְׁנָא annus

plur. שְׁנִין & שְׁנָן

plur. יוֹמִין	יוֹמָא	יוֹם	dies
	נוּנָא	נוּן	piſcis

A סוּס vel סוּסָא plur. סוּסְוָן & סוּסְוָתָא.

vel בֵּיתָא .	בַּיְתָא	בַּיִת	domus

Sic cum affixis בֵּיתִי, vel בֵּיתִי more Hebr. Daniel. enim 4. leges בְּבֵיתִי domi meæ. In hoc plur. more Hebr. בָּתִּין. vel emphat. בָּתַּיָּא. In reliquis vt Hebr. י quieſcit. זֵיתִין & זֵיתַיָּא oliuæ. Sic reg. ſing. בֵּית.

Hîc obſerua לַיִל Hebr. cum fit emphaticũ Chaldaice in יָא terminari, לֵילְיָא. vbi forſan terminatio eſt fœminea, etſi reuera ſit maſcul. vnde plu. לֵילְוָן, & emphat. לֵילְוָתָא voce fœm. ſignificatu maſcul. vt Hebr. לֵילוֹת.

Cætera in quibus ſecunda mouetur, omnia perfecta.

נָא	דַּיָּן	iudex
רָא	חִוָּר	albus
רָא	גִּיּוֹר	proſelytus
בָא	חִיּוּב	impietas
מָא	קְיָם	fœdus

HEEMAN.

מְזוֹנָא	מְזוֹן	cibus

Alij מָזוֹן & מָזוֹנָא, inuariatum camets ſeruantes, quod in radicali fere locum habet, in ſeruili non itē, vt ſuprà in מָקוֹם, plur. מְקוֹמִין. Sic nunc etiam à מָזוֹן malim dicere מְזוֹנָא.

מְדִינְתָּא	מְדִינָא

עֵטָתָא עֵטָא consilium

אוּשְׁטָו & אוּשְׁטוּת porrectio

vt suprá. Infinitum hiphil.

מֵילְדָא מֵילַד partus

forma infiniti cal.

תּוֹלַדְתָּא תּוֹלְדָא generatio

מוֹתְבָא מוֹתַב sedes

מוֹהֲבִיתָא מוֹהֲבִית donum

P E Aleph omnia perfecta, pręter hcemãtica.

Syr. מֵי. מֵאמְרָא מֵאמַר

plur. fœmin. מֵאזְנָן & מֵאזְנַיִן duale, bilances
& מֵאזְנַיָא masc. In הֵימָנוּת vel הֵימָנוּ, י est pro א, vt in
verbo suprá. Q V Iescentia ain.

טָבָא טָב bonus

vnde fœmin. טָבְתָא טָבָא

cuius pluralis טָבָן, sæpius cum ו mobili.

טָבְוָתָא טָבְוָן

Sic את אָת signum, plur. אָתִין & אָתָוָן

מָאנָא מָאן vas

Eiusdem formę cum superiori, nisi quòd est plenũ. vt dignoscatur à מַן quis: etsi Elias in Methurghemã obseruasse se dicit in lege & prophetis מָן etiam pro vase scribi deficiẽs: at in hagiographis, plenum, מָאן.

כֵּפָא כֵּף petra

Syr. רֵישׁ רֵאשָׁא רֵאשׁ caput

רֵיחָא רֵיחַ odor

Hebr. dicũt טִיט טִינָא טִין lutum

Syr. בִּישׁ בְּאשָׁא בְּאשׁ malus

יוֹם

תְּלִיתָיָא תְּלִיתָאִין tertij
תְּלִיתָיְתָא תְּלִיתָיָן fœmin.
&c. פְּרִישַׁיָּא פְּרִישָׁאִין Pharisæi
vel פְּרִישָׁאֵי. sic in reliquis.

Reperies & iod quiescens in sing. fœm. vt à נָכְרָי, emphat. נָכְרָאָה externus, & c. fœm. נָכְרִיתָא. vnde plurale נָכְרָיָן & נָכְרִיתָא emphatic. Sed & iuxta morem superiorum fingi queant.

DE FORMIS Imperfectorum.

Hîc absolutas formas simul cum heemanticis proponemus in quoque ordine, vbi erunt heemantica præmonentes.

Defectiua pe nun omnia heemãtica. nam alia sunt perfecta.

&c. מַתְּנָא מַתָּן donum
Reperitur & fœm. מַתְּנָא. plural. מַתְּנָן.
forma infiniti cal. מִסַּב acceptio
מַחְתַּן מַחְתִּית descensus
vt supra אַפָּקוּ & forma infin. hiphil תוּקְפָא exitus

Defectiua pe iod.

heem מַנְדַּע vel מַדַּע cognitio
daghes in nun resoluto. Vnde מַנְדְּעָא. Reperitur & מַדָּע more Chald. sed per camets, Dan. 1.[7] Et absoluta reperiuntur, sed propriè de sequenti ordine.

Quiescent. pe iod

heem. דַּעְתָּא דְּעָא scientia
שִׁנְתָא שְׁנָא somnus

Emphatica	יְהוּדָאָה	יְהוּדִי	Iudæus
	יְהוּדִיתָא	יְהוּדָאָה	Fœmin.
	תְּלִיתָאָה	תְּלִיתָי	tertius
	תְּלִיתִיתָא	תְּלִיתָאָה	Fœmin.
	פְּרִישָׁאָה	פְּרִישַׁי	Pharisæus
	מִינָאָה	מִינַי	hæreticus
	תַּנָּאָה	תַּנַּי	doctor
	אָמוֹרָאָה	אָמוֹרַי	doctor
&c.	חִילוֹנָאָה	חִילוֹנַי	profanus, laic⁹

Fœminea in posterioribus facile efformabis, vt in superioribus. Cæterum pluralia masculina in אִין exibunt, vbi tamen regimine pro absolutis vti solent, יְהוּדָיֵא vel Syr. יְהוּדָאֵי. quæ forma hic emphatica videtur, cum יְהוּדָאָא non inueniatur. Et aliàs syntacticis maxime Talmudici & Ierosolymitani vti solent. הַיְנוּ דְאָמְרֵי אֱנָשֵׁי, illud est quod dicunt homines. vbi הַיְנוּ non Chaldæum est, cum הֲוָה, non הָיָה dicãt: sed Hebræum est cum affixo נו rariori, in morem יֶשְׁנוֹ in Ester. Videntur autem emphatice dicere אֱנָשֵׁי, quasi הָאֲנָשִׁים. Fit autem יְהוּדָיֵא proprie ex plurali יְהוּדִין, vt Hebrai. פְּתָאִים & פְּתָיִם dicitur. Fœmin. plur. in יָן, & emphat. in יָתָא, vt à singulari differat, quod in יְתָא exibat. Ante iod in sing. posui pathah seruata analogia. יְהוּדִיתָא. at in plurali pono camets, vt ex sequenti diagrammate cognoscis.

Pluralia

Emphatica	יְהוּדָיֵא	יְהוּדָאִים	Iudæi
	יְהוּדִיָתָא	יְהוּדִיָן	fœmin.

ad eius actionem designandam, ab אֲמַר, אֲמִירָה, à זְכַר, זְכִירָה, & cætera. perinde ac si ab Amo amationem, à Doceo doctionem faceres Latinè, & ita in aliijs.

Nomina in ת præcedente segol, haud temerè puto Chaldaide reperiri, sed in alias formas demigrant: pro מִשְׁקֶלֶת, מַשְׁקְלָא & מַשְׁקַלְתָּא.

A capite vix puto reperias, cum & Hebraice sit rarissimum.

Ad calcem vt Hebraicè, gentilia, numeralia, denominatiua, & huiusmodi adiectiua format, sed præcedente pathah pro hiric Hebraicè, vnde forma emphatica fit in אָה præeunte camets Sic enim solet א in fine, siue emphaticum, siue quoduis aliud, in he transire, si alterum aleph præcedat, vt נְבוּאָה, more Hebraico, prophetia, non נְבוּאָא, vt eiusdem literæ concursus vitetur. Cæterum forma illa emphatica in אָה desinens, est & fœminea, vt in cæteris. vnde purè fœmineum emphaticum fiet in יְתָא, vt ex sequenti descriptione planum fit.

חֲבִינָנוּת pigritia

Hoc poſtremum adieci(vnde facile ת eximes ſi libet) vt docerem nun in fine dictionum ſuarũ Chaldæos libenter geminare, maximè Syros, vt ſuprà in prima perſona plurali præteriti, & infrà in pronominibus. Sic in hoc nomine pro חֲבִינָא ab חֲבִין dicit paraphraſtes Prouerb. 18. cap. חֲבִינְנָא piger. vnde חֲבִינְנוּת, & חֲבִינוּת 22.

Sic ת præeunte י.

אַרְעִי	אַרְעִית	fundum
גוּלִי	גוּלִית	ſterquilinium
שְׁרוּשִׁי	שְׁרוּשִׁית	euulſio, exiliũ

Quod ſuprà coniectabamus poſſe eſſe infinitũ more Talmudico in cal.

אַחֲרִי אַחֲרִית alia

Et cum א reſumpto ת, אַחֲרִיתָא, fœminina ab אָחֳרָן vel אָחֲרָן. Quorum pluralia eſſent, אַחֲרָיָן aliæ. & forma emphatica, אַחֲרָיָתָא Hebr. הָאַחֲרוֹת. etſi alij malint אָחֳרָיָן & אָחֳרָיָתָא, camets hateph ſub heth ob ſeua ſequens. Nos analogiam ſequimur, vt à תַּחְתִּית plurale Hebraicè תַּחְתִּיוֹת. Cæterùm quę in ו vel ות deſinunt, plurale faciunt in ן antecedente ſeua, מַלְכְוָן regna. פַּלְגְוָן dimidia. & cætera. & emphaticè מַלְכְוָתָא.

Formas nominum in ות Rabbini paſſim effingunt à verbis, vt actionem verbi cuiuſque vel qualitatem deſignent. יַבְשׁוּת הָאֲוִיר ſiccitas aeris: vt forma אֲכִילָה, paſſim à quoque verbo vtuntur,

תַּכְשִׁיטָא תַּכְשִׁיט ornamẽtum

Et si hęc quadrata videri possint, id est quatuor literarum, vt ת substantiale sit. Quæ ambiguitas in multis accidit, non vsque adeô notis.

ת א

תַּפְקִידְתָּא תַּפְקִידָא pręceptum

תֻּשְׁבַּחְתָּא תֻּשְׁבְּחָא laus, hymn⁹

Regimẽ esset תֻּשְׁבַּחַת, vt Hebr. à תּוֹכֵחָה, vel תּוֹכָחָה תּוֹכַחַת increpatio. & מַמְלָכָה, regnũ, regmẽ מַמְלֶכֶת. Nã ob gutturalem, geminũ pathah pro gemino . .

ת ad calcem

Frequentissimum pręcedente surech vel hiric magno, vt Hebr. vnde facile fuerit emphatica facere, subiungendo א præeunte camets. מַלְכוּתָא מַלְכוּת, & c. Est autem Chaldaicè his peculiare, vt sine ת extremo efferantur, quod in regimine resumat, vel cũ affixis. Nam מַלְכוּת עַמְמַיָּא, non מַלְכוּ item אַרְעִית יַמָּא fundum maris, non אַרְעִי dicerent.

Absoluta formes	חַלְשׁוּ	חַלְשׁוּת	imbecillitas
	פַּלְגּוּ	פַּלְגּוּת	dimidium
& ob gutturalem,	סַהֲדוּ	סַהֲדוּת	testimoniũ
	נַהִירוּ	נַהִירוּת	illustratio
	מַכִּיכוּ	מַכִּיכוּת	attenuatio
	עֲלֵמוּ	עֲלֵמוּת	adolescẽtia
		quod & עֲלֵמוּת	
	גְּוָלוּ	גְּוָלוּת	inquinatio
	בְּכֵרוּ	בְּכֵרוּת	primogenitura
	סְגִירוּ	סְגִירוּת	lepra

vel מַשְׁכְּנָא. quanquam hoc esset potius à מַשְׁכַּן.

	מ	א
מַחְלַקְתָּא	מַחְלְקָא	controuersia
מַשְׁקַלְתָּא	מַשְׁקְלָא	

Hæc ex מַחְלֹקֶת & מִשְׁקֹלֶת Hebraicis fiunt.

נ

Rarum initio, vt forsan in נְבִזְ[illegible] munus. in calce frequens vt Hebr.

	סַרְבָנָא	סַרְבָן	rebelllis
	רַעֲנָנָא	רַעֲנָן	virens
	פִּקְדָנָא	פִּקְדָן	depositum
	שִׁלְטוֹנָא	שִׁלְטוֹן	præfectus
	קָרְבָּנָא	קָרְבָּן	oblatio
Dicitur & אָחֳרָן.	אָחֳרָנָא	אָחֳרָן	alius
	אֻלְפָּנָא	אֻלְפָּן	disciplina

Quæ duę postremæ formæ sunt admodum cognatæ, & sæpe inuicem permutantur. Cęterùm peculiariter obseruandum formas nominum in an & Chaldæis & Rabbinis familiares esse. רַחֲמָן misericors, etsi Hebręum esse possit. גַּזְלָן raptor. דַּרְשָׁן concionator, & c. vnde מָרָן de quiescēt. lamed, apostatá. Maranos vocant. Et Chaldaica, מַרְגְּזָן irritans. מַעְבְּדָן opere valens, δραστικός, cum מ initio. Et in תָן, multa à fœmineis in תָא. סַבְלְתָן intelligens. עִנְוְתָן mansuetus, à סַבְלְתָא intellectu. & עִנְוְתָא modestia. Ex his fierent fœminea in ith. מַרְגְּזָנִית, & sine ת.

ת initio

תַּכְתְּקָא	תַּכְתֵּק	solium

הַזְהָרָה adhortatio. הַשְׁאָלָה translatio. הַפְרָשָׁה separatio. in scriptura non nisi in imperfectis vsitata, excepto vno הַשְׁמָעוּת rumor, ab הִשְׁמִיעַ. Chaldaice haberent aleph, אַזְהָרָה vel אַזְהָרָא &c. Vsitata est & Rabbinis forma illa etiam ab hiphil, הֶפְרֵשׁ discrimē, הֶבְדֵּל separatio. הֶפְקֵר liber, expositus.

In fine si verè he[illegible]manticum est, id est symbolum generis fœmin. in א Chaldaice fere cōuertitur חָכְמָה חָכְמָא sapientia. Formę ex Hebr. petentur, aut si quę nouæ occurrant, huc annectentur.

א initio.

brachium	אֶדְרָע	אֶדְרָעָא
digitus	אֶצְבַּע	אֶצְבְּעָא
poples	אַרְכּוּב	אַרְכּוּבָא

&c. Reperitur aleph abundans. אַיְדָא, יְדָא manus, אַדְמָא, דְּמָא sanguis.

א in fine frequens pro he, sed distinguendū ab emphatico. א initio & א ad calcem frequens, vt & he, vt iam dictum est. אַחְסָנָא hæreditas, &c.

מ

altare	מַדְבַּח	מַדְבְּחָא

A מַדְנַח oriēs, reperies & iod interiecto in scriptura מַדְנְחָא, quod scribunt מדינחא, quod ꝓprie dicēdum erat מַדְנְחָא, vnde מַדְנְחָאֵי oriētales. Sic solēt in מַשְׁרִין pro מַשְׁרְיָן copię. | peluis מִזְרָק מִזְרְקָא

etsi fere formam Hebræam מִפְעָל mutant in מַפְעַל.

planctus	מִסְפֵּד	מִסְפְּדָא
pignus	מַשְׁכֹּן	מַשְׁכּוֹנָא

Quod & כְּנַר iuxta sequentē formam, & כִּנּוֹר Hebr. more dici potest, cum כִּנָּרָא & כִּנּוֹרָא.

צִפַּר צִפְּרָא

In quibus prima seua

כְּתַב כְּתָבָא
צְלֵם צַלְמָא

Dicitur & צְלֵם, sed in regimine, sicut à טְעֵם in regimine טַעַם, etsi secunda gutturali vtrunque reperiatur, Ezr. 6 & aliás.

corona	כְּלִיל	כְּלִילָא
lux	נְהוֹר	נְהוֹרָא

Nam quod quidam ex קְשׁוֹט faciunt קָשְׁטָא, est potius à קֹשֶׁת, de qua forma supra.

limes	תְּחוּם	תְּחוּמָא
caro	בְּשַׂר	בִּשְׂרָא vel per ס.
argentum	כְּסַף	כַּסְפָּא At

In his omnibus formis vides fere vltimam camets retinere, adiecto א emphatico. at vltimam pathah migrare in seua. Quod à גְּבַר non solū גַּבְרָא, sed & גִּבְּרָא fieri Syriace quidā putāt, vt à דְּבַשׁ, דִּבְשָׁא. ego potius à גּוֹבַר & דּוֹבַשׁ facta putarim, etsi absoluta nō reperiātur bona ex parte. argumēto est גּוֹפֶן גַּפְנָא supra positum, quod reperitur absolutum Hos. 9.

FORMÆ Heemanticæ ex perfectis.

ה

A frōte fere nomina facit qualia sunt infinita hiphil, apud Rabbinos in perfectis frequentiora, vt

הזהרה

קַדִּישָׁא	קַדִּישׁ	sanctus
כַּמּוֹנָא	כַּמּוֹן	cuminum
תַּנּוּרָא	תַּנּוּר	furnus
מַלְכָּא	מֶלֶךְ	rex

pro hoc reperies & מְלֵךְ At à

רִגְלָא	רֶגֶל	pes

etsi רַגְלָא quoque dicatur.

Rariora sunt ~~quinque~~ fere pũctorũ, et fere in פְּעַל mutantur, quæ forma Chaldęis maxime familiaris est, pro כְּסַף, כֶּסֶף, vnde כַּסְפָּא argẽtũ, &c. At media gutt.

טַעְמָא	טְעַם	gustus

quod & טַעַם dicitur, vt בְּעַל & בַּעַל, vt בְּעַל־זְבוּב, quod scribunt בְּעִיל.

גִּבְרָא	גְּבַר	fortis

Ex Hebræo גִּבּוֹר, quod in hanc formam Chaldaice fere mutatur.

Huc reducitur פַּחְרָא vel פַּחֲרָא פְּחַר figulus esset enim proprie de classe affectorum daghes, vt Hebr. פֶּחָם carbo.

טִפְּשָׁא	טִפֵּשׁ	stultus
צִנּוֹרָא	צִנּוֹר	canalis
קִדּוּשָׁא	קִדּוּשׁ	sanctificatio

Quam formã passim à verbis deflectũt Rabbini.

חֻלְקָא	חֵלֶק	pars
עֻלְמָא	עֶלֶם	adolescens

& seruato tseri, עֶלְמָא. Sic in fœmin. emphatico עֻלֵמְתָּא vel עֻלֶמְתָּא.

כִּנָּרָא	כִּנָּר	cithara

Quidam putant nun hcemāticum. nec alia mihi occurrit.

Prim a holem

כּוֹכְבָא כּוֹכָב stella

Ferè camets extremum in pathah mutant, etsi occurrere possit, & tum adiecto א, retineretur. אוֹצָר אוֹצְרָא. vel אוֹצָרָא אוֹצָר thesaurus.

כּתְלָא כּתָל murus

Alia forma Danielis כְּתַל

חֻטְרָא חוּטָר virga

Eadem forma cum superiore, sed cum quid additur, kibbuts, quod cognatum punctum est hateph camets. at ob gutturalem, vt Heb. pro segol, pathah.

אֻרְחָא אוֹרַח via

At media gutturali,

דֻּחְקָא דּוֹחַק

quod solet scribi דּוּחֲקָא in Venet. & c. בּוֹסִיר in Abdia reperio, sed mihi suspectum est.

Prima surec

אוּמְנָא אוּמָן artifex

ex Hebr. אָמָן

גֻּפְנָא גּוּפָן vitis

etsi גֶּפֶן quoque reperiatur vt Hebr. vnde גִּפְנָא

Sequentes formæ aut ex meris motionibus paruis conflantur, aut certe priore loco punctum breue habent, & magna ex parte daghes imprimunt secundæ.

גַּנְּבָא גַּנָּב fur

Huc reducendum חָרָשׁ faber

כָּרוֹזָא . כָּרוֹז κῆρυξ præco

Et quia hæc duo dubium esse possit, num sint de classe affectorum daghes, sume,

יְקִידָא יָקִיד ardens

פָּתוֹרָא פָּתוֹר mensa

Hæ formæ perfectæ sunt in quibus prior est camets, quod Chald. in hac syllaba mutari non solet. Secundum punctum ferè transit in seua, nisi vbi accedit litera protractionis, aut vbi est camets, vt ex sequentibus intelliges. ea enim inuariata permanent. Formæ דָּבָר & בָּרוּךְ in hac lingua inueniri non solet. pro illa ferè subrogant פְּעַל, vel פְּעַל, de quibus infrá. בָּרוּךְ mutatur in בְּרִיךְ cū habeat formā paul cal.

In sequentibus prima

הֵיכְלָא הֵיכָל palatium

formari possit תֵּבְלָא תֵּבֵל orbis οἰκουμένη

Hebræum non variat Ionathan Is. 14.

אֵזוֹבָא . אֵזוֹב hyssopus

סִפְרָא · סֵפֶר liber

& prima gutturali

חֶלְמָא חֲלֹם somnium

Sunt qui הֵיכָל inter ea quæ sunt quatuor literarū reponant. Nomina quinque punctorum hic rariora, & fere in formam פְּעַל cōuertuntur. סְפַר Ezræ 6. סֵדֶר, סְדַר ordo. maximè in regimine. ab חֵלֶק reperio חֲלָק de quo infrá.

Hic prima hiric

אִילָנָא אִילָן arbor

rum linguæ vsum, ex Daniele & Ezra certò deprehendimus.

Regimen plur. in masc. vt Hebr. מַלְכֵי אַרְעָא, Hebraice. מַלְכֵי הָאָרֶץ reges terrę. In fœmin. sing. א vt he Hebr. trãsit in ת, camets verso in pathah, מַלְכַּת שְׁבָא in vtraque lingua, regina Saba. at in plurali ן etiam in ת vertetur, sed retinebitur camets, vt differat à singulari (quod obserua, quia in hodiernum vsque diẽ hæc à plerisque omnibus sunt confusa) מַלְכָת אַרְעָא, Hebr. מַלְכוֹת הָאָרֶץ reginę terrę. Sed varietas quæ in regimine contingit, infrà in Affixis tractabitur.

Quę in א fœmineum desinunt, interdum in ו exeunt, sed rarissimè, vt pro אִתְּא, אִתּו. & daghes in nun resoluto, אִנְתּו mulier. pro אָמָה, vel emphatico אַמְתָא אַמְתּו ancilla. sed hæc in pausa tantum. Sed iam ad formas accingamur, vbi verborũ classes sequemur. Simul autem quomodo א emphaticum asciscant, proponemus, et plurale, siquando alienius fuerit.

A masculinis quomodo formẽtur fœminea, iam discere potuisti. חַכִּים חַכִּימִין חַכִּימָא חַכִּימָן sapiens & cęt. & emphatica חַכִּימָא חַכִּימַיָא חַכִּימְתָא, ideóque in his non immorabimur enumerandis formis.

FORMÆ nominum planè perfectæ.

עָלְמָא	עָלַם	seculum
כָּהֲנָא	כָּהֵן	sacerdos

quod habet formam benoni cal. vt Hebr. כֹּהֵן.

קְרִיבָא	קָרִיב	propinquus

א emphaticum admittũt, מַלְכוּתָא, idẽ quod הַמַּלְכוּת. Item quæ in א desinunt, emphatica fient, aleph fœmin. cõmutato in ת, & ad calcem assũpto א. à צִדְקָא dices צִדְקְתָא, id est Hebraicè הַצְּדָקָה. Ab אִתָּא etsi rarius est, אִתְּתָא, Hebr. הָאִשָּׁה.

Numeri tres quidem Chaldæis vt Hebræis: sed dualis non adeò frequens. Bonam enim partem eorum quæ Hebr. sunt dualia, (nisi in numeris, de quibus infrà) hîc pluraliter efferri videas. Hebr. שָׁמַיִם, Chald. שְׁמַיָּא. מַיִם. מַיָּא &c. etsi videbatur primũ formandus dualis, vnde forma emphatica in יָא, vtrique numero, duali & plurali communis fieret. Est enim propriè שְׁמַיָּא idem quod הַשָּׁמַיִם. Sic reperies מַיִן & מַיָּא, יְדַיִן & יְדַיָּא. Pluralis in masculinis desinit in ין præcedente hiric, vbi Hebr. esset ים. Est autẽ hîc semper sumẽda forma punctorũ quę esset in forma emphatica, cui ad calcem accedit א, quæ eadem est & cum affixis, vt infrà dicetur. à מֶלֶךְ plural. מַלְכִין reges, vt forma emphatica singularis erat מַלְכָּא. A fœmininis plurale in an, id est ן præcedente camets, efformabitur. à צִדְקָא plur. צִדְקָן. Est & in vtroque plurali forma emphatica: in mascul. exiens in יָא præcedente pathah, מַלְכַיָּא, Hebr. הַמְּלָכִים, οἱ βασιλεῖς. In fœminin. verò, in atha, id est תָא anteeunte camets. צִדְקָתָא, Hebr. הַצְּדָקוֹת. Camets notanter dixi, quia si scua præeat, singul. erit, vt dictum est צִדְקְתָא, quod in Lexicis passim & in Biblijs Venet. confuderunt, & quod mirũ est, etiam ipse Elias. sed hunc esse ve-

cæt. Et de quiescent. lamed. שָׁלְהִי lassauit. flectendum vt illa. vnde passiua, הִתְפַּרְנֵס & אִשְׁתַּלְהִי. Verba quinque literarum non memini me in hac lingua reperire. sed si occurrant, facile erit huc reuocare.

TABVLA TERTIA DE Nominum formis.

DE his prius quàm agimus, dicendū est breuiter de genere & numero nominum. Genera nominum, quę duo tantùm sunt in linguis orientalibus, vsu magis & obseruatione discuntur, vt Hebr. & in multis linguis, quàm regulis, etsi nōnullæ obseruari possint, eędem quæ apud Hebræos. Quæ in א vel ה desinunt præeunte. camets vnà cum accentu, sunt fœminina. צִדְקָא iustitia, & c. Item quæ in ת seruile, אַרְעִית fundus. מַלְכוּת regnum, quæ sine ת efferuntur, אַרְעִי & מַלְכוּ, vt infrà dicetur. Sed hîc sedulò tibi cauendum erit ne fallaris, quia sæpe א in fine nominum pręcedente camets cum accentu, non fœminei generis symbolum est, sed emphaseos: omnino idem quod he הַיְדִיעָה Hebraicè præpositum, appellant אָלֶף מַנְדְעָא aleph notionis. & hoc in omnibus nominibus fieri potest. à מֶלֶךְ dicunt מַלְכָּא, Hebraicè הַמֶּלֶךְ. Interim מַלְכָּא fœmineum etiam esse potest, Hebr. מַלְכָּה regina. Ita in alijs. & fœminina quoque de quibus dictū est, istud

cæt. ac forsan etiam satius fuerit vbi aleph omittitur, retinere seua. אִתְּסִי & c. more quiescent. ain. Sæpe enim ordines confunduntur. In Venet. exépl. scribitur אִתְּסִי. Cæterum אֱזֵה in Dan. dictum existimo pro אֵזֵה ad dilatandum guttur, vt in Ezra, בְּנָה pro בְּנִי. Sic Hebr. אֲסַעֲרֵם, Zach. 7. pro אֶ, ex piel meo iudicio, ob dilatationem gutturalis. Aphel אַיְתִי adduxit. אַיְתִית adduxisti, & c. vel iod mutato in vaf, הוֹדָא. benoni מוֹדָא. & he expresso, מְהוֹדָא. Syr. הוֹדִי, & מוֹדִי, vel per hiric in fine. Infinit. אַיְתָאָה vel אַיְתָיָה & c. ad eũdem modum quo in superioribus. Ex Daniele potest formari passiuum hoc modo:

הֵיתִי	הֵיתִיתָא	הֵיתָיו או הֵיתָיו	ex analogia tertię
הֵיתָית	הֵיתַיִת	הֵיתָיָא או הֵיתָיָא & c.	fœm. sin. Dan. 7.
			sed prior forma germana est.

6. f. 18.

° quæ sola persona est Dan. 7. per metathesin meo iudicio pro הֵיתַיִת.

Reliquos ordines compositorum ex supradictis facile erit tibi flectere.

Huc annecti possit verbum נְתַן Hebr. more deficiens in extremis. Infin. מִתַּן, vel nun, vt alias, expresso, מִנְתַּן. fut. אֶתֵּן vel אֶנְתֵּן & c.

QVINTVS, eorũ quę quatuor vel quinque cõstant literis, vel repetitis, semper in pael. קַלְקֵל corrupit. vel diuersis, פַּרְנֵס. quæ flectes vt pael supra. פַּרְנֵסֶת פַּרְנֵסֶת & c. benoni מְפַרְנֵס pascens, gubernãs. paul מְפַרְנַס. & ab vtroque in plurali מְפַרְנְסִין & c. Infin. פַּרְנָסָא. Imper. פַּרְנֵס פַּרְנְסוּ & c. Fut. אֲפַרְנֵס יְפַרְנֵס &

תַּכְלַל perfectum est, Dan. 4.

Passiuum אֲדַק אֲדַקַת, & c. analogicé. Potest interponi nun pro daghes, הַנְעַל, he pro aleph, vt moris est, posito etsi Daniel tantum dicat הַעַל.

POEL nõ verè quadratũ hîc etiã formari potest, שׁוֹמֵם vel שׁוֹמַם, vnde אִשְׁתּוֹמַם. Flectãtur vt suprá.

QVARTVS Compositorum, quorum tria sunt genera.

I. Pe aleph, lamed aleph he vel iod, אֲתָא venit, אֲזָא succendit, אֲסָא sanauit.

II. Pe iod lamed aleph, & c. יְמָה iurauit, יְחִי, quod in hiphil vsitatum est, אוֹחִי accelerauit, cuius radicem malè ponunt יְחַה. Sic à יְמָה, hiphil אוֹמִי adiurauit.

III. Pe nun, lamed, & c. נְדִי, vnde אַדִּי aspersit, & c. In pael & hithpael nun non caderet, אִתְנַבִּי vaticinatus est.

Hæc cùm ex duobus conflentur ordinibus, vtrinque metienda erunt. vt ab אֲתָא infinit. מֵאתָא, vel מֶתָא vel Syr. מֵיתֵי. Talmud. אֲתוּיֵי. futur. אֵתֵא, Syr. אֵיתֵי veniã, יֵאתֵא, vel Syr. יֵיתֵי veniet, & c. Talmudici in imperat. abijciunt א, תָּא pro אֲתָא, veni. Peculiare est hîc, q; paul sub vtraq; syllaba ex Daniele habeat tseri, אֵזֵה succensus, Dan. 3. Qua analogia sunt qui passiuum forment, אִתְסֵי sanatus fuit, benoni מִתְסֵי vel מִתְסֵי, infinit. אִתְסָאָה, futur. אֶתְסֵא vel אֶתְסֵי, & c. quæ א si exprimãt, insignient hateph pathah, אִתְאֲסִי, & c. ac forsan etiam satius fuerit vbi aleph omittitur, retinere seua, אִתְּסִי, & c.

IMPERA.

אִתְּדַק אִתְּדַקוּ אִתְּדַקִי אִתְּדַקְנָא

FVTVR.

אֶתְּדַק יִתְּדַק &c. יִתְּדַקוּן תִּתְּדַקוּן &c.

PAEL perfectum est, vt Hebr.

APHEL.

PRÆTERITVM.

אַדֵּק 45 אַדֵּקַת אַדְּקַת אַדְּקוּ אַדְּקְתוּן אַדֵּקְנָא

אַדְּקַת vel הַדְּקַת. Dan. 2. אַדְּקַת. אַדְּקָא אַדְּקְתֵּן

Prima gutturali, הַעֵל. & epenthesi nun, הַנְעֵל, da- Dan. 2. 25

ghes resoluto in nun, vt in hac lingua sæpe fit.

BENONI.

מַדֵּק מַדְּקִין מַדְּקָא מַדְּקָן

In Daniele expresso he, מְהַדֵּק.

PAVL.

מַדַּק, & cæt. vt in benoni analogice. מַדְּקִין

INFIN.

אַדָּקָא, & c. Nun interiecto pro daghes in Daniele 43.

הַנְעָלָה. Dicitur & הַעָלָה. Dan. 5. 7

IMPERA.

אַדֵּק אַדִּקוּ אַדִּקִי אַדֵּקְנָא

& nun interposito, הַנְעֵל. & הַעֵל Dan. 2. 24.

FVTVR.

אֲדַק vel אֲדֵק & cæt. יְדַק & cæt. יְדִקוּן תְּדִקוּן

sed iudicio ad discernēdū tres ordines & vsu opus erit, vt & vbicūque hîc aut illic prima habebit daghes. In Dan. מֶעָלֵי ingredi, forma regiminis pluralis, & מ segol ante gutturalem affectam camets.

IMPERAT.

דּוּק דְּוּקִי דּוּקוּ דּוּקִי דּוּקְנָא. vel per holē sine ו, vt & futur. °ד sine daghes propter seua. quāquā & retineri potest.

FVT.

אֲדוּק יְדוּק תְּדוּק נְדוּק יִדְקוּן תִּדְקוּן
תְּדוּק תִּדְקִין יִדְקָן תִּדְקָן

Dan. 2. תֵּרֹעַ ob guttur. confringet, conteret. Hęc futuri forma etiā Hebraicè in hoc ordine reperitur, אָבוֹת pro אֲבוֹת contundam. Vide Hebręos grammaticos. Hîc vbi quid additur, satis est daghes in prima, יִדְּקוּן non יִדְקוּן. vbi non potest esse seua, aliud est, vt in benoni, item in passiuo sequenti.

ITHPEAL.

P R Æ T. אִתְּדַק ת. & c. vt in cal. præposito את. Sūt qui dicant אִתַּדַק, vt suprà in defectiuis pe nun, quod malè putatur à nonnullis esse passiuum aphel, pro אִתְאַדַק. Sic in quiesc. ain alij scribunt אִתְּקָם, quod nos scripsimus אִתְּקַם.

BENONI.

מִתְּדַק מִתְּדַקִּין & c.

INFIN.

אִתְּדָקָא & c. vel אִתְּדְקָא, more quiesc ain vaf.

CAL PRÆTERITVM.

דַּק דַּקְתְּ דַּקַּת   דַּקּוּ דַּקְתּוּן דַּקְנָא
דַּקַּת דַּקְתְּ   דַּקָּא דַּקְתֵּן

Pathah sub prima, vt differant à quiesc. ain, vbi perpetuò, vt dictum est, camets, etsi Daniel formet דָּקוּ more illorũ, qua analogia & דָּקַת prima sing. & דָּקָא tertia plur. fœm. effingi possunt. Porrò vbi sub ק erat seua, ex aliorum ordinum communi norma, daghes abieci, quòd hoc & Hebraicè & Chaldaicè fieri soleat, vt in superiore ordine dictum est. Alioqui ordinis ratio postulabat vt diceretur דַּקְּתְ, & c. etsi in 2. fœm. sing. intolerabile erat iuxta scripturã Hebr. דַּקְּתְּ. Itaque maluimus vbique daghes auferre. Nam pathah satis hæc à quiesc. ain secernebat.

BENONI.

דָּק דָּקִין   דָּקָא דָּקָן

Vbique camets sub prima, vt differat à præterito, & quidem latum contra Hebræos canones, vt in בָּתִּים & אָנָּה. In Daniele scribitur עָלְלִין, at legitur עָלִּין, altero lamed abundãte. esset autem עָלְלִין iuxta scripturã perfectum, vt קָטְלִין. Talmudici pro עָלֵל dicunt עָיֵל, de quiesc. ain, ingrediens, confundentes ordines.

PEIL perfectum est vt Hebr.

דְּקִיק דְּקִיקִין   דְּקִיקָא דְּקִיקָן

INFIN.

מִדַּק   בְּ בְּ לְ מִל

Eadem forma qua in defectiuis pe nun & pe iod,

FVT.

אַנְלֵא יִגְלֵא תִּגְלֵא נִגְלֵא יִגְלוֹן תִּגְלוֹן
תִּגְלֵא תִּגְלִין vel לֵן יִגְלְיָן תִּגְלְיָן

Vel אַגְלֵי יִגְלֵי, & c. He coniugationis nonunquam exprimitur, מְהַעְדֵה faciens trāsire, remouens, מְהַשְׁנֵא mutās, pro מְעַדֵה & מְשַׁנֵא, א, ה pro more cōfusis. sic in fut. נְהַחֲוֵה, pro נְחַוֵּה indicabimus, תְּהַחֲוּן indicabitis, pro תְּחַוּן, & id genus. Paßiuum analogicè formari queat אִגְלָה, forma Hebręa, ſed inuſitatè. Poël forma quidē Hebrææ ſicut nec Hebraice, in hoc ordine non formatur, ſed alia forma reperies שֵׁיצִי שֵׁיצִית excidit, cō ſummauit, quod extremis ſyllabis flectes vt paël ſuprà שַׁנִּי. eſt enim ei cognatum. Nam & inde fit hithpael, אִשְׁתֵּיצִי exciſus eſt, vel conſummatus, flectendum vt ſuprà אִשְׁתַּנִּי. Cuius formæ ſuprà etiā in perfectis meminimus. pag. 30.

TERTIVS duplicatorū, quæ vbicunq; poſſunt, daghes tertiæ ad ſupplēdum abſentiam ſecundæ, Hebr. more, vel primæ radicali ſi litera ſeruilis præponatur, ad aliquam compenſationem, vt interdum Hebr. imprimūt, etſi Hebr. hoc magis fiat loco nannah. Horum alioqui magna cum quieſc. ain cognatio, vt Daniel דָּקוּ dicat, cōminuta ſunt, pro דַּקּוּ. eſt enim de hoc ordine propriè. Talmudici etiam duplicata, quieſ. ain, & quieſc. lamed confundunt, vt חַט & חֲטָא compegit, cōſuit, quod & de quieſc. ain eſt, vnde חַיָּט ſutor. Sic penè Lexica ordines cōfundunt, qui erāt accuratiùs diſtinguēdi, ne cuiquā imponatur. ſequitur formula.

INFIN.

שְׁנָאָה או שְׁנָיָא ב כ ל מל. Talmudici, שְׁנוּיֵי & c.

IMPERAT.

varias formas pete ex cal. שְׁנִי שְׁנוֹ שְׁנָא שְׁנָן

Ezræ 7. מְנִי præfice, milel, & abiecta vltima more Hebr. חֲוּ nuncia.

FVTVRVM.

אֶשְׁנֵי יְשַׁנֵּי תְּשַׁנֵּי נְשַׁנֵּי יְשַׁנּוּן תְּשַׁנּוּן

תְּשַׁנֵּי תְּשַׁנֵּין, vel נַּן יְשַׁנְּיָן תְּשַׁנְּיָן

vel nun leuato, quod sæpe fit in vtraque lingua, יְשַׁנִּין תְּשַׁנִּין.

ITHPAEL.

Flectes vt pael, tantùm præfixo את, nisi quod in radice proposita transponerentur literæ אִשְׁתַּנִּי, benoni מִשְׁתַּנֵּא vel מִשְׁתַּנֵּי, plur. מִשְׁתַּנְּיִן, vel מִשְׁתַּנְּן & c. eodē modo vt suprá.

APHEL PRÆTER.

אַגְלִי אַגְלִית אַגְלִיתִי אַגְלִיו אַגְלִית אַגְלִית אַגְלִיָה

& c. vt in pael, solùm | præposito א.

BENONI.

מַגְלֵא או מַגְלֵי מַגְלַיִן או מַגְלָן מַגְלְיָא מַגְלְיָן

Dan. 5. מַחֵא syncope pro מַחְיֵא viuificans. *alij* בְּמָחֵה *...*

INFIN.

אַגְלוּיֵי אַגְלָאָה או אַגְלָיָא, & c. Talmud.

IMPERAT.

אַגְלִי אַגְלוֹ אַגְלָא אַגְלָן

אַסְנָא multiplica fœm. Nah. 3. potes formare vt suprá.

FVTVRVM.

אֶתְגְּלֵא יִתְגְּלֵא תִּתְגְּלֵא נִתְגְּלֵא יִתְגְּלוּן תִּתְגְּלוּן
תִּתְגְּלֵא תִּתְגְּלְיָן יִתְגְּלְיָן תִּתְגְּלְיָן

Syr. אֶתְגְּלֵי יִתְגְּלֵי vel אֶתְגְּלֵי יִתְגְּלֵי (°vel לְיָן

Formatur & altero modo passiuum cal, à peil, ad hunc modum:

גְּלִי גְּלִית גְּלִית גְּלִיו גְּלִיתוּן גְּלִינָא
גְּלִית גְּלִית גְּלִיָא גְּלִיתֵן

Vbique retineo hiric vt in perfectis, nisi in prima גְּלִית, quod dicitur pro גְּלִית, ne cum actiuo cõfundātur, vbi à גְּלִי reuelauit, esset tſeri in גְּלִיתוּן גְּלִית גְּלִית, & גְּלִינָא. גְּלִיתֵן. In Daniele scribitur גְּלִי reuelatū fuit, & קְרִי lectum fuit, ad ornandam lectionem, impersonaliter, vt sæpe sumitur hæc coniugatio.

PAEL PRÆTERITVM.

שַׁנִּי cõmutauit שַׁנִּית שַׁנִּיתִי שַׁנִּיו שַׁנִּיתוּן שַׁנִּינָא
שַׁנִּית שַׁנִּית שַׁנִּיָא שַׁנִּיתֵן

semper cum iod. Secundam singul. potes ex analogia cal cum Daniele facere שַׁנִּית, & שַׁנִּית, item primā singul. שַׁנִּית. Hoc verbum in hac coniugatione & sequēti sumpsimus, quòd in illis radix גְּלָה inusitata esset Chaldaicé.

BENONI.

מְשַׁנָּא או מְשַׁנֵּי מְשַׁנָּן או מְשַׁנְּן. Fœmi. מְשַׁנְּיָא מְשַׁנְּיָן

PEIL

Analogicè quidem מְשַׁנָּא, & c. vt in benoni, sed reperio & מְחַפֵּי tectus, Habac. 2.

at si illa in א, גְּלָא reuela vir, tũ fœmin. in י, גְּלִי. 2. fœm. plur. poteſt & ſic effingi, גְּלִינָא. Reperies & aleph præfixum אִשְׁתְּ bibe, vt ſuprà in præterito

FVTVRVM.

אֶגְלֵא יִגְלֵא תִּגְלֵא נִגְלֵא יִגְלוֹן תִּגְלוֹן vel cum י Syr.
תִּגְלֵא תִּגְלְיָן יִגְלְיָן תִּגְלְיָן אֶגְלֵי יִגְלֵי, &c.

Pro תִּגְלְיָן, dicitur & תִּגְלֶן. Nah. 3. verſu 11. תִּבְעָן quęres. Reperitur & decurtatum futurũ more Hebr. ab הֲוָה fuit, אֶהֱא יְהֵא, pro אֶהֱוֵא יֶהֱוֵא reiecta ſecunda, Syr. & Rabbin. יְהֵי, &c. Sic אֱחֵי viuam, vel אֶחֵי pro אֶחְיֵא vel אֶחְיֵי. At Hebraico more reperi תִּשְׁתְּ bibes, Haba. 2. à שְׁתָא, vltima reſecta.

ITHPEAL PRÆTER.

אִתְגְּלִי אִתְגְּלִית אִתְגְּלִיתָ אִתְגְּלוֹ &c. vt ſuprà, tãtùm
או אִתְגְּלִי או אִתְגְּלִית או אִתְגְּלִיתִי או אִתְגְּלִיע
præpoſito אִת vel אֶת, Dan. 7. vt ſuprà dictum eſt pag. 19.

BENONI.

מִתְגְּלֵה מִתְגַּלְיָן Maſc. plur. habet ſeua ſub prima, nõ
מִתְגַּלְיָא מִתְגַּלְיָן cametſ. nã quod alij citãt, מִשְׁתָּרַיִן ex Dan. ſoluti, nõ hinc eſt, ſed ex hithpael, cũ & in Dan. paël legatur in benoni, וּמְשָׁרֵא קִטְרִין & ſoluens nodos. In Targumin deſinit in an, מִתְגְּלָן vt in cal dictũ eſt.

INFIN. אִתְגְּלָאָה בּ כּ לְ מִל

IMP. אִתְגְּלִי אִתְגְּלִיו

אִתְגְּלָא או אִתְגְּלְיָא אִתְגְּלָן או אִתְגְּלָנָא

Si vox maſculina ſit cum א, אִתְגְּלָא, fœmin. erit cum י, אִתְגְּלִי, & plural. אִתְגְּלִינָא.

vniuersum quęcunque personæ in quiesc. lamed he Hebr. in surec desinerent: Chaldaicè terminabũtur in ו holem, תְּנוּ רַבָּנָן studuerunt seu notarunt doctores nostri, non תְּנוּ, & id genus.

BENONI

גָּלֵה גָּלְיָן. pro גָּלֵה dicitur & גָּלֵא & Syriacè magis, גָּלֵי. גָּלְיָא גָּלְיָן

PEIL.

גְּלֵי pro quo reperitur & גְּלֵה. גְּלֵין גְּלַיָא גְּלֵין, vel vt alij, גְּלִין גְּלִיָא malim tamen tunc per גְּלִיָא גְּלִין.

Plurale masc. vtriusque participij, & sic in cęteris, Danieli & Ezræ formam habet dualis numeri. Porrò in Targumin exit in an, גָּלָן reuelantes viri, גְּלָן reuelati. At fœm. propriè ascisit iod, & in ian desinit: etsi masculinè quoque inueniri queat. passim enim fœmineis vocibus vtuntur pro masculinis. Obserua Talmudicos in hoc ordine masc. plur. participiorum formare in ו, קָרוּ vocantes vel clamantes. Sic in piel מִנְצוּ rixãtur, voce partim ex benoni, partim ex tertia plur. pręteriti conflata.

INFIN.

לְמִבְנֵא מִגְלָא בְּמִגְלָא & c. Syr. מִגְלֵי, & cum parag. לְמִבְנֵיָא ad ædificandum, Ezr. 5. Sine מ, לְהוֹא & לְבְנָא suprà sunt obseruata. Talmudici dicerent גְּלוֹיֵי & c.

IMPERA.

גְּלִי גְּלוֹ גְּלָא גְּלָן או גְּלָנָא

Vbi 2 sing. masc. in י desinit, fœm. formabitur in א

at si

biberũt. In tertia plur. fœm. גְּלִיָא. In tertia sing. fœm גְּלִית. (nam analogia postulat pathah non camets, aliud in גְּלָת, vbi est quies) quod scribunt חֲזָאת.

Secũdã singul. masc. cũ iod mobili formaui גְּלִיתָה cũ he parag. more Hebr. pro א, vel sine paragoge, גְּלִיתָ & eadẽ analogia fœmininã ei ἀντίστροφον, גְּלִית, quod formas perfectas resipit קְטַלְתְּ & קְטַלְתָּ, si in ת adieceris daghes, quod addi potest. Hac forma effingi possẽt & sequẽtes personæ, גְּלִיתוּן, & גְּלִיתֵן & גְּלִינָא. Hãc enim formã habituras fuisse apud Danielẽ has personas veri simile est, si cũ illis vti cõtigisset. Cæterũ in Targumin reperio cũ iod quiescẽte, more Hebr. גְּלֵית גְּלֵית in tseri, nõ hiric, vt ab Hebr. variet. nã si forma Danielis vterẽtur, iod geminũ sine pũctis scripsisset, vti moris est cũ est cõsonũ. Primã singul. cũ Daniele formaui גְּלִית, eadẽ alioqui voce cũ secũda sing. fœm. in Targumin, sed in illis causa discriminis solet asciscí Hebraic. more, iod, גְּלֵיתִי, per tseri, nõ hiric. Daniel. גְּלִית pro גְּלֵיתִ perfecto, quãquã reperio & per hiric צְבִית volui, Dan. 7. vt & tertia fœm. sing. גְּלַת, pro גְּלִיַת perfecto. Qua forma vtũtur passim Rabbini per camets sub prima, & interdũ cõtextus, וְעָשָׂת & faciet, pro וְעָשְׂתָה, Leuit. 25. & in quiesc. lamed aleph, וְקָרָאת & vocabit, pro וְקָרְאָה, quod perperã à nõnullis vertitur, & vocabis. sic מְלָאת Dan. 2. Prima singul. Talmudicè effertur, גְּלַי reuelaui, חֲזַי vidi, quod scribi solet, גלאי חזאי, vt alia sine pũctis quæ in ai desinũt (vbi malè legeres חֲזָאִי, & c.) vel cũ gemino iod גלײ & c. Tertia plur. masc. in vau holẽ, nõ surec exit, & in

compendij cauſa dicitur pro אִתְּרַבְּרַב: eſtque propriè de duplicatis. Sed duplicata cum quieſcentibus ain nonnunquam confundunt, quòd magna ſit vtriuſque ordinis cognatio.

QVARTVS, quieſc. Lamed א, ה vel י. Cõfundũtur enĩ in hac lĩgua vt interdũ Heb. maximè apud rabbinos מְצָא & מְצָה inuenit, עֲשָׂא & עֲשָׂה fecit: cũ affixis enim dicũt עֲשָׂאוֹ fecit eũ, עֲשָׂאָה fecit eã. ſic נַעֲשֵׂית, vt נמְצֵאת. Nã non paſsim nec temere id faciũt, quod vſu & aſsidua lectione obſeruandum, & monere poſſem quando id faciant, niſi prolixior eſſem. Sed ad inſtitutum redeamus. Præter Hebræorũ morem hîc in themate eſt י, חֲדִי, gauiſus eſt, quod & חֲדָה & חֲדָא dici poſsit: ſed & cũ aleph reperies iſeri, מְנָא numerauit, puriore lingua Babyl. Ex deſinẽtibus in he nonnulla perfectè flectuntur, vt Hebr. 4. תְּוַה obſtupuit, תְּמַה mirat' eſt, שְׁוַה immorat' eſt, Hab. 1. שְׁוָהוּ obſtupeſcite, quod tamen Elias tranſpoſitum legit וּשְׁהוּ & obſtupeſcite, imperfectè. Sed ſigillatim coniugationes exponẽdæ ſunt. In vniuerſum enim horũ ratio tradi vix poteſt.

PRÆTERITVM CAL

גְּלָא גְּלִית גְּלַת גְּלוֹ גְּלִיתוּן גְּלֵינָא
גְּלַת גְּלִית גְּלָאָה גְּלִיתֵן

At à forma גְּלִי, in tertia maſc. plurali גְּלִיו, quod ſolẽt ſcribere גְּלִיאוּ, vel גְּלִיוּ, quia ſunt qui ו in fine ita proferant, ſed proferendum per ו conſonum reſecto א. In Daniele ex abũdanti præponitur א in אִשְׁתִּיו cap. 5.

ua, etsi ferè camets primæ syllabæ Chaldæis vbique inuariatum permaneat. Sed hic Hebræos sequūtur.

Passiuū analogicè formari queat מְקָם, sed inusitatè.

INF. אֲקָמָא &c. IMP. אֲקִים אֲקִימוּ אֲקִימִי אֲקִימְנָא

FVT. אֲקִים יְקִים &c. או אֲקֵם יְקֵם &c. יְקִימוּן תְּקִימוּן &c.

Alij in futuro dicunt אֲקִים יְקִים, sed malo camets, vt à preterito dignoscatur: quanquam friget ratio. Sed Dan. 2 reperio תְּקַף. Videas cum tseri iod exprimi, יְהָקִים, vbi & he coniugationis more Hebr. & יְהַתִיבוּן, Dan. 2. Syri confusis ordinibus dicerent אוֹקִים &c. pro quo Talmudici extrema more suo resecta אוֹקִי. Passiuum analogicè formari posit אֲקָם, vel אוּקָם ad morem Hebr. Sed eius exemplum non occurrit.

POEL verè quadrata.

רוֹמֵם רוֹמְמַת רוֹמֵמְתְּ רוֹמְמוּ

רוֹמַם רוֹמְמַת vel. רוֹמְמוּ

& cæt. vt suprà. Nam à קָם haud scio an reperiatur קוֹמֵם, etsi analogicè vt apud Heb. formari posit. Hinc facilè formabis passiuū אִתְרוֹמַם, vel הִתְרוֹמַם הִתְרוֹמַמְתְּ & c. A דָּץ exultauit, דּוֹצֵץ & in futuro נְדוֹצֵץ, & cum parag. א, Psal 21. נְדוֹצְצָא exultabimus. Nōnulli Paraphrastæ pro tertia primam minùs concinnè geminant, à רָם, pro רוֹמֵם dicētes רוֹרֵם, vel רְרַם, vnde passiuū præposito אִת, אִתְרוֹרַם vel אִתְרָרַם: quò videatur reducēdū אִתְרַרַב sæpe obuiū in Ionatha, magnificatus est: quod

vt & hoc modo compenſetur aliquo modo defectus ſecundæ, vt Hebr. per vocẽ magnã. in נָבוֹן, vt vndique quies aut quietis veſtigium extet: etſi in futuro cal אֲקוּם Chaldaicè id non fiat, quia breuioribus pũctis gaudẽt Chaldæi. A קָם neutro nõ formo paſsiuum, etſi habita ratione hiphil formari poteſt vt ſupra à נְחַת. Reperias & hic paſsiuum more quieſc. pe iod, à תָּב rediit, אִתוֹתַב reſtitutus eſt vel reſponſum accepit, Hab. 2. Itaque iudicio opus, cum hoc & à יְתַב dicatur.

BENON. מִתְּשָׂם מִתְּשָׂמִין & c.

INF. אִתְּשָׂמָא, & c. IMP. אִתְּשָׂם אִתְּשָׂמוּ.

FVT. אֶתְּשָׂם יִתְּשָׂם יִתְּשָׂמוּן vel אֶתְּשָׂם, יִתְּשָׂם, & c.

PAEL.

Perfectè formatur per י mobile, vt & Hebr. קַיֵּם קַיֵּמְתְּ קַיֵּמַת, & c. Quæ forma in Rabbinis frequens, à בּוֹשׁ puduit, בַּיֵּשׁ pudefecit, à גָּר peregrinatus eſt, גַּיֵּיר fecit proſelytũ: quod verbum & in Targum frequens eſt, גַּיֵּיר & c. flectantur vt ſuprà קַטֵּל. vnde paſsiuum facile fuerit formare אִתְקַיַּם, vt אִתְקַטַּל & c.

APHEL.

אֲקִים או אֲקֵים אֲקֵימְתָּ אֲקֵימַת אֲקִימוּ אֲקֵימְתוּן אֲקֵימְנָא אֲקֵימַת אֲקֵימַת אֲקִימָא אֲקֵימְתֵּן

BEN. מְקִים או מְקֵים מְקִימִין & c. Dan. 2. מְהָקִים, cuius plur. eſſet מְהָקִימִין, & ſine י, מְפַסִּין prophanantes, Soph. 3. vbi camets retinetur. at in מְקִימִין tranſit in ſe-

הָיִם, in cæteris י mobile. In Dan. scribitur דָּאְרִין, at legitur דָּיְרִין habitâtes. 7. tamê Dan. per א, קָאֲמַיָּא státes.

P A V L.

Masc. שִׂימִים שִׂים Fœm: שִׂימָן שִׂימָא

Nam à קָם cùm sit neutrū, hoc tempus formari non potest. Dan. 5. שָׂמַת posita juxta formā paul Hebræi in regimine, quo passim Chaldæi & Syri loco absoluti status vtuntur.

I M P. קוּמְנָא קוּמִי קוּמוּ קוּם I N F. מֵקָם בְּ כְּ לְ מִלְ vt Heb. Et cum י, שִׂים שִׂימוּ quę Hebraicè essent hiphil. Syri interiiciunt א, דָּאְן דָּאְנוּ iudica, iudicate, quod & in præterito faciunt pro רָם dicentes רְאָם sese extulit.

F V T. אֵקוּם יְקוּם תְּקוּם נְקוּם יְקוּמוּן תְּקוּמוּן
תְּקוּם תְּקוּמִין יְקוּמָן תְּקוּמָן

Et sine ו, ab הָךְ profect' est, אֶהָךְ ibo, יְהָךְ ibit, Ezrę. 5. vt in camets lateat secunda quiescens: quòd si quid addatur, ferè quies abijcitur, יְהָבוּן תְּהָבוּן, pro יְהָבוּן תְּהָבוּן, quorum radix malè putatur יְהָךְ, de quiescent. peio d:tum enim dicēdum fuerat in futuro אֶהָךְ יְהָךְ. Sed ita verborū ordines cōfundere Lexicis moris est. nos certam huius linguæ inire conamur rationé, quod fieri non posse despero, si quis ad analogiam omnia reuocare & exigere studeat. Et quanquam ordines sæpe etiam Syri & Talmudici confundant, primaria tamen radix & vsitata quærenda est.

I T H P E A L. P R Æ T E R.

אִתְּשֵׂם אִתְּשָׂמַת & c. vt cal, præfixo אִתְּ cum daghes,

peal in quiesc. pe iod interdũ י mutat in ו, & ita effertur à יְתַב habitauit, אִתּוּתַב, quod etsi voce passiuum, pro neutro tamen sumitur, commoratus est. à יְטַב, אִתּוּטַב, quod impersonaliter sumitur Ionæ 3. benefactum est, etsi in alijs exempl. eo loco more communi scribatur אִתֵּיטַב. Hãc eandẽ vocẽ infrà videbis in Ithpeal quiesc. ain, quia sæpe ordines confundunt, qua de re in sequẽti ordine. Ophal in Daniele reperitur הוּסַף à יְסַף, in tertia fœm. הוּסְפַת, Dan. 4. addita est, & c. הוּסְפַּת

TERTIVS, quiescentium ain vaf vel iod. In his secunda nunc expressa, nunc tacita in א scilicet potestate transiens quiescit, nunc verò mouetur, in א aut י mobile mutata, propter literarũ אהוי cognationẽ, vt & Hebr. Sed quia quo modo id fiat, paucis cõprehendi non potest, præstat cuiusque temporis & coniugationis formulam proponere.

PRÆTERITVM CAL.

קָם stetit קָמַת קָמְתְּ קָמְתָּ קָמוּ קָמְתּוּן קָמְנָא

קָמַת קָמְתְּ קָמָא קָמְתֵּן

Vbique ָ sub prima, etsi Hebr. ַ, extra tres tertias. Forma מֵת Chald. est מִית, vbi sẽper manet י, מִיתַת מִיתַת & c. Sic Heb. וְשָׁבַת Ezec. 46. & in alio ordine, אָזְלַת abijt, Deut. 32. Sic Rabbini dicunt בָּאת venit.

BENONI.

Masc. קָאֵם או קָאִם קָיְמִין

Fœm. קָיְמָא קָיְמָן

א in prima voce mobile, etsi Talmudici etiã dicũt

יְתִב vel אֶתֵב יְתִב. Hiphil in vtroque ordine penè par, à יְבַל dicitur הֵיבֵל attulit, Ezr. 5. vt Heb. הֵיטִיב & הֵילִיל. ab אֲמַן item הֵימַן credidit. מְהֵימִין credens, vt Heb. מֵזִין. ab אֲמַן, & he expreſſo, מְהֵימַן, vt in paul מְהֵימַן fidelis, firmatus, & c. fut. אֲהֵימִן credam, & in plur. decurtata voce, יְהֵימוּן credent, pro יְהֵמְנוּן, quod Chaldaicè interdum fieri obſeruaui. Vel iod mobili, à יְנַק, אֵינֵק lactauit, & ab אֲכַל edit, אֵיכֵל cibauit. Vel tertiò per vaf quieſcens, ab אֲבַד perijt, הוֹבֵד perdidit, & à יְנַק, הוֹנֵק lactauit. Quod & in infinito cal apud Rabbinos ſeruili pręposita cōfundi video: ab אֲמַר, לוֹמַר dicere, & à יְכַח arguit, לוֹכַח arguere: quę dictio mihi aliàs plurimum negocij exhibuit in R. Sel. initio Ierem. Videtur autē potius eſſe hiphil pro לְהוֹכַח, vel לְהוֹכִיחַ, cū יְכַח in cal nō reperiatur. Talmudici pro לוֹמַר dicunt לֵימָא, & in fut. נֵימָא dicemus, vltima radicis per apocopen, vt ſolent, detracta, ſed א in ſcriptura, remanente. Rabbini dicunt etiam לֵילֵךְ ad eundum, & לֵישֵׁב ad ſedēdum, quæ ſine י ſcribi poſſunt לֵלֵךְ, לֵשֵׁב. Infinitū cal reperio & cum מ initio formatū, in ſecūdo Targū Eſter, & א parag. לְמוֹבְדָא מִן אַרְעָא ad pereūdum de terra. Cōſiderandum an poſsit eſſe hiphil, vt ſcribatur לְמוֹבָדָא pro לְאוֹבָדָא ad perdendū. Magno ergò iudicio opus fuerit in vtroque ordine diſtinguendo. A יְכַל potuit, futurum אֶכֻל יְכֻל potero, poterit. facile erit diſcernere à futuro אֶכֻל, quod ſcriberetur אֵכֹל comedam, יֵאכֹל vel יֵכֹל comedet & c. More tamē Hebr. inuenies יוּכַל pro יְכֻל, Dan. 2 & ſub fi. i. cap. Sophoniæ. Ith-

Quæ partim defectiua ſunt, partim quieſcētia, ſequē-
ti ordine explicabuntur in quieſc. pe iod.

SECVNDVS, quieſcentium Pe aleph vel iod, quæ coniungimus, quòd inter vtrunque ordinē magna ſit affinitas apud Chaldæos, & interdū Hebræos, vt ex progreſſu intelliges. Pe aleph Talmudicè א in imperatiuo cal perdunt, זל זלו, i, ite, & c. pro איל vel אזל. Sic תא veni, ab אתא, pro אתא, quod eſt de compoſitis. Præpoſita litera ſeruili in cal, prima quieſcit in tſeri מאמר, & ממר Ezr. 5. dicere. אמר dicā, א radicis latente in motione magna, vt Hebr. in אמר. at in cæteris perſonis expreſſa, יאמר תאמר, Syriacè א verſo in י, מימר אימר יימר תימר. Simile eſt Hebraicè תזלי abibis, ab אזל, Ierem. 2. & alia nonnulla. Quod ad quieſcētia pe iod accedit. Ion. 1. reperio נוביר, quod legerim נבר pereamus, aleph more Hebr. quieſc. in holem. ו enim pro א ſcriptū eſt. In quieſc. pe iod, quæ verè talia ſunt, eadem eſt ratio in cal. A יטב bene fuit, infin. מיטב. fut. ייטב bene erit, Ezr. 7. quod eſſet Hebr. cum hiric, ייטב. etſi mea ſententia התיטבי Nahum 3. eſt ex cal, nū potior eris? non cum alijs ex hiphil. At alia ſunt quæ in cal pręfixa ſeruili litera, iod amittūt, & per daghes abſorbēt, ידע ſciuit. Imper. דע דעו ſcito, ſcitote, etſi ſępe exprimitur vt in verè quieſc. Infin. מדע Fut. ידע אדע, quę daghes reſoluto in nun, etſi illud nō ſuppleret, quod Chaldęis paſsim vſitatum eſt, ſcribūtur ינדע אנדע מנדע. vnde futurum ab אלף didicit, nōnulli אילף, alij אלף, cum daghes legūt. Sic יתב. Fut. אתב

יתב

ghes affecta ad compẽſandum & ſupplendum defectum nun. Quanquam in hac coniugatione nun excidere non ſolet apud Danielem,& puriore lingua Babyl. vt Ezræ 6. יִתְנְסַח. dimouebitur,euelletur. In hiphil אַפֵּק, vel אַפִּק eduxit,& in Daniele,nun expreſſo, vt interdum fit,הַנְפֵּק,& per he. Benoni מַפֵּק או מַפִּק מַפְּקִין. Paul מַפַּק,& c. Infinit. אַפָּקָה Imperat. אַפֵּק אַפִּקוּ & c. Fut. יַפֵּק אַפֵּק, vel יַפִּק אַפִּק,& he ac nun expreſſo,תְּהַנְזִק nocebit. Cuius paſsiuum iuxta morẽ Heb. אֻפַּק, vel הֻפַּק eductus fuit,& c. Vbi ſecũda eſt gutturalis,ferè non reijcitur more conſueto daghes, ſed permanet punctum paruum,נְחַת deſcendit. Infi. מִחַת,etſi alij ſcribant מַחַת. Fut. אֶחַת יֶחַת יֶחֲתוּן תֶּחֱתוּן alijs, אֶחַת יֶחַת יֶחֲתוּן תֶּחֱתוּן. Vox paſsiua, אִתְּחַת, rectiùs quàm cũ alijs, אִתְחַת, meo iudicio,demiſſus eſt. nam periculum non eſt ne putetur ithpaël,quòd hîc daghes in ain nõ ſymbolũ coniugationis,ſed pro nun deficiẽte ponatur. In hiphil,אַחֵת, vel אַחִת, rectiùs q̃ אָחֵת demiſit. Ben. מַחֵת. Infinit. אַחָתָא. Fut. אֲחֵת יַחֵת & c. Nam flectes vt perfecta. Sic fingi poteſt ophal אֻחַת, & c.

Pe iod. Quæ verè defectiua ſunt Hebræorũ more,vbique defectũ iod per daghes in ſecũda poſitũ ſupplerent ſeruili litera præfixa, vt יַקִּף, quod in cal nõ reperitur. In hiphil, אַקִּף circũdedit, מַקִּף circundãs, מַקָּף circundatus: vnde hoc nomine dictiones quæ eodem ambitu continentur, appellarunt grammatici, quod nos hyphen dicimus,& c. Ad eundem modũ.

°i. seruātes & seruati eadē voce

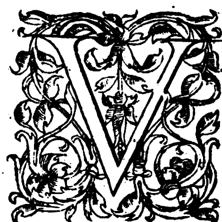
Paūl. Benoni. Præteritum.

°מְשֵׁיזֵב מְשֵׁיזְבִין מְשֵׁיזְבִין מְשֵׁיזֵב מְשֵׁיזְבִין & c. שֵׁיזִב שֵׁיזֶבְתְּ שֵׁיזְבוּ

& c. אוֹ מְשֵׁיזְבָא מְשֵׁיזֵב שֵׁיזְבַת שֵׁיזֶבְתְּ שֵׁיזְבָא

& reliqua, analogia semper seruata. Infinitū, שֵׁיזָבָא & c. Imperat. שֵׁיזֵב שֵׁיזְבוּ, & c. Futurum, אֲשֵׁיזֵב יְשֵׁיזֵב vel אֲשֵׁיזֵב יְשֵׁיזֵב, & c. Huc nō reducitur הֵימַן credidit, vt quidam putarunt. Est enim ex hiphil de quiesc. pe. Vide infrà suo loco. שֵׁיצִי absoluit, excidit, huc pertinet, sed est de quiesc. lamed.

TABVLA SECVNDA DE verborum imperfectorum ratione, vbi ea tantùm exponuntur quibus variant à perfectis.

VERBORVM imperfectorum quinque sunt ordines.

PRIMVS defectiuorum Pe nun, quorum eadem est quæ apud Hebræos ratio. Inflexio ex perfectis superius petetur. נְפַק exijt. Infin. מִפַּק pro מִנְפַּק, & cum א paragog. מִפְּקָא. Imper. פֻּק פֻּקוּ. Fut. אֶפֻּק יִפֻּק & c. vel אֶפֶּל cadam & c. In 2 coniugatione, אִתַּפַּק, eductus est, quāuis cal sit actiuum, verùm habetur ratio hiphil à quo significatione, non voce deducitur, vt ab אַשְׁכַּח inuenit, ex hiphil formatur in secūda אִשְׁתְּכַח inuentus fuit. Scribitur autem אִתַּפַּק, gemina litera da-

ac ex ipsa quoque, hithpael, i. vt in hoc verborum genere appellaretur hithpoël, formari potest analogicè, הִסְתּוֹבַל portatus fuit. flectentur ergo vt suprá.

PRÆTERITVM.

סוֹבֵל סוֹבְלַתְּ סֹוֹבֵלְתָּ סוֹבְלֵת · סוֹבְלוּ סוֹבֵלְתּוּן סוֹבֵלְנָא
סוֹבְלַת סוֹבֵלְתְּ · סוֹבְלָא סוֹבֵלְתֵּן
סוֹבֶלֶת iuxta alios

Hos. 13. סוֹפִקַת per hiric, suppeditaui.

BENONI.

מְסוֹבֵל או מְסוֹבֵל מְסוֹבְלִין & c.

PAVL.

מְסוֹבַל מְסוֹבְלִין & c.

Voces aliæ à prima eędem in vtroque participio. Vnde Ezræ 6. versu 3. וְאֻשּׁוֹהִי מְסוֹבְלִין, dubiũ est sit'ne benoni, vt Abẽ Ezra exponit, & fundamenta eius ferẽtia lapides oneris. i. prægrãdes, סוֹבְלִים בְּאַבְנֵי סֵבֶל, an verò paul, vt ego malim, onusta, sicut Psal. 144. אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִין boues nostri onusti.

FVTVR. IMPER. INFIN.

יְסוֹבֵל אֲסוֹבֵל או אֱסוֹבֵל & c. vt suprà.) · סוֹבֵלוּ סוֹבֵל סוֹבְלִי סוֹבֵלְנָא · סוֹבָלָא בְּ כְּ לְ מִל

Sunt & in quibus secunda י, vt שֵׁיזֵב vel שֵׁיזִב seruauit, vbi י litera protractionis ferè exprimitur vt in Hebr. הֵיכָל templũ vel palatiũ: quod similiter inflectes.

ra formes licebit, vt in hophal Hebraicè, quod ad primam syllabam attinet. nam flectēdi ratio in extremis syllabis ad pręcedentes coniugationes exigetur.

הָתְקַן vel אֶת הָתְקְנַת הָתְקְנַתְּ הָתְקְנֵת הָתְקְנוּ הָתְקְנְתּוּן הָתְקְנָא

הָתְקְנַת הָתְקְנִתְ הָתְקְנָא הָתְקְנְתֵן

Dan. 4. in I. persona reperitur, הָתְקְנַת, vbi forsan scribendum fuerit, הָתְקְנֵת aptatus seu confirmatus sum. Quanquam si tertiam esse velis personam fœm. vt mox, הוּסְפַת addita est, alienum non fuerit vt impersonaliter sumatur: & regno meo accessit concinnitas seu confirmatio, vt & Græci verterūt, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθη, non ἐκραταιώθην. Hebræi tamen exponunt per primam personam, הוּכְנְתִּי הָיִיתִי מְתֻקָּן confirmatus & coaptatus sum.

Eadē analogia infinitum formare liceat אָתְקְנָא, & cum בכלם. & Futurū אָתְקַן יִתְקַן, vel per ה, & c. vt Hebr. Nam benoni caret & imperatiuo.

CONIVGATIO SEPTIMA, quæ quadrata dicitur.

Verè quadrata in quiescentibus ain tantûm locum habet, vt Hebraicè, de qua sequenti tabula. At in cæteris ordinibus sicubi reperitur (reperitur autem rarissimè vt & Hebr.) est דוֹמֶה לַמְרֻבָּע similis quadratæ, nō verè מְרֻבָּע. Huius generis duplicia verba reperio, nōnulla in quibus secūda ו, סוֹבֵל, vel סוֹבַל sustinuit, portauit: & vltima gutturali vel Res, סוֹבַר sperauit, אוֹחַר tardauit: quæ inclinabis vt supra paël: nam ei vicina est,

Pro vtroque א reperias he, & quia formam nominis fœminei habet, in syntaxi desinet in taf, Ezræ 4. מְהַנְזְקַת מַלְכִין & nocens regibus. Reperi & sine א paragogico cum affixo לְאוֹבָדְהוֹן ad perdendum illos, Habac. 3. Item, ibidem extra affixum, לְהוֹדַע ad indicandum.

IMPERAT.

אַתְקַן אַתְקִנוּ אַתְקִנִי אַתְקִנָא

FVTVRVM

אַתְקַן יַתְקַן תַּתְקַן נַתְקַן יַתְקִנוּן תַּתְקְנוּן
תַּתְקַן תַּתְקְנִין יַתְקְנָן תַּתְקְנָן

Dicitur & אַתְקַן יַתְקַן, vt Hebr. abiecto tamen iod, quod sine pũctis adderetur, & he expresso, יְהַשְׁפִּל deprimet, in Daniele. Vbi quid additur, reperias pro seua, hiric, vt suprà sicut & Hebr. וַיַּדְבִּיקוּ pro וַיַּדְבְּקוּ & apprehẽderunt, & c. Vltima guttur. vel Res, אַצְמַח יַצְמַח & אַקְטַר יַקְטַר. vbi si quid addas, pathah vertes in seua, vt in alijs.

CONIVGATIO SEXTA, passiua superioris.

Propria nulla est, etsi nonnulli præposito אַתְ iuxta superiorum analogiam effingi posse putent. Sed quid in eo quod nusquam extat, laboretur? In Daniele quidem & Ezra ad normam hophal Hebra. fingitur, quasi אָתְקַן, vel הָתְקַן dicas. Itaque omnia tempo-

hac coniugatione vt in Hebr. contextu: at Hos.13 דוב מְתַכֵּל vrsus orbatus, paül ex eadē. Quòd si מְתַכֵּל scribēdū esset, sine punctis fuisset מותכל. Sic מְתַקַּן pręparatus, Mich. 4. et si Is. 2. vbi idē dicitur, scribatur, מְתַקַּן etiam in paül cōtra analogiā. Quòd si fortè hęc omnia ex piel esse malis, מְתַכֵּל, מְתַכֵּל, vt & Hebræū, שִׁכֵּל orbare vsurpatur, sic מְתַקַּן, vbi hoc verbum etiam Hebraicè & Chaldaicè frequens est, en tibi ineluctabile exemplum Deuter. 3. קִרְוִין מַקְפָּן vrbes circundatæ, à יְקַף, quod ex piel nequaquam esse potest: & omnino necesse est esse paul huius cōiugationis: quòd si legendum fuisset, מְקַפַּן, pro camets hatuph, sine pūctis expressum fuisset ו. Hebręi quoque initio 6 cap. Ezræ מְהַחֲתִין à נְחַת, expresso he coniugationis, passiuè exponunt מֻנָּחִים. vbi repositi erant thesauri. Aliæ voces à prima in vtroque participio, vt in paël dictum est, indifferentes sunt. Nil tamen obstat מְהַחֲתִין actiuè exponere, vbi reponebant thesauros seu gazas, i. vbi reponi solebant gazæ. Nam tertia plurali actiua sine nominatiuo vti, vbi Latin' sermo passiua voce vteretur, Hebræis & Chaldæis non est insolens, & hoc malim. Sic מְהַחְצְפָה, Dan. 2 ab Hebræis passiuè exponitur (ה pro א, & he coniugationis expresso) accelerata, ab Elia מְחֻזָּק confirmata, & forsan actiuum est, accelerat, &c.

INFINITVM.

אִתְקְנָא בְּאִתְקְנָא לְאִתְקְנָא מִלְאִתְקְנָא

& præterito cal esse compositum.

PRÆTERITVM

aptauit, parauit

אתקן אתקנת אתקנת אתקנו אתקנתון אתקנא
אתקנת אתקנת אתקנא אתקנתן

Non est necesse hîc repetere quod suprà in Pael dictū est, pro tseri posse poni hiric, sic pro seua interdum hiric in prima sing. & tertia fœm. sing. quòd sine punctis cum iod scriptę inueniātur אתקנת, & אתקנת, rectiùs quàm vt alij scribūt אתקנת. Seruāda enim est analogia. Daniel. tamē 2. reperies in prima sing. אשכחת pro אשכחת inueni, forsan ob gutturalem.

BENONI.

מתקן או מתקן מתקנין מתקנא מתקנן

Pro seua sub ain possit esse hiric.

Vltima gutturali vel Res, pathah, מצלח prosperans מקטר sufficiens.

Exprimitur interdum he coniugationis, מהקרבין pro מקרבין, Ezr. 6. offerentes, quod & Hebraicè fit, in futuro maximé.

PAVL.

מתקן מתקנין מתקנא מתקנן

Hæc germana est forma participij passiui huius coniugationis, non vt alijs placet, juxta Hebræū morem מתקן, camets hatuph sub מ: vt benoni & paül in hac coniugatione non aliter differant quàm suprà in pael. Hos. 9 רחם מתכל vulua orbans, benoni est ex

ptura fit in נִכְּפַר. Habet hîc locum metathesis & mutatio suprà dicta in ithpeal. Cęterùm vltima gutturali vel Res, perpetuò vltima esset pathah. Ab הִזְדַּמַּן vel הִזְדַּמַּן in tertijs pluralibus analogicè dicẽdum הִזְדַּמְּנוּ & הִזְדַּמְּנָא.

BENONI.

מִתְקַטַּל מִתְקַטְּלִין מִתְקַטְּלָא מִתְקַטְּלָן

Reperias & per א, pro מ, vt suprà in ithpeal.

INFINITVM.

אִתְקַטָּלָא בְּאִתְקַטָּלָא בְּאִתְקַטָּלָא לְאִתְקַטָּלָא מִלְּאִתְקַטָּלָא

IMPERATIVVS.

אִתְקַטַּל אִתְקַטָּלוּ אִתְקַטָּלִי אִתְקַטָּלְנָא

FVTVRVM.

אֶתְקַטַּל יִתְקַטַּל תִּתְקַטַּל נִתְקַטַּל יִתְקַטְּלוּן תִּתְקַטְּלוּן

תִּתְקַטַּל תִּתְקַטְּלִין יִתְקַטְּלָן תִּתְקַטְּלָן

QVINTA CONIVGATIO.

Hęc Chaldęis אַפְעֵל vel אַפְעֶל nominatur, etsi Daniel pro א retinet ה more Hebræo. Ob gutturalem vel Res desineret in pathah, אַצְמַח vegetauit, אַקְטַר suffijt: vnde tertiæ plurales essent, אַקְטָרוּ & אַקְטָרָא item אַקְטַרְתְּ & c. & in tertia fœm. sing. ob Res אַקְטָרֶת. Significatione cõsentit cum Hebraica hiphil, vt ferè voce. Hebraicè etiam ex hiphil iuxta formã Chaldæã א habẽt, אַבְרֵךְ in Genesi, genua flecte &, אֵגְאַלְתִּי, inquinaui, pro הַבְרֵךְ & הִגְאַלְתִּי: etsi alij אֵגְאַלְתִּי putẽt ex futuro

& præ-

Dicitur & אֲקַטֵּל, יְקַטֵּל & c. & vltima חעׄר, in fine pathah אֲקַטַּר ligabo, אֲשַׁבַּח laudabo. ſed inflexio vbi quid addetur, par.

QVARTA CONIVGATIO paſsiua ſuperioris.

Hæc dicitur אִתְפַּעַל, voce reſpondens Hebraicæ hithpael ſeu hithpaal(he enim mutare in א eſt Chaldæis familiare)nō item ſignificatione, quum Hebræa ſit reciproca, hæc propriè merè paſsiua, etſi reciprocā ſignificationē Hebręorū more interim retineat. Differt á ſecūda, quòd illa ſit leuis, hæc affecta daghes.

PRÆTERITVM.

אִתְקַטַּל אִתְקַטַּלְתְּ אִתְקַטַּלְת אִתְקַטַּלוּ אִתְקַטַּלְתּוּן אִתְקַטַּלְנָא
Fœmi. אִתְקַטַּלַת אִתְקַטַּלְתְּ אִתְקַטַּלָא אִתְקַטַּלְתֵּן

Tertiam fœm. ſing. malunt alij gemino ſegol conformare, אִתְקַטֶּלֶת. nos malumus ſequi analogiam.

Nil vetat quò min⁹ dicatur etiā אִתְקְטַל vel אִתְקַטַּל iuxta varietatē formarum actiui, quod & in ſequentibus temporibus obtineat, excepto infinito quod paragogen habet. Argumento eſt הִזְדְּמִנְתּוּן paraſtis vos, he pro aleph, vt ſæpe in Daniele: quod ita quidē legitur, at ſcribitur הִזְמִנְתּוּן, taf coniugationis abſorpto in prima radicis, vt ſuprà in hithpeal. poſtulat autē vſus verbi freqnens in Talmud daleth exprimi, ſicut dicunt נִזְדַּמֵּן לוֹ contigit ei, & הַדִּין נִזְדַּכֵּךְ iuſtificatum eſt iudiciū, voce partim ex niphal, partim ex hithpael cōpoſita: quod illis frequentiſsimum eſt, in ſcri-

ſum ſunt, cùm in fine quieſcant) vel Res, etiam vtrinque prima vox eadem, מְקַטֵּר ligans & ligatus pro loci cōmoditate: etſi מְקַטְּר per hiric in benoni diſcriminis cauſa propriè diceretur. Hoſe e 6. verſu 10. in nōnullis exempl. ſcribitur, מְסַבַּר expectās, eſt ſ. i. expectat: in alijs verò, מְסַבִּיר quod adiectis punctis ſatis eſt ſcribi, מְסַבְּר. At interdū inuenio paul forma benoni מְרַחַק pollutus, Malach. i. quod paulò antè legitimè ſcribebatur מְרַחַק.

INFINITVM.

קְטָלָא בְּקַטָּלָא בְּקַטָּלָא לְקַטָּלָא מִלְקַטָּלָא

per he pro א, Danielis 2. ✕ 14.

Semper cum paragoge literæ aleph, quaſi formā nominis habeat, vt ad formā בַּקָּשָׁה petitio, reuocetur: quam non eſt dubium ex piel deflexam ob daghes. Itaque ſequente caſu, א in ת fœmineorū more conuerteretur. Reperitur Syriacè etiam מ prȩfixo, מְקַטָּלָא.

IMPERAT.

Alia forma vbi vltima eſt חֶעֶר.

קַטְּרוּ קַטַּר liga	קַטֵּלוּ קַטֵּל או קַטִּל	Maſc.
קַטְּרִי קַטַּרְנָא	קַטְּלִי קַטֵּלְנָא	Fœm.

Sic שַׁבַּח lauda, & c.

FVTVRVM.

plu ra lia. ſin gu lar.

אֲקַטֵּל יְקַטֵּל תְּקַטֵּל נְקַטֵּל יְקַטְּלוּן תְּקַטְּלוּן

תְּקַטֵּל תְּקַטְּלִין יְקַטְּלָן תְּקַטְּלָן Fœm.

turali aut ר,reijci daghes in punctum paruum præcedens,aut si sit ain vel heth,non reijci ex Hebræa scriptura pendet,בָּרֵךְ vel בָּרֵךְ benedixit.Significatione cōuenit hæc coniugatio cum Hebraica piel· Cōmunis flectendi ratio hæc est.

PRÆTERITVM.

קַטֵּל קַטֵּלְתָּ קַטֵּלֶת קַטִּלוּ קַטֵּלְתּוּן קַטֵּלְנָא

קַטֵּלַת קַטֵּלְתְּ קַטִּלָא קַטֵּלְתֵּן Fœm.

Quibus in personis sub secunda posuimus tseri, potes reponere hiric,non cōtrà,cùm קַטִּלוּ & קַטִּלָא analogia per hiric postulet. Pro קַטֵּלֶת inuenias & קַטֵּלַת à forma קַטֵּל, quod Venetiana biblia solent scribère קַטֵּילֶת cum iod. Tertiam fœm.sing.sunt qui efferant קַטֶּלֶת. Sed malo analogiam cal retinere, vt ea persona in ath desinat, nisi vbi vltima est Res:tum enim per geminum segol effingitur קַטֶּרֶת, vt dictum est, ligauit fœmina.

BENONI

fœminina. *masculina.*

מְקַטֵּל אוֹ מְקַטֶּל מְקַטְּלִין מְקַטְּלָא מְקַטְּלָן

Vltima gutturali.i. ע vel ח aut Res,desinet in pathah.

PAVL

מְקַטַּל מְקַטְּלִין מְקַטְּלָא מְקַטְּלָן

Sola prima vox in vtroque participio diuersa est מְבָרֵךְ vel מְבָרֵךְ benedicens, מְבָרַךְ benedictus:cæteræ voces vtrinque eędem.Itaque iudicio opus erit,sit'ne מְבָרְכִין benedicentes an benedicti'&c. At ~~secunda~~ tertia gutturali nempe ע aut ח (nam א & ה extra hunc ca-

expiatus est, & blasphematur. Cæterum tēpore Christi efferebatur Ephetah. Pe enim in sermone Hebręo aut Syriaco vsque ad posteriora tēpora auditū nō est, sicut neq; hodie in magna parte eorum qui Arabica lingua vtuntur, auditur, & phe litera dicitur, vt veteribus Hebræis. Non est necesse monere mutationē & trāspositionē quę Hebraic. fit, vbi pe est vna ex literis זשסץ, fieri & Chaldaicè, אִשְׁתְּבִק dimissus est, & c.

FVTVRVM.

אֶתְקְטֵל יִתְקְטֵל תִּתְקְטֵל נִתְקְטֵל יִתְקְטְלוּן תִּתְקְטְלוּן
תִּתְקְטֵל תִּתְקְטְלִין יִתְקַטְלָן תִּתְקַטְלָן Fœm.

Dicitur & אֶתְקְטֵל, vel אֶתְקְטֵל, iuxta varias formas cal. Reperio nonnunquam scriptum אֶתְקְטֵל pro יִתְקְטֵל, vt Nahum 1. versu 6, אִתְגְּלִי, vel אִתְגְּלִי, secundum quod eo versu occurrit (nam prius est tertiæ personę præteriti) pro יִתְגְּלִי reuelabitur. Item ex hithpael, de quo paulò pòst, אִתְרַטַּשׁ, pro יִתְרַטַּשׁ allidetur: quod inde ortū est, quia י affectū hiric & א initio dictionis, sunt qui eodē modo efferant יִפְקוֹד & אִפְקוֹד, vtrunque legētes Iphcod, cum propriè Ijphcod, sed leniter sit pronunciandum.

TERTIA CONIVGATIO.

Hæc dicitur פַּעֵל vel פִּעֵל. nam pro hiric sub pe collocāt pathah. Vltima gutturali aut Res, propriè pathah sub secunda, קַטַּר קִטַּר ligauit & c. vnde קַטַּרוּ & קַטַּרָא in tertijs plur. propriè formetur, vt suprà in cal. item קַטְרַת & c. & in tertia singul. fœm. קַטְּרַת. Secunda gut

BENONI.

fœmi nina. mascu lina.

מִתְקְטֵל מִתְקַטְלִין מִתְקַטְלָא מִתְקַטְלָן

Reperies & per א, אִתְקְטֵל sed rarissimé.

INFINITVM.

אִתְקְטָלָא בְּאִתְקְטָלָא כְּאִתְקְטָלָא לְאִתְקְטָלָא מִלְּאִתְקְטָלָא

vel מִלְּ cum daghes.

Inueni cum מ, לְמִתְנְכְסָא ad mactandum, paſsiuè, in ſecundo targum Eſter cap. 1. Sine paragoge rariſsimè inuenias, vt illa duo אִתְפְּרַע vlciſci & אִתְכַּפַּר expiari.

IMPERATIVVS.

אִתְקְטֵל אִתְקְטָלוּ Maſcul.

אִתְקְטָלִי אִתְקְטָלְנָא Fœmin.

Imperatiui peculiare eſt ſegol, præteriti hiric: etſi propter horum punctorum ſymboliam præteritum etiam per ∵ reperiatur, Dan. 7. אִתְכְּרִיַּת רוּחִי in emendatis exēpl. per ∵, nō per hiric, decurtatus eſt ſpiritus meus, animo defeci, eſtque hæc vox de quieſc. lamed. Duo eiuſmodi in Hebraiſmo occurrunt, אֶתְחַבַּר ſecūdi Par. 20 iunxit ſeſe, & אִשְׁתּוֹלְלוּ ſpoliati ſunt, pſ. 76.

Huc reduci oportet illud in Euangelio אֶפַּתַּח, pro אֶתְפַּתַּח aperire & c. Nam ת cōiugationis ſignum hic ſæpe abijcitur, ſemper quidem, vbi pe poal fuerit vna ex literis דטת, ſed & ſæpe aliàs, אִכְּתַב, pro אִתְכְּתַב ſcriptum eſt, Syriacè maximè & Ieroſolymitanè aut Talmudicè, quod & Hebraicè fit in נִכַּפֵּר, & מְנוּאָץ

cōmune eſt. Prima vtriuſque numeri rariſsimè cum א paragogico, vt Hebr. cum he reperitur, אֶקְטְלָא & נִקְטְלָא, occidam, occidemus. Reperio interdum pro ſeua inter flectendum retineri Kibbuts, quod ſine pūctis eſt ו. יְתְבוּן habitabunt, Mich. 4, & Hoſ. 9. quod ſine punctis ſcribitur, יתובון. Vide noſtras obſeruat. in Targum Hoſee.

SECVNDA CONIVGAtio paſsiua ſuperioris.

Hęc duobus modis formatur, vno à paül cal apud Danielem & Ezram קְטִיל cum iod, occiſus eſt, quod tantum in pręterito flectitur hoc modo.

קְטִיל קְטִילְתָּ קְטִילַת קְטִילוּ קְטִילְתּוּן קְטִילְנָא

Fœm. קְטִילַת קְטִילְתְּ קְטִילָא קְטִילְתֵּן

Altero à pręterito cal, prępoſita ſyllaba אִת, qua forma paraphraſtæ magis vtuntur. Inueni tamen in Ionathan, Hoſ. 8. נְבִי exactus fuit, quod minùs rectè ſcribunt, נֵבִי. Quæ in cal dicta ſunt, in reliquis coniugationibus locum habent. Si quid ergò earū ſit peculiare, afferetur, alijs omiſsis.

PRÆTERITVM.

אִתְקְטֵל אִתְקְטַלְתָּ אִתְקְטֵלַת אִתְקְטַלוּ אִתְקְטַלְתּוּן אִתְקְטַלְנָא

Fœm. אִתְקְטֵלַת אִתְקְטַלְתְּ אִתְקְטַלָא אִתְקְטַלְתֵּן

Dicitur & אֶתְקְטֵל vel אִתְקְטֵל, iuxta varietatem formatū præteriti cal.

Reperitur & niphal Hebræum in Chaldaiſmo interdum, נִשְׁקַר mentitus eſt, Malach. 2.

reuocantur. Ob gutturalem puncta solita mutari, in תַּעַבְרוּן transibitis, תַּעַבְדוּן facietis יַעֲבֵד תַּעֲבֵד faciet facies &c. item in יַעֲבַר transibit & יַעַבְרוּן transibunt, quæ malè scribuntur, יַעִיבַר & יַעִיבְרוּן, cùm iod sine punctis positū fuerit pro segol vel hateph segol, Hebraicæ orthographiæ, &, vt sic dicam, punctationis נִקּוּד, i. perito, exploratū est. Persona תִּקְטְלִין citra paragogen literę ן, quod sciam, in hac lingua non reperitur: at יִקְטְלוּן sine ן inuenitur, יֵאבַדוּ peribunt, Ierem. 10 versu 11, qui solus in toto Ieremia est Chaldaicus: sic Ps. 27. יִשְׁבְּקוּ relinquēt. ac eadem analogia possit forsitan תִּקְטְלוּ sine ן more Hebraico reperiri. Istam futuri paragogen admiserūt & in præterito & imperatiuo Syri & Talmudici. De prçterito suprà dictum est: in imperat. Ps. 4. וִידָעוּן & scitote, vbi in alijs exempl. scribitur וִידָעוּ, שְׁמַעִין audi fœmina, & c. Est & Syris ac Talmudicis familiare pro יִקְטֹל dicere נִקְטֹל, vt in illo prouerbio quod Kimhi citat initio Abdiæ, כַּפָּא דְחַק נַגָּרָא בְּגַוֵּיהּ נִשְׂרַף חַרְדְּלָא, cochlear quod exculpsit artifex, in medio eius (Hebraismus, pro, In medio cochlearis quod & c.) comburit, os scilicet suum, sinapi נִשְׂרַף pro יִשְׂרַף, vt & eo loco R. Sal. exponit in Talmud. Vrere est quod vernaculè dicimus *piquer*, vt solent acria. Idem factitant & in tertia plurali, נִשְׁבְּקוּן deserent, נִנְטְרָן custodient fœm. pro יִשְׁבְּקוּן & יִנְטְרָן. Ierosolymitanè etiā נִקְטֹל pro אֶקְטֹל occidam, reperias, sed id meo iudicio fit, quia de seipso quempiam loqui pluraliter linguis

קְטַל אֵיזִל ito. Vera tamē analogia ꝓpriè ferè retinet in & קְטַלְנָא quod in ali;s abeat in hiric. Vide in præterito idem.

FVTVRVM

PLVRALIS.			SINGVLARIS.		
2 masc.	3 masc.	1 com.	2 masc.	3 masc.	1 com.
תִּקְטְלוּן	יִקְטְלוּן	נִקְטֻל	תִּקְטֻל	יִקְטֻל	אֶקְטֻל
2 fœm.	3 fœm.		2 fœm	3 fœm.	
תִּקְטְלָן	יִקְטְלָן		תִּקְטְלִין	תִּקְטֻל	

Hîc plus habes vnam personam quàm in Hebræo, quòd illic תִּפְקֹדְנָה fœminina respondeat duabus masculinis, hîc gemina sit vox: quanquā & Hebraico more Psalm. 65 reperitur תַּחְגֹּרְנָה (lego enim in cal, nō in piel, vt me Elias docuit) accinget fœm. & vice versa in Hebr. cōtextu occurrit more Chald. tertia fœm. plur. per iod, ter tantùm, vt Masoritæ notant: vnum in lege, Gen. 30. וַיֶּחֱמְנָה & incaluerūt. Vnum in prophetis. 1. Sam. 6. וַיִּשַּׁרְנָה & direxerunt sese. Vnū in Hagiographis, Dan. 8. יַעֲמֹדְנָה stabūt. Quę tria auctores Masoreth androgyna appellarunt. Notaui & formam יִקְטְלָן ad mares pertinere, Nahum 3. ver. 10. אַף עוֹלָלֶיהָ יְרֻטְּשׁוּ etiā adolescētes eius exanimabuntur, ex sequenti coniugatione, vt audies. Ac ita sæpe apud Chaldęos videas An, terminationē fœmineā masculis attribui, maximè in quiescētibus lamed, vt dictū est. Nihil necesse est repetere tres imperatiui formas hic quoq; locū habere, אֶקְטַל frequētissimā, אֶקְטֹל pręsertim vbi secūda aut tertia est gutturalis, vt Hebr. & אֶקְטֵל, vt אֶעְבֵּד faciā: quæ omnia ad inflexionem formę אֶקְטֹל

reuo

regimine plurali exponunt. Obserua vltimã ex literis בכלם nempe mem nunquam Chaldaicè infinito prę poni nisi ל interposito, מִלְמִכְתַּב, vel מַלְמִכְתַּב, daghes ex litera affecta seua reiecto pro more, nõ מִמִּכְתַּב, & semper negationẽ includit, quo minùs scribat, &c. Quod Rabbini in infinito Hebraico passim imitãtur, vt negatio apertiùs significetur, מִלִּכְתּוֹב ne scribat, &c.

IMPERATIVVS

	Tertia forma		Secunda forma imperat.			
קְטֹלוּ	קְטֹל	קְטֻלוּ	קְטֻל	קְטַלוּ	קְטַל	Masc.
קְטֹלְנָא	קְטֹלִי	קְטֻלְנָא	קְטֻלִי	קְטַלְנָא	קְטַלִי	foem.

OBSERVAT. IN IMperatiuum.

Harum trium formarum secunda frequentissima est, pro qua ferè Venetiana exemplaria minùs rectè iuxta morem Hebræum habent, קְטוֹל קְטוֹלוּ & cæt. cùm hic & in futuro kibbuts sit Chaldæis peculiare: prima fere locum habet, vbi ain vel lamed est gutturalis aut Res, vt שְׁמַע audi, אֱמַר dic: quod in Venet. scripserunt אֵימַר, nõ aduertentes, sine pũctis pro segol aut hateph segol etiã adscribi seua: sic אִמְרוּ nõ est dicẽdũ vel אִמְרוּ, iod quod ad lectionẽ adiectum fuerat, detracto: quæ forma Hebr. est: sed אֱמַרוּ dicite. Tertia forma etiã vsitata est, sed videtur magis à duabus posterioribꝰ pręteriti formis deflexa, vbi tsere & hiric sæpe confundũtur, עֲבֵד, vel עֲבִד fac, quod perperam scribunt עֵיבַד: & אֱזֶל vel אֱזִל quod in Iona male scribitur

tiones efformatū in ות, vt קְטָלוֹת quæ forma magis ad nomen accedit. Sed & infinitum à veteribus Hebr. grāmaticis appellari solet שֵׁם הַפֹּעַל, nomen verbi. Sic Hebraicè, לְיִרְאָה ad timēdum, & לְאַהֲבָה ad amādū, infinitè sumuntur, cùm propriè nomina sint, timor & amor. Etreuera מִקְטַל accedit ad formam Hebræam מִשְׁפָּט: nisi quòd per pathah scribatur. Formā vtranque infiniti Chaldaici in Hebræo contextu ob linguarū vicinitatem reperias: לְמִקְרָא ad cōuocandū, & לְמִסַּע per pathah, ob duorū punctorū hiric & pathah cognationē, ad proficiscēdum, & aliàs si diligēter quæsieris. Item הִתְחַבְּרוּת coniungi seu coniunctio, Dan. 11. Est enim per surech, non holem scribēdum, vt & Kimhi dicit in grāmatica Michlol. Alibi in cōtextu Hebraico non reperias formam infiniti in ות, sed apud Rabbinos passim, qui quod in scriptura semel aut rariùs occurrit, dilatandæ linguæ suæ causa, frequentiùs vsurpare solent. Non possum hoc loco per occasionem omittere formam infiniti Talmudici, quæ similis est formæ regiminis pluralis, קְטוּלֵי, & cum בכלם, לְקְטוּלֵי & c. occidere, ad occidendum. Ad quam forsan reducenda sunt duo illa, לְשָׁרְשִׁי ad eradicandum, i. exilium, etsi in hiric desinat, nisi mauis nomen esse, quali forma cum iod in fine nomina Chaldaica reperias, vt גְּלָלֵי sterquilīniū, vt לְשָׁרְשִׁי sit, ad eradicationē: alterum Nehemię 13 עַל גָּאֳלֵי הַכְּהֻנָּה διὰ τὸ μιαίνειν, quòd polluerint sacerdotium, quod alij toar actiuum aut passiuū, vel nomen substantiuū

הַהָרוּג הַהֲרוּגִים הַהֲרוּגָה הַהֲרוּגוֹת ; ὁ φονευθεὶς, οἱ φονευθέντες, ἡ φονευθεῖσα, αἱ φονευθεῖσαι. Non monebo in vtroque participio gutturalem vltimam aut Res, aliquid mutare, in benoni שָׁמַע, pro שָׁמֵע, audiens, אָמַר dicens: vnde tamen plurale שָׁמְעִין audientes, אָמְרִין dicẽtes, & cęt. eodem modo. In paul שְׁמִיעַ auditus, פְּתִיחַ apertus, quod cæco opponitur. Sed hoc cùm & Hebraice fiat in ע & ח post 4. vltimas motiones magnas, penè superuacaneum est admonere. Habent & aliam forman benoni, פָּרוֹק redimens vel redemptor, קָטוֹל interficiẽs vel interfector, homicida, quæ videri possint magis nomina toar. Quidam per seua sub prima scribũt. Formas Hebraicas interdum in Chaldaismo reperiri non est notandum, vt רוֹכֵב pro רָכֵב inequitans, eques. אָנוּס vi oppressus, pro אָנִיס. Nam אָנוֹס esset oppressor, vim inferens.

INFINITVM.

ב	כ	ל	מ	
מִלְמִקְטַל	לְמִקְטַל	כְּמִקְטַל	בְּמִקְטַל	מִקְטַל

Semper pręfixo מ cum hiric, aut sequente gutturali, segol מֶעְבַּד facere: duobus exceptis de quiescẽtibus lamed, לְהֶוֵא pro לְמֶהֱוֵא. Hebr. לִהְיוֹת vt sit & c. & לְבְנֵא pro לְמִבְנֵא ad ædificandum. quanquam & cum מ reperies מֶהֱוֵי, & מִבְנֵא. Reperi & לְמְרוֹד ad rebellandum, sine mem, & per holem, planè forma Hebraica: nisi vitatũ cõcursum velis gemini mem. Inuenitur raro cum א paragogico מִקְטְלָא. Reperias & infinitum non hic modò, sed & per alias coniuga-

OBSERVAT. IN BENONI.

Obserua masculina nomina vel participia quæ nominum inflexionem sequūtur plurale facere in ין precedente hiric, aut יָא præeunte pathah: sed iam forma emphatica, quæ respōderet he haiedia præposito voci Hebraicę. קְטְלִין, Hebr. הוֹרְגִים occidētes viri: קְטְלַיָּא Hebr. הַהוֹרְגִים οἱ φονεύοντες. fœmininum verò simplex addito א precedente ָ, vt Hebr. ה, emphaticum in תָא, vt. קָטְלָא, Hebr. הֹרְגָה occidens fœmina: at קָטְלְתָא quod alij scribunt קָטְלְתָא paulò duriùs, Hebraic. הַהוֹרְגָה ἡ φονεύουσα. Fœmininum plurale in an desinit, קָטְלָן, Hebr. הוֹרְגוֹת occidentes fœminæ, emphaticum in atha, i. תָא raphatum præeūte camets, ne cum singulari confundatur, vt ante nos vulgus confudit, קָטְלָתָא, Hebr. הַהוֹרְגוֹת αἱ φονεύουσαι. Minus rectè in Venet. scribitur קָטֵל in benoni, eadem forma cum præterito. verum linguæ Chaldaicæ & Syriacę usum ignorarunt qui ita scripserunt. Nota insuper emphaticum à קָטֵל esse קָטְלָא, Hebraic. הַהוֹרֵג, ὁ φονεύων, eadē voce cū fœm. sed iudicio opus ad vtrūque discernendum.

PAVL, quod Chaldaicè esset appellandū Pēil.

FOEMINA.		MASCVL.	
plur.	sing.	plur.	sing.
קְטִילָן	קְטִילָא	קְטִילִין	קְטִיל

Hîc perpetuò seua sub prima, hiric sub secunda. Emphat. essēt קְטִילָא קְטִילַיָּא קְטוּלְתָא קְטִילְתָא, Hebr.

benoni eſt compoſitum cum affixo, de qua compoſitione infrà dicetur in affixis. Sic יָדְעִיתוּן nō eſt 2. plur. maſc. vt nonnulli volunt, ob gutturalem, ſed ponitur pro יָדְעִין אַתּוּן ſcientes eſtis ſupple, i. ſcitis vos.

BENONI.

Benoni ſemper per ◌ָ ſub prima, ſub ſecunda frequentius tſeri, in neutris ſæpe hiric, יָתֵב habitans vel habitator: nam pro nominibus toar vſurpātur. Tum que in ſequentibus vocibus retineri poteſt hiric, יָתְבִין, & cæt. Sed familiarius ſeua, ſeruato vbique ◌ָ, quod in prima ſyllaba Chaldaicè mutari nō ſolet. Pro camets, vbi aliquid additur, in Targhumin paſsim reperias pathah, quod ideo factū eſt quia ◌ַ & ◌ָ ſequēte ſeua, in Chaldaiſmo ferè æqua haberi ſolēt, vt poſt vtrūque penè diſsimuletur ſeua, vt יָתְבִין legatur, quaſi יַתְבִין. פָּרְסִין frangentes, diuidentes, Danielis 5. etſi nonnihil eſſe velim diſcriminis. In Daniele & Ezra pauca per pathah reperiuntur. Dan. 2. אָזְדָא iens ſeu profecta. 3. חַשְׁחִין indigentes. & Ezræ 6. חַשְׁחָן eodem ſignificatu, vbi notādum fœmininam vocem pro maſculina ſumi, quod aliàs in hac lingua fit, tum in alijs, tum maximè in quieſcentibus lamed, vt ſuo loco dicetur. Hæc per ◌ָ quidam putant eſſe nomina, ſine cauſa.

FOEMININA		MASCVLINA	
plur.	*ſing.*	*plur.*	*ſing.*
קָטְלָן	קָטְלָא	קָטְלִין	קָטֵל

Vltima gutturali vel Res, יָדַע ſciēs. יָדְעִין ſciētes. אָמַר dicēs. nam אֲמַר præteritū eſt, dixit. אָמְרִין dicētes, & c.

pathah, cuius vestigium in Talmud reperias, קְטַלִי
milel, occidi, quod cum affixis resumit ת, קְטַלְתֵּהּ oc-
cidi eum. & Dan. 4. iuxta Eliam, הֲדַרִת redij. At verus
vsus Danielis est קְטַלֵת, vt iod indicet tseri, & breuior
sit punctorũ mutatio, sicut Chaldaicè moris est. Eadẽ
analogia poscit in tert. sing. fœm. dici קְטָלַת, vel קְטַלַת
sed maximè prima gutturali, vt & in prima sing. אֲכָלֵת
comedi, & אֲכָלַת comedit fœmina. quòd si vltima sit
Res, desinet tertia fœm. sing. in geminum segol, אֲמֶרֶת
quæ in Venetianis essent קְטַלַת, אֲכָלַת & אֲמַרַת, vel
אֲמָרִית, confusa voce cum prima sing. pro אֲמָרִית, scribo
אֲמֶרֶת. passim enim iod in Chaldaicis pro segol scri-
pserũt, quod adiectis punctis abundet. Vbi secũda est
gutturalis, sæpe prima erit cum segol, נֶחֶתֶת descendit
fœmina, pro נַחֲתַת. & prima nõ gutturali, נֶפֶקֶת exijt,
Dan. 2. Tria enim pũcta cognata sunt, hiric, pathah,
& segol. Vltima gutturali, geminum pathah, יְדַעַת sci-
uit fœm. 3 plur. קְטַלוּ per pathah Danieli in emenda-
tis exempl. non per ., vt passim in Targhumin. Hęc sæ
pe communis est vt Hebr. פְּקַדוּ. & interdum parago-
gen habet literæ nun, vt & Hebr. quanquam rariùs,
קְטַלוּן. Sępius genere distinguitur, vt in tabula indica-
tũ est: sed pro קְטַלָא, inuenitur & paragogicos, קְטַלָן
quę alij malũt per camets in penultima scribere, vt &
קְטַלוּן: ego analogię ratione malo .. קְטַלְתֵּן in Ve-
net. scribitur, קְטַלְתִּין. sed iod potiùs indicat tseri. Pro
קְטַלְנָא, Syriacè קְטַלְנַן, & Ierosolymitanè seu Talmu-
dicè קְטַלָן. Nam קְטַלִינַן pro קְטַלִין אֲנַן occidimus nos,

non יְכָלְתָם. Sic aliàs in regulas scripturæ Hebraicæ peccat Chaldaismus: quod vbi occurret, monebimus, ne per omnia eandem vtriusque sermonis rationem putes. Puncta enim quibus hodie vtimur, ob Hebræã linguã inuenta fuerãt: sed quia ei cognata erat Chaldaica, ei etiam sunt accõmodata, licet paulò alia esset ratio. קִרְבוּ & קִרְבָא semper cũ hiric dixerim. in cæteris posit vtrũq; punctum cõfundi. Primæ formæ præteriti cal, quæ frequentissima est, hîc habes formulam.

PLVRALIS.			SINGVLARIS.		
1 com.	2 masc.	3 masc.	1 com.	2 masc.	3 mascul.
קְטַלְנָא	קְטַלְתּוּן	קְטַלוּ	קִטְלֵת	קְטַלְתְּ	קְטַל
	2 fœm.	3 fœm.		2 fœm.	3 fœm.
	קְטַלְתֵּן	קְטַלָא		קְטַלְתְּ	קִטְלַת

Talmudici sine nun dicunt קְטַלְתּוּ & קְטַלְתִּי. Vide infra in affixis. pag. 75. & 76.

OBSERVAT. IN PRETERITUM.

Pro קְטַלְתְּ, puriore lingua Babylonia in Daniele קְטַלְתְּ vt hæc vox sit vtrique generi communis. Somnium enim est quod nonnulli putant קְטַלְתְּ in pausa tantùm dici, cùm Danielis 3. extra pausam reperiatur מַנִּית, ex piel, præfecisti, & passim apud Targhumin scribatur קְטַלְתָּא. vbi potest ociosa retineri א litera, vt Hebraice reperitur פָּקַדְתָּה, pro פָּקַדְתָּ. potest & nudè, si quis velit קְטַלְתְּ scribi. Prima singul. in Venetianis biblijs scribebatur, קְטָלִית per camets, sed rectì

affinitates vſu & lectione aſsidua obſeruare poteris, & huc referre. Nobis ſat fuerit digito viam cõmonſtraſſe. Sed iam ad rem ipſam aggrediamur.

PRIMA TABVLA DE verborum perfectorum inclinatione.

Coniugationũ exemplum delegi קְטַל occidit, vt ratio pũctorum communis oſtẽderetur. vbi enim vltima eſt gutturalis aut ר, incidit aliqua varietas, vt oſtendemus. Quia verò hoc verbum in hiphil non reperitur, ne quid inuſitatum proferrem, delegi אַתְקֵן aptauit, parauit, in ea coniugatione vſitatiſsimum. Iam ergò attende.

PRÆTERITVM.

Huius cũ triplex ſit forma, vt Hebraicè, niſi ꝙ hîc ſemper ſeua ſub pe, prima קְטַל occidit: ſecũda, קְרֵב vel קְרֵב acceſsit: tertia, חֲרוּב deſolatus fuit, duę poſteriores nihil variant, niſi ꝙ à קְרֵב etiã malim, ſeruata analogia dici, קִרְבַת, קְרִבוּ, קְרִבָא, & קִרְבַת. quanquã & בְּטֵלַת ceſſauit, inuenies Ezræ 4. in reliquis retinẽdo tſeri, etſi hiric & tſeri ſine diſcrimine in hac lingua paſsim, in verbis maximè vſurpẽtur, קְרִבְתּוּן & קְרֵבְתּוּן & c. vbi ſeua poſt tſeri quieſcit cõtra Hebraicæ linguæ canones, qui nõ vſqueadeò accuratè in Chaldaiſmo, cui Hebraica pũctatio eſt accõmodata, obſeruãtur. Hebraicè ſubſtitueretur ſegol in locũ tſeri. Sic חֲרוּבְתּוּן ſeua quieſcẽte, cùm Hebraicè dicatur ex יְכֵלְתָּ milel, יְכֵלְתֶּם, milra,

non

ב transit in פ, vt בַּרְזֶל, פַּרְזֶל ferrum, Dan. 2. Quod & Talmudicis familiare est.

ד in ט, vt דִּבָּה, טִיבָּה, vel vt alij scribunt, טִבָּה, quod Chaldaicè est *μέσον*, pro rumore: sed sæpius in bonū sonat etiam masculinè טִיב, Hebraicè in malum, pro conuitio, maledicto.

ז in ד, vt זְהַב, דְּהַב aurum. מִזְבֵּחַ, מַדְבַּח altare. vbi obiter obseruabis pro hiric sub מ heemanti, ferè pathah substitui, מִגְדָּל, מַגְדָּל turris. vnde Maria Magdalene. מִקְדָּשׁ, מַקְדָּשׁ sanctuariū. מִדְבָּר, מַדְבָּר desertum, & alia id genus. Sed pūctorum permutationem ex verborum & nominum formis infrà cognosces.

כ in ק, vt כְּפַל, קְפַל cōduplicauit, complicuit. Id Talmudicis frequētius, quorum lingua ad Syriacam & Ierosolymitanam in multis accedit.

ל in ר, vt אַלְמָנָה, אַרְמְלָא vidua.

ם in ן, vt מְלָכִים, מַלְכִין reges.

ס in שׁ vt, כָּנַס, כְּנַשׁ collegit.

צ in ט, יָעַץ, יְעַט consuluit.

צ in ע, אֶרֶץ, אֲרַע terra. צֹאן, עָאן ouis.

שׁ in ס, שָׁמַר, סְמַר custodiuit.

שׁ in ט, קָשַׁר, קְטַר ligauit.

שׁ in ת, שָׁלֹשׁ, תְּלָת tres vel tria. & tamen pro שֵׁשׁ dicunt שֵׁת, vel שֶׁת sex.

שׂ in ס, vt Hebr. עֲשָׂרָה, עַסְרָא decem.

ת in ט, תָּעָה, טְעָה errauit. semel in Hebr. per ט, Ezec. 13.

Cæteras Chaldaicarum dictionum cum Hebraicis

BREVIS ADMONITIO DE literarũ in dictionibus Chaldaicis cùm ex Hebræis deflectuntur, permutatione.

Ntequàm ad Tabulas aggredior, paucula de dictionum vtriusque linguæ affinitate dicam, quæ sit literarum inter se permutatione. Primum generaliter inter se permutari literas אהוי cùm id etiam Hebraicè fiat., nihil hîc mirum videri debet, nisi quòd hîc sæpius committitur. Quiescentia lamed aleph, he & iod, passim hîc confundi cernas, הֲוָה fuit, חֲדָה vel חֲדִי lętatus est. & in permutatione dictionum ex Hebr. in Chaldaic. א in י, vt שְׁאוֹל, שְׁיוֹל sepulchrum. Nam vbi quiescũt in tsere, passim apud Syros esset י, vbi Babylonicè א, vt רֵאשׁ & רֵישׁ caput, מֵאמַר & מֵימַר dicere vel dictum. Pro fœminino ה Chaldaicè est א in fine, & ferè aliàs vbi Hebraicè esset ה, vt in hiphil & hithpael, vt infrà disces. vbi tamẽ in fine alterum א præcederet, posteriore loco retineretur, נְבוּאָה prophetia, perinde Chaldaicè vt Hebraicé. Notabis & aspirationes Chaldaicè inter se permutari, vt א & ע, אֲרַע & עֲרַע, occurrit, contigit: ח & ע, חֲסִין & עֲסִין robustus. Et crassiores aspirationes interdum elidi, תְּרֵיסַר pro תְּרֵי עֲסַר duodecim, quod & in eadẽ dictione apud Talmudicos maximè fieri obseruaui. Reliquam literarũ cõmutationem, vbi Hebraica in Chaldaica transeunt, disce ex sequenti descriptione.

edentur opera, edenda curabimus. Obiter interim admonebimus quid antè in Venetianis exēplaribus obtinuerit, vt eadem opera discas quod rectum est, & quo modo in eo peccatum sit. Verborum imperfectorum rationem hic pleniùs exposuimus, quia in primis & arctior & intricatior fuerat. Cæterùm ne quem particulæ sæpe in hac lingua obuiæ remorarētur, harum etiam catalogum ad calcem adiunximus. Quinque autem Tabulis grammaticen totam sumus cōplexi. Prima est de verbis perfectis, secunda de imperfectis, tertia nominum formas explicat, quarta rationem affixorum, quinta literarum seruilium. Hæc si vt perdiscatis, sedulò dabitis operam, paucissima erūt quę in hac lingua vobis molestiā exhibeant quęq; nō huc aggregari aut reuocari possint. Quod ideo dixi, quia huius sermonis vsus patet latissimè, vixq; omnia in certum numerū & ordinem conferri possunt, vt & eius imperium vsusque latè quondam patuit. Valete, & boni hæc certioris Grammatices huius linguæ rationis initia boni consulite, ac Dominum orate, vt nobis aliquando tandem, quod diu cogitamus, etsi magnū & arduum opus, liceat absolutum huius linguæ & Rabbinicę lexicon, & si detur, Talmudicæ ex tanta turba conficere. Lutetiæ. M. D. L X. XII. Cal. Aprilis.

vsi, & post alij paraphrastæ & Talmudici, licet impurius, vt Ierosolymitana magis dicta sit, quæ vsque ad Christi tempora peruenit, quàm aut Chaldæa aut Syriaca, (etsi Talmud duplex sit, Babyloniũ purius, Ierosolymitanũ impurius.) eam inquam linguã paucissimi, forsan quòd vernacula & vulgo Iudæorum diu notior fuerit, tentarunt. Mirum autem est ita vsui, qui nisi iudicio & ratione regatur, diu cæcutiat oportet, permissam fuisse huius linguæ disciplinam, vt quisque eã more suo & legerit & pũctis notarit, non habita sæpe analogiæ ratione, vt in biblijs Venetianis accidit, quæ omnes vsque in hodiernum diẽ sunt secuti quotquot manus huic linguæ admouerũt, & nos ipsi. Enimuero non vsque adeò alienam esse hanc linguam puto, quin eius longè certior ratio iniri possit, quàm vnquã antehac. Id autem dupliciter: primùm ex Hebraicæ analogia, deinde ex ijs fragmentis quæ etiamnum extant in Daniele & Ezra. cætera enim huc quoad eius fieri potest, reuocanda sunt. Nihil igitur mirabimini, quòd secundas has Tabulas longè diuersa ratione cudamus à prioribus. Illæ Chaldaicis inseruiebant quæ antehac prodierunt, vbi confusa fuit analogia, turbata pũctorum ratio, & multæ ociosæ literæ sunt adiectæ: quæ si absque punctis legas, iuuãt plurimùm: punctis adhibitis, iam abundant. Hæ ab analogia non discedent, quæ bona ex parte ex fragmẽtis Danielis & Ezræ colligitur: iuxta quam iam XII. prophetas edendos curauimus, & iuxta eandem reliqua deinceps quæ nostra

3

IO. MERCERVS LINGVAE Hebraicæ Regius professor, omnibus eius studiosis S.P.D.

EDideram ante annos decem, lectores optimi, in linguam Chaldaicam tabulas ex Munsteri grãmatica magna ex parte confectas, vt commodo perspicuóque ordine paucis complecti possetis quicquid ad eam linguam cum Hebræa cõferendam pertinet. Ei enim qui in Hebraismo sit mediocriter versatus, haud sanè multum negocij sermo Syriacus facesset, si vel leuiter animum attẽderit: cùm & vtrinque eadem sæpe themata, quanquã inflectẽdi modo varia, & similis propè sit analogia. Nec dubito quin illæ quàm plurimis cùm viam ad Chaldæa per se intelligenda munierint, tum ampliora cogitandi occasionem dederint: præsertim in hoc linguæ genere, cuius ratio nondũ ita certa & accurata est, vt Hebraicæ, cuius grammaticen tot antehac præstantia & Hebræorum & nostrorum ingenia tractarunt, vt nihil ferè iam in ea super sit, quod non aut æquè cõpertum & exploratũ sit atque apud Græcos, & Latinos, aut etiam cõpertius. Linguam autem vel Babyloniam seu Chaldęam quę purior fuit, qua apud Danielem & Ezram nonnulla scripta sunt (etsi Ezras ad Syros magis accedat) vel Syriacam, quæ haud multùm diuersa fuit, non tamẽ ita pura, qua Onkelus & Ionathas sunt

לוּחֵי דִקְדוּקָא כַּשְׂדָּאָה אוֹ אֲרָמָאָה׃

TABVLÆ IN GRAMMATICEN linguæ Chaldææ, quæ & Syriaca dicitur.

Multa interim de Rabbinico & Talmudico stilo traduntur.

Accessit ad calcem libellus de abbreuiaturis Hebræorum, quibus & in Masora, & Talmudicis atque alijs scriptis passim vtuntur.

AVCTORE IOHANNE MERCERO,
Hebraicarum literarum professore Regio.

PARISIIS, M. D. LX.

Apud Guil. Morelium, in Græcis typographum Regium.

